

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

BÜYÜK VALİDE HAN'IN SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL DÖNÜŞÜM
SÜRECİNİN TARİHİ EKLER ÜZERİNDEN İRDELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ECE ÇOKÇA

Aralık 2015

BÜYÜK VALİDE HAN'IN SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL
DÖNÜŞÜM SÜRECİNİN TARİHİ EKLER ÜZERİNDEN
İRDELENMESİ

ECE ÇOKÇA

Kültür Varlıklarını Koruma Programında Yüksek Lisans derecesi için gerekli kısmi şartların yerine getirilmesi amacıyla Fen Bilimleri Enstitüsü'ne teslim edilmiştir.

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

Aralık 2015

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BÜYÜK VALİDE HAN'IN SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL DÖNÜŞÜM
SÜRECİNİN TARİHİ EKLER ÜZERİNDEN İRDELENMESİ

ECE ÇOKÇA

ONAYLAYANLAR:

DOÇ.DR. Murat Çetin (Danışman) (Kadir Has Üniversitesi)

DOÇ.DR. Yonca Kösebay Erkan (Kadir Has Üniversitesi)

YARD.DR. Faruk Tuncer (Yıldız Teknik Üniversitesi)

ONAY TARİHİ:

Ben Ece Çokça, bu yüksek lisans tezinde sunulan çalışmanın şahsıma ait olduğunu ve başka çalışmalardan yaptığım alıntıların kaynaklarını kurallara uygun biçimde tez içerisinde belirttiğimi onaylıyorum.

ECE ÇOKÇA

Özet

Büyük Valide Han'ın Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Dönüşüm

Sürecinin Tarihi Ekler Üzerinden İrdelenmesi

İstanbul Tarihi Yarımada'da yer alan hanlar bölgesi yüzyıllar boyunca ticaretin merkezi olmuştur. İstanbul'un fethiyle birlikte çok sayıda hanın yapılmasından ötürü bu bölge 'hanlar bölgesi' olarak bilinmektedir. Hanlar bölgesinde yer alan ve 17. yy'dan günümüze kadar ticaretin en yoğun olduğu hanlardan biri olan Büyük Valide Han yüzyıllar içinde geçirdiği sosyo-ekonomik ve kültürel dönüşüm sürecinde avlularına çok sayıda yapısal ek almıştır. Bu ekler hem hanın mimarisine farklı dönemlerde yapılmış olan müdahalelerin birer simgesi, hem de hanın yüzyıllar içerisindeki dönüşümünün izleridir.

Bu tez çalışması ile modern mimaride 'ek kavramı' üzerinden yola çıkılarak ele alınan Büyük Valide Han'ın orta avlusunda yer alan eklerin, hanın bütünüyle birlikte nasıl değerlendirileceği ve eklerin nasıl sınıflandırılacağına dair mimari kriterler önerilmiştir. Han'ın yıllar içindeki sosyo-kültürel değişimi; handaki iş kolları ve bunların sürekliliği de araştırılarak mimari ekler üzerinden değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Büyük Valide Han, Tarihi Ekler, Mimari Ekler, Sosyo-Ekonomik Dönüşüm

Abstract

The Study Of Büyük Valide Han's Socioeconomic and Cultural Evolution Process Through Historical Additions

The area of hans which is placed at Istanbul historical peninsula has been the center of trade for many centuries. This region is known as 'region of han's' since many hans were built after the conquest of Istanbul. Buyuk Valide Han which was located at hanlar region had been one of the hans that was heavily involved in trade from 17th century until today and which had many structural additions during the socio-economical and cultural conversion through centuries. These additions are both the sign of the interventions that were performed at different time periods to the han's architecture and the mark of the change of Valide Han through centuries.

This thesis examines the 'addition concept' in contemporary architecture by means of the additions of the middle yard of Valide Han and recommends criteria both to evaluate additions with the original han structure and to classify additions. Valide Han's socio-cultural change through years is evaluated by means historical additions and by examining the occupational arms and the continuity of these occupations at the han.

Keywords: Buyuk Valide Han, Historical Additions, Architectural Additions, Socio-Economic Evolution

Teşekkür

Araştırma sürecinde desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç.Dr. Murat Çetin'e, Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Lisans Programı yürütücüsü Prof.Dr. Füsun Alioğlu'na, Doç.Dr. Yonca Kösebay Erkan'a teşekkür ederim.

Yaptığım arşiv çalışmalarında bana yardımcı olan İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nde Murat Sav'a, Ankara Vakıflar Gelen Müdürlüğü'nde Burhan Ersoy'a, İstanbul 6'nolu Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nda Ahmet Hamdi Bülbül'e teşekkürü borç bilirim.

Desteklerinden dolayı arkadaşım Sıdika Yalçın'a, Gökmen Atak'a ve aileme teşekkür ederim.

İçindekiler

Özet.....	i
Abstract.....	ii
Teşekkür.....	iii
İçindekiler.....	iv
Şekil Listesi.....	vii
Harita Listesi.....	vii
Grafik Listesi.....	viii
Tablo Listesi.....	viii
Fotoğraf Listesi.....	x
Pafta Listesi.....	xi
Ek Listesi.....	xiii
Kısaltmalar.....	xiii
1 Giriş.....	1
1.1 Çalışmanın Amacı.....	1
1.2 Çalışmanın Kapsamı.....	1
1.3 Çalışmanın Yöntemi.....	2
2 Hanların Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Gelişimi.....	3
2.1 Hanların Evrilme Süreci.....	3
2.2 Karahanlılar, Gazneliler, Anadolu Selçukluları ve Büyük Selçuklular Devletinde Hanların Gelişimi.....	4
2.3 Osmanlılar Döneminde Hanlar.....	6

2.3.1 Avlularına Göre Hanlar.....	7
2.3.2 Katlarına Göre Hanlar.....	8
2.4 Osmanlı Şehir Hanları.....	8
2.5 Osmanlı Ticaret Hanları.....	10
3 İstanbul'un Hanlar Bölgesi'nin Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi ve Değişimi.....	11
3.1 Bizans Döneminde Hanlar Bölgesi.....	12
3.2 Osmanlılar Döneminde Hanlar Bölgesi.....	14
3.3 Cumhuriyet Döneminde Hanlar Bölgesi.....	15
3.4 Deprem, Yangın ve Nüfus Artışının Bölgedeki Hanlara Olan Etkisi.....	17
4 Büyük Valide Han.....	19
4.1 Büyük Valide Han'ın Tarihçesi ve Tarihi Yarımada'daki Konumu.....	19
4.2 Büyük Valide Han'ın Mimari Özellikleri.....	20
4.3 Büyük Valide Han'ın Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi ve Değişimi	21
4.4 Büyük Valide Han'ın Orta Avludaki Eklerinin Saptanması.....	29
4.4.1 Orta Avludaki Eklerin Yapılma Amacı ve Günümüzdeki Kullanımı	34
4.4.2 Orta Avludaki Eklerin Mülkiyet Durumu	35
5 Ek Kavramı ve Eklerin Tanımlanması.....	37
5.1 Eklerin Yapılma Amacı.....	38
5.2 Eklerin Sınıflandırılma Kriterleri.....	38
5.3 Eklerin Mevcut Mimari ile Korunma Durumu.....	40
5.4 Koruma Kanunlarına Göre Ek Kavramının İrdelenmesi.....	45
6 Büyük Valide Han'da Bulunan Orta Avlu Eklerinin Analiz Edilmesi.....	49

6.A Eklerin Morfolojik Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	50
6.A.1 Eklerin Saptanması.....	50
6.A.1.1 Cephe Fotoğrafları.....	51
6.A.1.2 Arkad Görünüş Çizimleri	55
6.A.2 Eklerin Analizi.....	59
6.A.2.1 Özgün Yapı- Ek İlişkisi.....	59
6.A.2.2 İşlev.....	63
6.A.2.3 Malzeme.....	67
6.A.2.4 Oran.....	71
6.A.2.5 Geometri.....	75
6.A.2.6 Değerlendirme.....	79
6.B Eklerin Özgün Yapı İle İlişkilerine Göre İncelenmesi.....	82
6.B.1 Planimetrik İlişkiler.....	92
6.B.1.a Arkad Konturunun İçi / Dışında Olma Durumu.....	92
6.B.1.b Arkad Boşluğunu Tamamen / Kısmen Doldurma Durumu.....	94
6.B.1.c Değerlendirme.....	96
6.B.2 Volumetrik İlişkiler.....	97
6.B.2.a Ekin Arkad Yüksekliğini Tamamen/Kısmen Doldurma Durumu.....	97
6.B.2.b Arkad Örtü Kesidi / Ek-Örtü Kesidi İlişkisi Karşılaştırması.....	98
6.B.2.c Değerlendirme.....	111
6.C Eklerin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Değerlerine Göre İncelenmesi.....	112
6.C.1 Handaki Üretim İşlevlerinin Sürekliliği/ Değişimi.....	124

6.C.2 Hanın Sosyal Yapısındaki Dönüşümlere Dair Değerlendirme.....	142
7 Sonuç	145
Kaynaklar.....	148
Ekler.....	151
Özgeçmiş.....	160

Şekil Listesi

Şekil 2.1: Ribat-1 Melik Kervansarayı.....	4
Şekil 2.2: Ribat-1 Mahi Kervansarayı.....	5
Şekil 2.3: Ribat-1 Şerif Planı.....	6
Şekil 3.1: Hanlar Bölgesinde Bulunan Mahalleler.....	11
Şekil 3.2: Tarihi Yarımada'nın Topoğrafyası.....	14
Şekil 4.1: Büyük Valide Han Plan Şeması.....	20
Şekil 4.2: İBB Tarafından 2004 Yılında Hazırlanan Mülkiyet Paftası.....	36
Şekil 6.1: Büyük Valide Han Planı Üzerinde Cephe Numaralarının Gösterilmesi....	49
Şekil 6.2: Büyük Valide Han, Giriş Kat Planı Üzerinde Kapı Numaralarının Gösterilmesi.....	114
Şekil 6.3: Büyük Valide Han, 1. Kat Planı Üzerinde Kapı Numaralarının Gösterilmesi.....	115

Harita Listesi

Harita 3.1: Hanlar Bölgesinin Tarihi Yarımada İçindeki Sınırları.....	12
Harita 3.2: Tarihi Yarımada'daki Nüfus Yoğunluğu Haritası.....	18
Harita 4.1: Büyük Valide Han Kuşbakışı Sokak Görünüş.....	19

Harita 4.2: 1904 Yılına Ait Goad Haritasında Büyük Valide Han.....30

Harita 4.3: 1922-1945 Yıllarına Ait Pervititch Haritasında Büyük Valide Han.....31

Grafik Listesi

Grafik 6.1: Sınıflandırılmış İş Kollarının Yıllara Göre Değişim Grafiği.....125

Grafik 6.2: 1881 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdelerik Dağılımı.....130

Grafik 6.3: 1929 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdelerik Dağılımı.....131

Grafik 6.4: 1938 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdelerik Dağılımı.....131

Grafik 6.5: 1948 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdelerik Dağılımı.....132

Grafik 6.6: 1967 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdelerik Dağılımı.....133

Grafik 6.7: 1970 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdelerik Dağılımı.....133

Grafik 6.8: 1974 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdelerik Dağılımı.....134

Grafik 6.9: 2015 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdelerik Dağılımı.....135

Tablo Listesi

Tablo 2.1: Dönemlerine Göre Osmanlı Hanları.....9

Tablo 4.1: Cephe 1’de Bulunan Eklerin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları.....22

Tablo 4.2: Cephe 2’de Bulunan Ekin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları.....23

Tablo 4.3: Cephe 2’de Bulunan Eklerin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları.....24

Tablo 4.4: Cephe 2’de Tespit Edilen 8 ve 5 No’lu Dönem Eklerinin Fotoğrafları.....25

Tablo 4.5: Cephe 2’de Bulunan Ekin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları.....26

Tablo 4.6: Cephe 3’te Bulunan Ekin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları.....27

Tablo 4.7: Cephe 4’te Bulunan Ekin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları.....	28
Tablo 4.8: Cephe 4’te Bulunan Ekin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları.....	29
Tablo 5.1: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek.....	42
Tablo 5.2: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek.....	42
Tablo 5.3: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek.....	43
Tablo 5.4: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek.....	43
Tablo 5.5: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek.....	44
Tablo 5.6: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek.....	44
Tablo 6.1: Ek Örtü Kesidi/ Arkad Örtü Kesidi İlişkisinde Tiplerin Cephelerdeki Eklere Göre Dağılımı.....	112
Tablo 6.2: 1881 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları.....	116
Tablo 6.3: 1893-94 Yılları Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları.....	117
Tablo 6.4: 1902 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları.....	119
Tablo 6.5: 1913 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları.....	122
Tablo 6.6: 1921 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları.....	123
Tablo 6.7: Handaki Ana İş Kollarının Altında Hangi İş Kollarının Yer Aldığının Gösterilmesi.....	124
Tablo 6.8: 1931-1968 Yılları Arasında Sanayi Kollarının Değişimi.....	128
Tablo 6.9: 1881 -1921 Yılları Arasında İş Kollarının Sürekliliği (Giriş Kat).....	136
Tablo 6.10: 1881-1921 Yılları Arasında İş Kollarının Sürekliliği (1. Kat).....	138

Fotoğraf Listesi

Fotoğraf 3.1: Constantinople Limanı	13
Fotoğraf 3.2: Mısır Çarşısı Yakınlarında Yıkım Çalışmaları	16
Fotoğraf 4.1: Büyük Valide Han'ın Sağır Han Avlusundan (3.Avlu) Bir Fotoğraf.....	21
Fotoğraf 4.2: 1933 Yılına Ait Hava Fotoğrafında Büyük Valide Han.....	32
Fotoğraf:4.3: 1942 Yılına Ait Hava Fotoğrafında Büyük Valide Han.....	32
Fotoğraf 4.4: 1964 Yılına Ait Hava Fotoğrafında Büyük Valide Han.....	33
Fotoğraf 4.5: 2009 Yılına Ait Hava Fotoğrafında Büyük Valide Han.....	34
Fotoğraf 6.1: Cephe 2,Ek No 10, İç Mekan Fotoğrafı.....	82
Fotoğraf 6.2: Cephe 2, Ek No 10, Avludan Cephe Görünüş.....	83
Fotoğraf 6.3: Cephe 2, Ek No 5, İç Mekan Fotoğrafı.....	83
Fotoğraf 6.4: Cephe 2, Ek No 5, Avludan Cephe Görünüş.....	84
Fotoğraf 6.5: Cephe 2, Ek No 6, İç Mekan Fotoğrafı.....	84
Fotoğraf 6.6: Cephe 2, Ek No 6, Avludan Cephe Görünüş.....	85
Fotoğraf 6.7: Cephe 2, Ek No 13, İç Mekan Fotoğrafı.....	86
Fotoğraf 6.8: Cephe 2, Ek No 13, İç Mekan Fotoğrafı.....	86
Fotoğraf 6.9: Cephe 2, Ek No 13, Avludan Cephe Görünüş.....	87
Fotoğraf 6.10: Cephe 3, Ek No 15, İç Mekan Fotoğrafı.....	87
Fotoğraf 6.11: Cephe 3, Ek No 15, İç Mekan Fotoğrafı.....	88
Fotoğraf 6.12: Cephe 3, Ek No 15, Avludan Cephe Görünüş.....	88
Fotoğraf 6.13: Cephe 4, Ek No 11-12, İç Mekan Fotoğrafı.....	89
Fotoğraf 6.14: Cephe 4, Ek No 11-12, İç Mekan Fotoğrafı.....	89

Fotoğraf 6.15: Cephe 4, Ek No 11-12, Avludan Cephe Görünüş.....	90
Fotoğraf 6.16: Cephe 2, Farklı Hacimlerdeki Ek Örnekleri.....	90
Fotoğraf 6.17: Cephe 3, Farklı Hacimlerdeki Ek Örnekleri.....	91
Fotoğraf 6.18: Cephe 2, Revak Koridoru, Arkadın Ekin İçinden Geçme Durumu...91	

Pafta Listesi

Pafta 6.1: Cephe 1 Fotoğraf.....	51
Pafta 6.2: Cephe 2 Fotoğraf.....	52
Pafta 6.3: Cephe 3 Fotoğraf.....	53
Pafta 6.4: Cephe 4 Fotoğraf.....	54
Pafta 6.5: Cephe 1 Arkad Görünüşü.....	55
Pafta 6.6: Cephe 2 Arkad Görünüşü.....	56
Pafta 6.7: Cephe 3 Arkad Görünüşü.....	57
Pafta 6.8: Cephe 4 Arkad Görünüşü.....	58
Pafta 6.9: Cephe 1 Özgün Yapı-Ek İlişkisi.....	59
Pafta 6.10: Cephe 2 Özgün Yapı-Ek İlişkisi.....	60
Pafta 6.11: Cephe 3 ÖzgünYapı-Ek İlişkisi.....	61
Pafta 6.12: Cephe 4 Özgün Yapı-Ek İlişkisi.....	62
Pafta 6.13: Cephe 1’de Yer Alan Eklerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması.....	63
Pafta 6.14: Cephe 2’de Yer Alan Eklerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması.....	64
Pafta 6.15: Cephe 3’te Yer Alan Eklerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması.....	65
Pafta 6.16: Cephe 4’te Yer Alan Eklerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması.....	66
Pafta 6.17: Cephe 1’de Yer Alan Eklerin Malzemelerine Göre Sınıflandırılması....	67

Pafta 6.18: Cephe 2’de Yer Alan Eklerin Malzemelerine Göre Sınıflandırılması.....	68
Pafta 6.19: Cephe 3’te Yer Alan Eklerin Malzemelerine Göre Sınıflandırılması.....	69
Pafta 6.20: Cephe 4’te Yer Alan Eklerin Malzemelerine Göre Sınıflandırılması.....	70
Pafta 6.21: Cephe 1’de Yer Alan Eklerin Oranlarına Göre Sınıflandırılması.....	71
Pafta 6.22: Cephe 2’de Yer Alan Eklerin Oranlarına Göre Sınıflandırılması.....	72
Pafta 6.23: Cephe 3’te Yer Alan Eklerin Oranlarına Göre Sınıflandırılması.....	73
Pafta 6.24: Cephe 4’te Yer Alan Eklerin Oranlarına Göre Sınıflandırılması.....	74
Pafta 6.25: Cephe 1’de Yer Alan Eklerin Geometrilerine Göre Sınıflandırılması.....	75
Pafta 6.26: Cephe 2’de Yer Alan Eklerin Geometrilerine Göre Sınıflandırılması.....	76
Pafta 6.27: Cephe 3’te Yer Alan Eklerin Geometrilerine Göre Sınıflandırılması.....	77
Pafta 6.28: Cephe 4’te Yer Alan Eklerin Geometrilerine Göre Sınıflandırılması.....	78
Pafta 6.29: Giriş Kat Planı Üzerinde Arkad Konturunun İçi/Dışında Olma Durumu	92
Pafta 6.30: 1. Kat Planı Üzerinde Arkad Konturunun İçi/Dışında Olma Durumu.....	93
Pafta 6.31: Giriş Kat Planı Üzerinde Ekin Arkad Boşluğunu Tamamen/Kısmen Doldurma Durumu.....	94
Pafta 6.32: 1. Kat Planı Üzerinde Ekin Arkad Boşluğunu Tamamen/Kısmen Doldurma Durumu	95
Pafta 6.33: Kesit Üzerinde Ekin Arkad Yüksekliğini Tamamen/Kısmen Doldurma Durumu.....	97
Pafta 6.34: Arkad/ Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 1 ve Tip 2.....	98
Pafta 6.35: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 3 ve Tip 3-A.....	99
Pafta 6.36: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 3-B ve Tip 3-C.....	100

Pafta 6.37: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 4 ve Tip 4-A	101
Pafta 6.38: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 5 ve Tip 5-A.....	102
Pafta 6.39: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 5-B ve Tip 6.....	103
Pafta 6.40: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 7 ve Tip 8.....	104
Pafta 6.41: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 8-A ve Tip 9.....	105
Pafta 6.42: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 10 ve Tip 11.....	106
Pafta 6.43: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 12 ve Tip 13.....	107
Pafta 6.44: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 14 ve Tip 15.....	108
Pafta 6.45: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 16 ve Tip 17.....	109
Pafta 6.46: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 18 ve Tip 19.....	110

Ek Listesi

Ek 6.1: 2015 Büyük Valide Han Mülkiyet Durumu (VGM Arşivi).....	151
--	-----

Kısaltmalar

Bkz: Bakınız

Yy: Yüzyıl

Vb: Ve Benzeri

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Amacı

17. yüzyılda ticari ve konaklama amacıyla yapılmış olan hanlar, günümüz koşullarında yeni ekler ve işlevler edinmiştir. Bu çalışmada; Eminönü hanlar bölgesinin zaman içerisinde geçirdiği sosyo-ekonomik dönüşüm Büyük Valide Han'ın orta avlusu özelinde incelenerek, hana farklı dönemlerde eklenmiş olan yapısal eklerin çeşitli özelliklerine göre sınıflandırılarak sistematik bir şekilde analiz edilmesi amaçlanmıştır; hanın içinde çalışanları yerinden etmeden, burada mevcut gündelik yaşantının yansımalarıyla birlikte korunabilirliği değerlendirilmiştir.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışmada öncelikle hanların oluşumu, yapılma amacı tanımlanmıştır. Daha sonra Osmanlı döneminde hanlar bölgesinin oluşumu ve geçirdiği tarihsel süreç incelenmiştir. Bu bölgede 17. yüzyılda yapılmış Osmanlı ticaret hanları arasında; kapladığı alanın büyüklüğü ve avlularında en çok eke sahip olması bakımından Büyük Valide Han'ın seçilmesi uygun görülmüştür. Mimaride ek kavramı üzerinden yola çıkılarak Büyük Valide Han'da bulunan 3 avludan, özgün nitelikler barındıran ve yeterli çeşitlilik gösteren orta avlu (tez kapsamında 2. avlu olarak anılacaktır) çalışma alanı olarak seçilmiştir. Orta avluda yer alan yapısal ekler ;özgün yapı ile eklerin ilişkisi ,eklerin malzemesi, boyutu, işlevi, oranı, geometrisi gibi parametreler oluşturularak cephe özelinde; eklerin cephelerde yer alan kemerlerle olan ilişki durumu ise volumetrik ve planimetrik başlıklar altında incelenmiş ve analiz paftaları oluşturulmuştur. Bu çalışmayla birlikte, hanlara dönemselsel olarak eklenmiş yapıların kendi içinde ve mevcut yapı ile beraber değerlendirilebilirliği araştırılmıştır.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Büyük Valide Han özelinde öncelikli olarak çalışılacak alan incelenerek fotoğraflar çekilmiştir. Hana ait daha önceden yapılmış çalışmalar (yüksek lisans - doktora tezleri), dijital ve yazılı kaynaklar toplanmıştır. Hanın bulunduğu alan eski haritalarda (Pervititch, Alman Mavileri, Goad) incelenerek, farklı dönemlere ait hava fotoğrafları bulunmuştur. Hava fotoğrafları incelendiğinde hana ait yapısal eklerin 1850'li yıllarda yapılmaya başlandığı tespit edilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden ve 6 Numaralı kuruldan alınan 1937 yılı ve öncesine ait eski fotoğraflarla günümüzdeki hali karşılaştırılmıştır . Hanın orta avlusunda bulunan her bir yapısal ekin fotoğrafı çekilmiş ve bu fotoğraflarla cepheler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu cepheler, yaklaşık ölçülerle çizilmiştir. Cephede yer alan kemerlerden birinin gerçek ölçüleri baz alınarak orta avluda yer alan cephe kemerleri çizilmiştir. Daha sonra hanın plan şeması bir grid istemine oturtularak, plan, gerçek ölçülerle çizilmiş olan revak kemerine göre oranlanarak gerçek ölçüye yakın bir çizim elde edilmesi sağlanmıştır. Plan ve cephe çizimleri tamamlandıktan sonra analizlerde neyin ek olarak kabul edileceği, hangi birimlerin nasıl değerlendirileceğine karar verilmiştir.

Yapısal eklerin mevcut yapıyla olan ilişkisi dört ana başlık altında incelenmiştir. Bunlar; morfolojik özellikler (cephe özelinde), planimetrik ilişkiler (plan özelinde), volumetrik ilişkiler (kesit özelinde) ve malzeme ilişkisi (kesit özelinde) dir. Analizler tamamlandıktan sonra yapısal eklere girilerek buradaki iş kolları belirlenmiş, orada çalışan esnaftan hanla ilgili ve eklerle ilgili bilgiler alınarak hanın sosyo-ekonomik dönüşümü araştırılmıştır.

Tez çalışmasında, elde edilen bilgiler ve alanda yapılan araştırmalarla handaki yapısal eklerin nasıl sınıflandırılacağına/ inceleneceğine ilişkin bir yöntem ortaya konularak, 19.yy'dan günümüze kadar handa yaşanan sosyo-ekonomik dönüşümün eklerle olan ilişkisi araştırılmıştır.

2. BÖLÜM

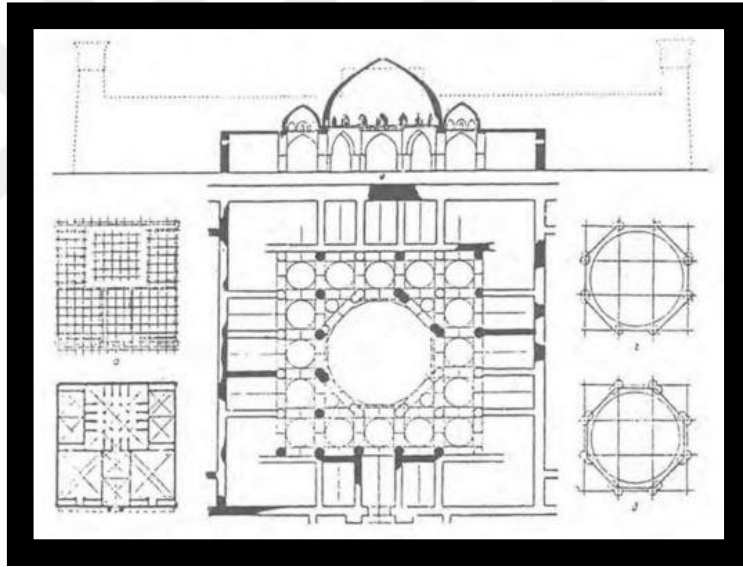
HANLARIN ORTAYA ÇIKIŞI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1 Hanların Evrilme Süreci

Türklerin göçebe düzeni geride bırakıp, yerleşik düzene geçmeleriyle birlikte çeşitli kullanım ihtiyaçları doğmuştur. Yerleşik yaşama geçişte Türklere ait ilk ticari faaliyetler Orta Asya'da başlamıştır. Ticari faaliyetlerin zaman içinde gelişmesiyle birlikte şehirlerde bedesten, hanlar ve dükkanlar meydana geldi (Kösemen 2005: 1). Han ve kervansarayların en erken örneği olan ribatlar, askeri ve dini amaçlı mekanlar olarak tasarlanmış olup; savaşlarda ordunun ikmal merkezleri ve korunma yerleri olarak kullanılmıştır (Güran 1978: 1-2). Köklerini Karahanlı, Gazneli ve Büyük Selçuklu gibi Türk illerinin ribatlarından alan kervansaraylar, şehirlerarası yollar üzerine kurulan ve kamu için çalışan ticari yapılar olarak hizmet etmiştir. Sadece Türk illerinde yer alan bu yapılar, Anadolu Selçuklu kültürünün gücünü ve büyüklüğünü en iyi temsil eden yapılarıdır. Kervansaraylar çoğunlukla devletin başındaki hükümdar tarafından yaptırılırdı. Mimari olarak; kale gibi sağlam olması, kesme taştan yapılması ve dönemin süsleme özellikleriyle bezeli olması açısından dikkat çekiciydi. İşlevsel olarak ticaret, sosyal yardım ve kültür müesseseleriydi (Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları 2007: 15). İstanbul'da 16. yüzyılın ikinci yarısına kadar yapılan han ve kervansarayların çoğu ahşaptır. Han tipolojisi bütün Osmanlı döneminde değişmeden sürmüştür. Mimari olarak hanlar genellikle kare ya da dikdörtgen planlı olup; iki katlı, ağaçlıklı bir avlu çevresinde, revaklı inşa edilmiştir. Alt katları daha çok mallara ve hayvanlara, üst katları ise yolculara tahsis edilmiştir. Kapladığı alan bakımından büyük olan hanların genellikle ortalarında bir de şadırvan bulunurdu. Bu hanların yapımı 19.yy'a gelene kadar sürmüştür. Külliyele bağli olarak yapılan kervansaraylar daha çok ahır olarak kullanılmışlardır. Hayvanını bağlayıp, tabhanede üç gün kadar kalabilen ve imarettten yemek yiyen yolcular, vakıfların sağladığı misafirlik imkanından da yararlanırdı. Ticaret hayatının kalbi, özel malların satışının yapıldığı şehirde bulunan ticaret hanlarıydı. Bu hanların çoğu İstanbul'un Beyazıt ve Eminönü arasındaki ticaret merkezinde; kent girişlerinde, gümrük kapılarında, Üsküdar'da, Sirkeci ve Unkapanı arasında deniz gümrüğü yakınında konumlanmıştı (Kuban 2010:152).

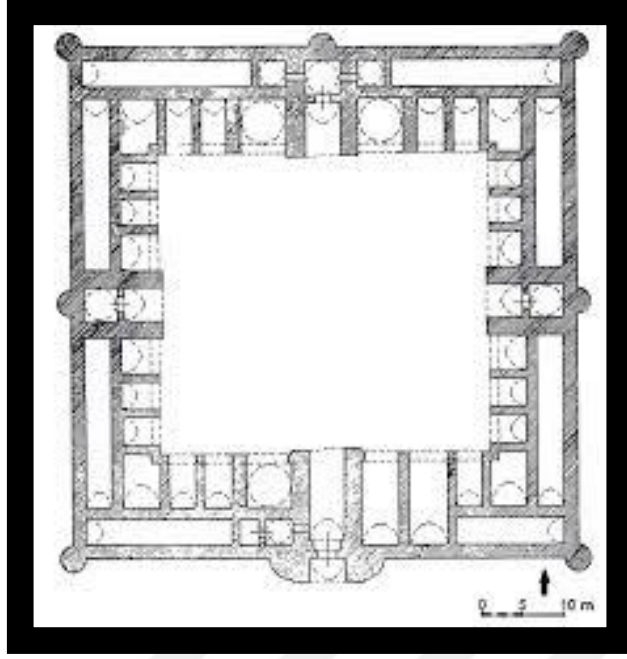
2.2 Karahanlılar, Gazneliler, Anadolu Selçukluları ve Büyük Selçuklular Devleti'nde Hanların Gelişimi

Karahanlılar döneminde yapılmış en önemli kervansaraylardan biri olan Ribat-ı Melik, Semerkant-Buhara yolunda 1079' da yapılmıştır. Yapı kare planlı olup (86x86 metre), tek avluya sahiptir. Avlunun etrafında iki kat boyunca tonozlu odalar sıralanmıştır. On iki metre yükseklikte olan duvarlarda, yapı malzemesi olarak kerpiç ve tuğla kullanılmıştır. Dört eyvanlı, revaklı avlu, sivri kemerli abidevi taç kapı, köşelerde yuvarlak kuleler, taç kapılarda kufi yazı bezemesiyle 'Karahanlı Kervansarayları'nın karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. Erken dönem kervansaray mimarisinin temelini oluşturan bir örnek olarak, bu yapıda kale gibi kapalı ve kütsel bir mimari görülmektedir. Yapı günümüzde harap haldedir (Gülenaz 2010: 35).

Şekil 2.1: Ribat-ı Melik Kervansarayı (Gülenaz 2010: 35)

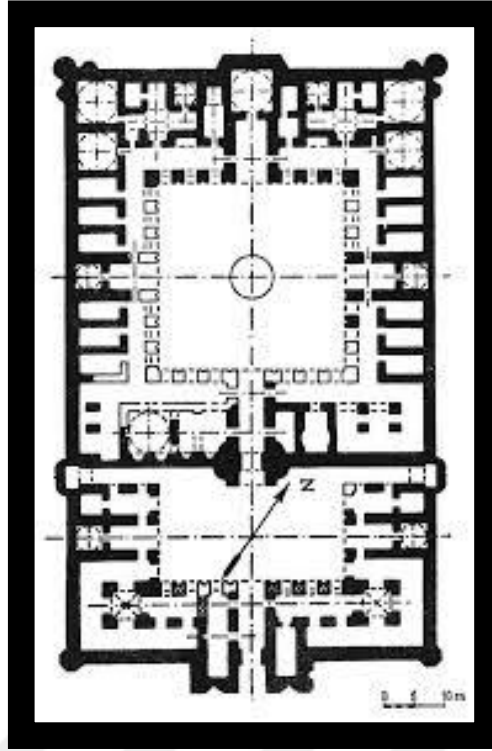
Karahanlı ribatlarının en önemlileri; Ribat-ı Melik (Şekil 2.1) (Akçakale Kervansarayı), Day Hatun Kervansarayı'dır. Karahanlı'lardan sonra Gazneliler de bir çok ribat yapmıştır. Günümüzde ayakta kalmış en önemli Gazneli kervansarayı, 'Ribat-ı Mahi' (diğ er adıyla Ribat-ı Ç ahe) dir (Şekil 2.2).

Şekil 2.2 : Ribat-ı Mahi Kervansarayı (Gülenaz 2010: 36)

On birinci yüzyılın başlarında yapılmış olan kervansaray kare biçiminde, tek avlulu ve dört eyvanlıdır. Boyutları yaklaşık 71x71 metre olup, duvarlarında yuvarlak kuleler bulunmaktadır. Karahanlı kervansaray mimarisinin devamı niteliğinde olan bu yapının en belirgin özelliği, Büyük Selçuklular'dan önce Gazneliler tarafından eyvanda kubbe kullanımının görülmesidir.

Karahanlı ve Gazneliler'in temelini oluşturduğu kervansaray mimarisini, Büyük Selçuklular geliştirerek bu dönemde önemli eserler verdiler. Bu dönemde inşa edilen yapıda genel olarak kareye yakın plan şeması (72x72 ya da 75x75 metre gibi), dört eyvanlı ve revaklı bir avlu , abidevi sivri kemerli kapılar, zengin süslemeler ve kerpiç, tuğla malzeme kullanımı görülmektedir. Büyük Selçuklular döneminde yapılmış olan önemli kervansaraylar arasında Ribat-ı Anuşirvan, Ribat-ı Zafarani, Ribat-ı Şerif (Şekil 2.3) bulunmaktadır (Gülenaz 2010: 34-36).

Şekil 2.3: Ribat-ı Şerif Planı (Aslanapa 1971: 81)

2.3 Osmanlılar Döneminde Hanlar

Osmanlılar, Anadolu Selçuklular'ın ticaret yolları üzerine kurdukları kervansaraylara bir çok şehir hanı ilave etmişlerdir.

Osmanlılar'da plan ve mekan anlayışı, açık bir avlu etrafında onu çevreleyen kemerli sütunların yer aldığı kapalı bir mekan oluşturan örneklerle, ilk han kültürünün devamlılığı niteliğinde karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu mekan ve plan anlayışı Anadolu Selçuklu döneminde yapılmış olan örneklerden daha farklıdır. Osmanlı döneminde yapılmış olan şehir hanlarının mimarisine baktığımızda net dikdörtgen ya da kare formlardan ziyade, yol ve arazinin durumuna göre şekillenmiş bir plan şeması görmekteyiz. Bu dönemde yapılan hanların en belirgin özelliği insanların konakladığı alanın, hayvan barındırma yerlerinden mekansal olarak koparılmasıdır. Osmanlı devri han mimarisinde, revaklı avlu şeması esas alınmakla beraber iki katlı olarak inşa edilmiş han yapıları da karşımıza çıkar. Bunlardan bazıları; Diyarbakır Hüsrevpaşa Kervansarayı (1527), Edirne Rüstem Paşa Kervansarayı (1644)'dır. Kat sayısının daha da yükseldiği örnekler de karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Merzifon Kara Mustafa Paşa Kervansarayı kare formlu, revaklı bir avluya sahip olup, dört katlı

inşa edilmiştir. Bu şekilde yapılmış olan hanlarda bodrum bölümü ahırlara, zemin kat idari işlere, diğer katlar ise yolculara ayrılmıştır.

Osmanlı döneminde yapılmış olan yapıların bir diğer özelliği, han ve kervansaray mimarisinde kale görünümlü ve fonksiyonlu yapı görünüşünden uzaklaşılmasıdır. Bunun nedeni Anadolu Selçuklular döneminde yapılmış olan kervansaraylar daha çok siyasi ve askeri amaçla kullanılmıştır. Osmanlı döneminde yapılan hanlar ise daha çok şehir ve ticaret hayatının ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılmıştır. Bu dönemde bazı hanların dış mekanla olan bağlantısı artmış ve bazı cephelerde dükkanlar da yer almaya başlamıştır (Kösemen 2005: 28-30).

2.3.1 Avlularına Göre Hanlar

Avlulu han fikri İstanbul hanlarının karakteristik özelliği olarak karşımıza çıkar. İstanbul hanlarının (bir kaç istisna dışında) neredeyse hepsi avluludur. Hanların planlarına bakıldığında kimisinde avluda tam kare ya da tam dikdörtgen şema görülürken kimisinde de yolların topoğrafik durumuna uyum sağlamış avlular yer almıştır. Hanları başlıca tek avlulu, iki avlulu ve üç avlulu olarak üç grupta toplayabiliriz. İstanbul hanlarının çoğunu tek avlulu olan örnekler oluşturmaktadır. Ali Paşa, Çuhacı, Mercan, Yıldızlı, Pastırmacı, Leblebici, Bodrum, Astarıcı, Balkapanı, Sarnıçlı, Güllekeş, Camili, Ağa, Yolgeçen, Sorguçlu, Baltacı, Kebapçı, Kuşakçı, Burmalı, Rüstem Paşa, Küçük Çukur, Çorapçı, Safran, Çukur, Kızlar Ağası, Perdahçı, Mercan Ağa, Sepetçi, Sofcu, Evliya, Hasan Paşa, İğneci, Zincirli, İmameli, Kalcı, Kaşıkçı, İplikçi, Kilit, Kurşunlu, Rabiye, Yağcı, Yıldız, Şekerci, Silahtar, Şeyh Davud, Simkeşane ve Yelkenci Hanları tek avlulu hanlardır.

İki avlulu hanlar fetihten sonraki yıllarda yapılmıştır. İstanbul'un en eski hanı olan Kürkçü han bu dönemde yapılmış olan iki avlulu hanlara ait ilk örnektir. Cebeci, Sabuncu, Vezir ve Büyük Yeni Han iki avlulu han örnekleridir.

Üç avlulu olarak ise iki tane eser bulunmaktadır bunlar Büyük Valide Han ve Taş handır (Güran 1978: 78). Bu özgün tipolojinin bir örneği olmasından dolayı Büyük Valide Han çalışma konusu olarak seçilmiştir.

Avlulu şehir hanlarında genellikle zemin kat depo ve ticarethanelere, üst kat ise revağa açılan konaklama odalarında tahsis edilmiştir. Her odanın kendine ait bir ocağı olup, zemini kilim ya da halı ile kaplıdır. Örtü sistemi beşik, çapraz tonoz veya kubbedir. Zemin ve üst kat bağlantısı, revağa açılan merdivenle bağlanmıştır (merdiven genellikle giriş geçidinde veya avluda bulunur). Çoğu hanın orta avlusunda ayaklar üzerinde taşınan ve altında şadırvan bulunan mescit yer alır. Ahırlar; tek avlulu hanlarda avluyu çeviren kenarlardan birinde, birden çok avlusu bulunan hanlarda ise ahır genellikle küçük olan avluda yer alır (Gülenaz 2011: 56).

2.3.2 Katlarına Göre Hanlar

Hanları iki katlı ve üç katlı olmak üzere iki gruba ayırabiliriz. İki katlı hanlara örnek olarak Büyük Valide Han, Vezir Han, Kilit Han, Balkapanı Han gösterilebilir. Üç katlı hanlara ait ilk örnekleri az sayıda Osmanlılar'da ve Bursa şehir hanlarında görmekteyiz. Bu tarz hanlar ağırlıklı olarak İstanbul'da 18 yy'da inşa edilmiştir. Farklı dönemlere ait bazı üç katlı hanlara örnek; Büyük Yeni Han (18.yy), Sümbüllü Han (18.yy), Simkeşhane (18.yy), Küçük Yeni Han (18.yy), Yıldız Han (19.yy) (Güran 1978: 79). İki katlı hanlar arasında yer alan ve üç avluya sahip tek örnek olan Büyük Valide Han çalışma konusu olarak seçilmiştir. Avlularına ve katlarına göre incelenen bu hanlar, kentteki konumlarına göre şehir hanları ve ticaret hanları olmak üzere ayrılabilir. Bu iki başlık aşağıda incelenecektir.

2.4 Osmanlı Şehir Hanları

İlk Osmanlı şehir hanları Bursa ve civarındadır. Ticari merkezlerdeki yapı türü olan han yapıları, Osmanlı döneminde kentlerde ilk örneği olan Bursa Emir Han ile ortaya çıkmıştır (Akar 2009: 270). Osmanlı şehir hanları, genellikle iki katlı ve kagir yapılarıdır. Orta bölümde yer alan bir avlu ve avluyu saran revaklar ve revakların arkasına yerleştirilmiş odalardan oluşan yapı bütünüdür. Han yapılarının bazı örneklerinde ikinci bir avlu karşımıza çıkar, bu bölüm genellikle ahır olarak kullanılmaktadır. İşlevsel olarak hanlar, küçük kervanların indiği, yolcuların konaklamasına hizmet eden, depolama ya da atölye olarak kullanılan ve genellikle perakende ticaret yapılan mekanlardır. Hanlarda zemin kat ticaret amaçlı

kullanılırken üst katlar odaları tüccarların konakladığı mekanlardır. Hanlar işlevlerine göre veya içerisinde depolanan ürüne göre genelde isim alır, örneğin Pamuk Han, Koza Han gibi (Akar 2009: 271). Şehir hanları Osmanlı ticaret hayatı içinde önemli bir yere sahiptir. Şehir hanlarının bazıları konaklama hizmeti vermiştir bazıları ise konaklama hizmeti vermeyip ‘ticaret hanı’ olarak işlevlenmiştir. Ticaret hanlarında sadece dükkan, imalathane, depo ve bürolar bulunuyordu. Şehir hanları ise ticaret hanlarından farklı olarak ait oldukları vakfa gelir sağlamak amacıyla yapılmışlardır, bu nedenle konaklama hizmeti ücretliydi. Konaklama hizmeti veren şehir hanları genellikle ticaret merkezinin dışında bulunuyordu, bazıları ise külliye aitti. Konaklama hizmeti veren hanların çoğu yolcuların hayvanları ile birlikte konaklamaları için düşünülmüştü. İstanbul’da şehir hanlarının gelişimi 18.yy’da en yüksek noktaya ulaşmıştır (Gülenaz 2011: 49). Bu dönemde Çorlulu Ali Paşa Hanı, Büyük Yeni Han, Çuhacı Han, Kalcılar Han, Kaşıkçı Han, Serpuş Han, Taş Han, Yıldızlı Han gibi çok sayıda han örneği karşımızda çıkmaktadır (Boyacıoğlu 2010: 10-13). Osmanlı hanları dönemlerine göre aşağıda görüldüğü şekilde tablolastırılmıştır (Tablo 2.1).

Tablo 2.1: Dönemlerine Göre Osmanlı Hanları (Benli 2007: 20)

Osmanlı Hanları					
15.yy	16.yy	17.yy	18.yy	18.yy	19.yy
KÜRKÇÜ HAN	BALKAPANI HAN	KİLİT HAN	AĞA HAN	KIZLARAĞASI HAN	ABUD EFENDİ HAN
	BÜYÜK ÇORAPÇI HAN	BÜYÜK VALİDE HAN	ALİ PAŞA HAN 1	KIZILAY HAN	AGOPYAN HAN
	BÜYÜK ÇUKUR HAN	VEZİR HAN	ALİ PAŞA HAN 2	KUMRULU HAN	MATARACI HAN
	CEBECİ HAN		ASTARCI HAN	KUŞAKÇI HAN	AMERİKAN HAN
	KIZIL HAN		AŞİR EFENDİ HAN	KÜÇÜK YENİ HAN	ANKARA HAN
	KÜÇÜK ÇUKUR HAN		BODRUM HAN	KÜÇÜK TİCARET HAN	BOYACI HAN
	LEBLEBİCİ HAN		BÜYÜK SAFRAN HAN	MERCAN AĞA HAN	BÜYÜK TİCARET HAN
	VARAKÇI HAN		BÜYÜK YENİ HAN	MERCAN ÇUKUR HAN	CAMCIBAŞI HAN
			ÇİNİLİ HAN	RABİA HAN	CEDİD HAN
			ÇUHACI HAN	SABUNCU HAN	SEPETÇİ HAN
			ÇUKUR HAN	SARRAF HAN	YILDIZ HAN
			EMİROĞLU HAN	SOFÇU HAN	
			EVLİYA HAN	SÜNBUĞLU HAN	
			HALILAĞA HANI	YAĞCI HAN	
			KALCI HAN	ZİNCİRLİ HAN	
			KAŞIKÇI HAN		
			KEBAPÇI HAN		

2.5 Osmanlı Ticaret Hanları

Osmanlılar döneminde 14.yy'ın ikinci yarısında yapılan en eski ticaret hanı Bursa Emir Han olarak bilinen yapıdır. Ticaret hanlarında mekanlar; Osmanlı şehir hanlarında olduğu gibi; bir avlu etrafında düzenlenmiştir. Şehir hanlarından tek farkı konaklama işlevinin olmamasıdır. Konaklama işlevi olan hanlarda üst kat konaklama amacıyla kullanılırken, ticaret hanlarında üst kat ticarethanelere ayrılmıştır (Gülenaz 2011: 64) .

Ticaret hanları; oldukça anıtsal ve büyük yapılardır. Han mimarisinde işlev ön plandadır. Bu bölgede yer alan hanlar kendilerine has yapı topluluğu oluşturmaktadır.

3. BÖLÜM

İSTANBUL'UN HANLAR BÖLGESİNİN TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDEKİ GELİŞİMİ VE DEĞİŞİMİ

Hanlar bölgesi, Kapalıçarşı'dan başlayıp limana doğru Eminönü'ne inen bölge olup, İstanbul'un en önemli ticaret merkezidir. Bu bölge; Rüstempaşa, Hobyar, Tahtakale, Mercan, Sururi, Daya Hatun, Beyazıt ve Molla Fenari mahallelerinden oluşmaktadır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1: Hanlar Bölgesinde Bulunan Mahalleler (Akça 2008: 33)

Harita 3.1: Hanlar Bölgesinin Tarihi Yarımada İçindeki Sınırları

(<https://www.google.com.tr/maps/place/B%C3%BCy%C3%BCK+Valide+Han/@41.0128882,28.9673456,17z/data=!4m2!3m1!1s0x14cab993a6d1e76b:0x226e8ac24a9b8a93?hl=tr>)

İstanbul'un Tarihi Yarımada adıyla bilinen bölgesi, birçok tarihi hana ev sahipliği yapmıştır. Bu bölge 700.000 metrekare yüzölçümüne sahip oldukça büyük bir ticaret yerleşkesidir (Harita 3.1). Hanlar bölgesi, İstanbul'un ticari ilişkiler ile para ve mal dolaşımı yönünden yüzyıllar boyunca şehrin merkezi olmuştur (Akçe 2008: 34).

Yarımadanın topoğrafyası ve denizle olan ilişkisi, kentin ana yerleşim alanlarının kurulmasında önemli bir etken olmuştur. İstanbul'un gelişmesinde Haliç limanının önemi büyüktür. Bu güvenli liman sayesinde iş hayatı ve ticaret, Haliç kıyısına yakın bölgelerde gelişmiştir (Edisyon 2003: 16).

3.1 Bizans Döneminde Hanlar Bölgesi

M.Ö 7.yy'da Grek yarımadasından kaçan Megaralılar Marmara'yı geçerek bir taraftan Khalkedon'a (bugünkü Kadıköy), diğer taraftan da Byzantion adını verdikleri Sarayburnu civarına yerleşmişlerdir.

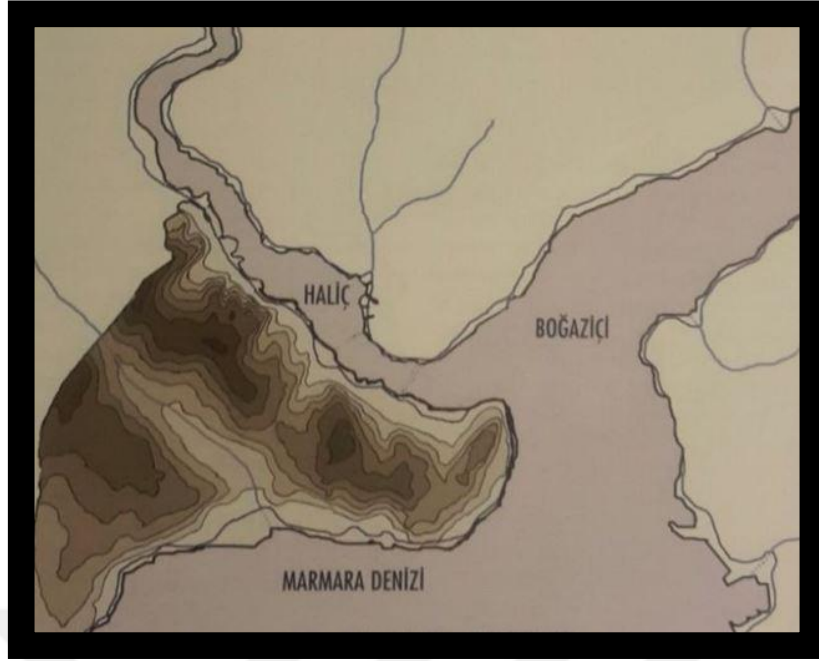
M.S 2. yy'da Romalılar Byzantion'u ele geçirmiş ve Grek kolonizasyonu yerini Roma İmparatorluğu'na bırakmıştır. Roma çağı ile politik bir değer kazanmaya başlayan Byzantion; Konstantin döneminde bir dünya şehri olarak gelişmeye devam etmiştir. Bu dönemde şehrin kuzeybatısında yer alan ve doğal bir liman olan Haliç limanı Byzantion'un ticaret temeli üzerine gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır (Güran 1978: 21).

Marmara bölgesi tarih boyunca Anadolu ile Balkan yarımadası arasında bir köprü gibidir. Bu durum İstanbul'un fiziksel, kültürel ve sosyal yapısının biçimlenmesini sağlamıştır.

Fotoğraf 3.1: Constantinople Limanı (Lewis 2011)

İstanbul'un o dönemki merkezi olan Byzantion coğrafi konumu ve doğal yapısı sayesinde savunma ve ulaşım açısından çok elverişli bir yerde kurulmuştur. Byzantion savunulması kolay bir akropol, Haliç'in girişinde güvenli bir limandır. Bereketli topraklara sahip olması, denizle olan ilişkisi ve ticaret yollarının kesiştiği yollarda bulunması şehrin kısa sürede gelişmesini, zenginleşmesini sağlamıştır (Fotoğraf 3.1). Doğu Roma İmparatorluğu döneminde önemini koruyan İstanbul, klasik bir Roma şehir düzeninde inşa edilmemiştir. Bunun nedeni bölgenin topoğrafyası, yarımada bulunan yedi tepe ve kenti koruma amacıyla inşa edilmiş olan surlar, bölgenin şekillenmesinde etkili olmuştur.

Şekil 3.2: Tarihi Yarımada'nın Topoğrafyası (Kuban 2011: 7)

Şehrin merkezi, savunma amacıyla inşa edilen surlar içinde gelişmiştir. Ortaçağ boyunca Hristiyanlığın kültür, sanat ve ekonomi bakımından en önemli merkezi haline gelmiştir.

3.2 Osmanlılar Döneminde Hanlar Bölgesi

Doğan Kuban; İstanbul'da 16. yy'ın ikinci yarısına kadar yapılan han ve kervansarayların çoğunlukla ahşap olduğu ve birinci katları genellikle ahşap olan han ve kervansaray yapımının son döneme kadar sürdüğünü belirtmiştir.

Kapalı Çarşı ve Hanlar Bölgesi İstanbul'un Doğu-Batı Ticaretinin merkezini oluşturan en önemli bölgedir. Hanlar ağırlıklı olarak İstanbul'un Beyazıt ile Eminönü arasındaki ticaret merkezinde inşa edilmişlerdi. Bölgenin limanla olan bağlantısı sayesinde malların saklanması, depolanması bu hanlar aracılığı ile sağlanmaktaydı (Kuban 2010:152).

Osmanlı İstanbul'u eski Bizans şehrinin idari ve ticari bölgelerinin üzerine veya yakınına kurulmuştur. Bu dönemde büyük yol akslarının değişmemesi, yine arazi topoğrafyasının doğal bir sonucu olarak gösterilebilir. Haliç ve limanları, ticaret ve sanayi alanlarının şehrin denize yakın kısımlarda gelişmesini sağlamıştır.

Esnaf ve zanaatkarların yerleştikleri hanlar ve kervansaraylar, İstanbul'daki ticari merkezin oluşumunda en az çarşılar kadar önemlidir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezini oluşturan tarihi yarımada, daha çok perakende, yerel ölçüğe ve el emeğine dayalı ürünlerin satıldığı ticaret ve imalat sanayi merkezi durumundaydı. Sanayileşme ile ortaya çıkan makinalarla seri üretim tarzının ülkeye girmesi ile büyük tesislere ve depolara gereksinim duyulmuş, bu dönemde küçük ölçekli çarşılar ve pazarlar yok olmaya yüz tutmuştur (Eyüboğlu 1998: 57-62).

3.3 Cumhuriyet Döneminde Hanlar Bölgesi

Cumhuriyet dönemi ve sonrasında ticaret fonksiyonu Eminönü bölgesinde gelişmeye devam etmiştir. Bu dönemde kırsal bölgelerden kentlere olan yoğun göç konut krizine ve kamu arazilerinde yasadışı gecekonduların yapılmasına yol açmıştır. Bu durum plansız bir kentleşme ve endüstrileşmeyi beraberinde getirmiştir. 20. yy'ın ortalarında Fransız kent tasarımcısı Henri Prost tarafından İstanbul'un kent planı hazırlanarak yeniden düzenlenmesi planlanmıştır. Bu düzenlemede İstanbul'un geneli için pek çok karar alınmıştır. Hanlar bölgesinin limanla olan ilişkisini göz önüne aldığımızda bu bölge için başlıca alınan kararlar;

- Haliç kıyıları ticaretin ve yerel endüstrinin rasyonel organizasyonunu sağlamak üzere düzenlenecektir.
- Kentin ticaret etkinliğinin yoğun olduğu Kapalı Çarşı ve çevresine ulaşımın kolayca sağlanması hedeflenmiştir.
'Kapalı Çarşı tümüyle korunarak modernleştirilecek, çevresinde geniş yollar açılarak girişlerinin yakınlarına otoparklar oluşturulacaktır. Bu sayede Çarşı ve çevresine ulaşım sağlanacaktır (Birsal ,Pinon 2010: 245-256).

Limanlar ve sanayi alanları ile ilgili olarak Prost, Sirkeci Limanını geçici olarak yeniden düzenlemeyi önermiştir. Yedikule - Bakırköy arasında geniş bir sanayi bölgesi düşünülerek büyük sanayi kuruluşlarının gelecekte bu alana taşınması ön görmüş, fakat 1930'larda Haliç ve çevresinde büyüklü-küçüklü çok sayıda kuruluşun buradan taşınması ilk aşamada olanaklı olmadığına karar verilmiştir.

1940'lı yıllara gelindiğinde Prost, Mahmutpaşa - Büyük Çarşı mahallesi düzenleme projesini Kapalı Çarşayı Galata Köprüsü ve Divan Yolu üzerinden tarihi yarımadanın tepesini izleyerek Atmeydanı'ndan surlara yönelten ana artere göre ayırmayı hedeflemiştir. Ayrıca Prost varolan yolları genişletmeyi hedeflemiştir; hanların bulunduğu bölgeden Rüstem Paşa Medresesi civarına kadar olan bölgenin (Çakmakçılar yokuşundan Mısır çarşısına kadar inen bölge) yollarının genişletilmesini öngörmüştür (Birsell, Pinon 2010: 326)(Fotoğraf:3.2).

Fotoğraf 3.2: Mısır Çarşısı Yakınlarında Yıkım Çalışmaları (Birsell, Pinon 2010: 326)

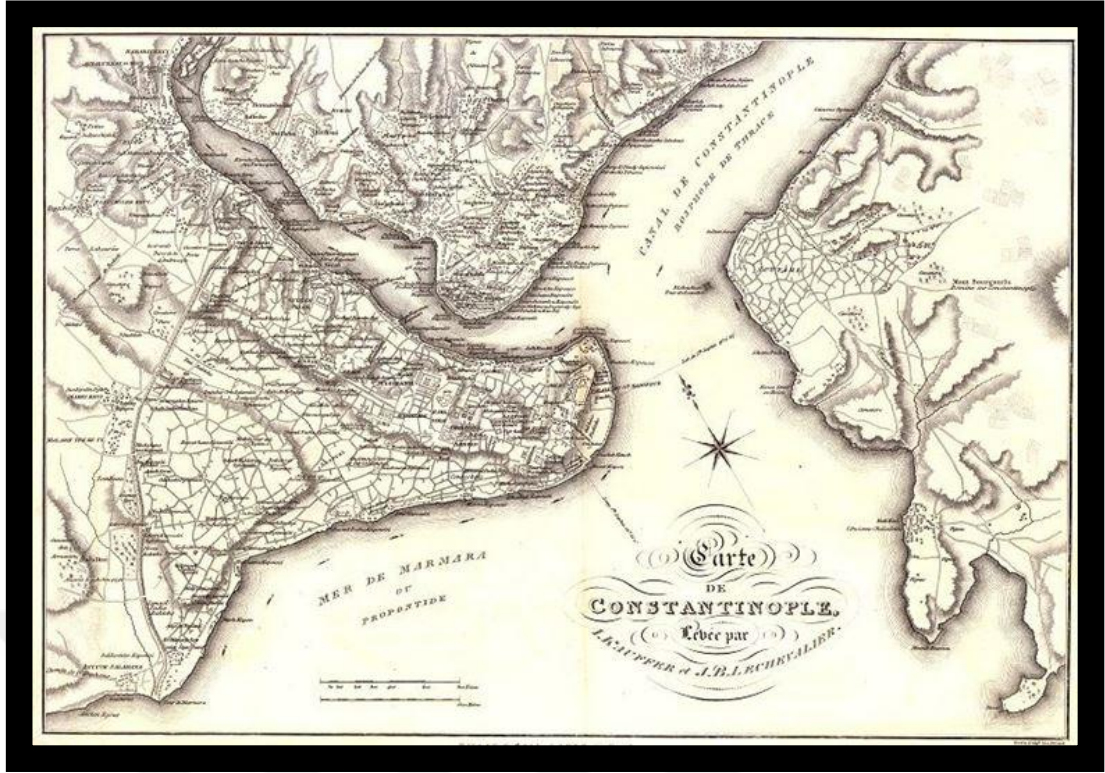
1950-1980 arası dönemde İstanbul'un gelişiminde sanayi alanları temel belirleyici işlev olmuş, konut alanları sanayi alanlarının yer seçim kararlarına bağlı olarak gelişmiştir. Bu gelişim, gecekondulaşma ve apartmanlaşma olarak iki farklı konut üretimini ortaya çıkarmıştır (Yenen vd. 2000: 89).

1980'lerden sonra Tarihi Yarımada'daki ticaret merkezi Sirkeci, Eminönü, Küçükpazar ve Beyazıt'ın tümünü içerecek şekilde gelişmiş ve konut alanları yerini ticaret fonksiyonuna bırakmıştır. Ancak tarihi eserlerin yeni fonksiyonlara adapte edilememesi ve yenileme yapılmamasından dolayı bu yapıların yok olma süreci başlamıştır.

3.4 Deprem, Yangın ve Nüfus Artışının Hanlara Olan Etkisi

19. yy'da İstanbul nüfusundaki artış, diğer Avrupa ülkelerinin nüfuslarında görülen artışa yakındı. Osmanlı başkenti, Batı'daki sanayi devrimini yaşamamıştı; bu nedenle de olumsuzluklardan uzak kalmıştı. 19 yy'ın sonlarına doğru Güneydoğu Avrupa ve Rusya'nın güneyindeki kargaşadan kaçan Müslüman halk, Osmanlı devletine sığınmıştı. Özellikle 1840 ile 1900 yılları arasında kente gelen gayrimüslimlerin sayısında büyük artış oldu. 100.000 gayrimüslim, Avrupalı tüccar ve yatırımcılara tanınan haklardan ve kapitülasyonlardan yararlanmak için İstanbul'a yerleşti. Bu dönemde nüfus dağılımını; %44,06 Müslüman, %17,48 Ortodoks - Rum, %17,12 Ermeni, %5,08 Yahudi, %1,17 Katolik, %0,50 Bulgar, %0,12 Latin, %0,09 Protestan, geri kalan %14,38'ini ise yabancılar oluşturuyorlardı (Çelik 2015 :32-34).

Nüfus artışı ve dağılımının etkileri kentin fiziki büyümesinde de kendini göstermiştir. Davies'in 1815'de çizdiği bir haritaya göre Osmanlı kentinde nüfus, tarihi yarımada ve Galata'da yoğunlaşmıştı (Harita 3.2). Eski surlar Galata'nın batı ve kuzey sınırlarını belirliyordu. Kuzey doğuda da Boğaz sahili boyunca, Tophane ve Fındıklı mahalleleri ortaya çıkmıştı.

Harita 3.2: Tarihi Yarımada'daki Nüfus Yoğunluğu Haritası (Cadell & Davies, 1815)

(<http://stock-images.antiqprints.com/stock/city-plans.html>)

Bizans döneminde başlayan ve Osmanlı döneminde de devam eden yangınlar kent yaşamını etkileyen önemli bir unsur olmuştur. 17.yy'dan itibaren nüfusun giderek artması, yerleşimin de sıklaşmasını beraberinde getirmiştir.

Modernleşmeyle beraber ahşap yapı tipinden taş ve tuğla yapı tipine geçildiği 1900'lü yıllarda bu geçişi hızlandıran en önemli sebeplerden birisi meşhur İstanbul yangınlarıdır. Gerek Bizans döneminde gerek Osmanlı döneminde dini ve resmi binaların dışında İstanbul evleri büyük oranda ahşap evlerdi. Ahşap yapılaşma yoğun olduğu için yangınlar da çok olurdu (Candemir vd. 2009).

1950'lerden itibaren endüstrileşmeyle birlikte tarihi yarımada, iş hacminin arttığı bölge olarak gelişmiş ve yoğunlaşmıştı. Bu dönemde, tarihi yarımadanın ortasından bulvarlar geçirilmiş ve bulvarlara bakan yüksek binalar yoğunluk kazanmıştı. Tarihi miras olarak kabul edilebileceğimiz yapıların ise çoğu yıkılmıştı.

4. BÖLÜM

BÜYÜK VALİDE HAN

4.1 Büyük Valide Han'ın Tarihçesi ve Tarihi Yarımada'daki Konumu

Büyük Valide Han İstanbul'un Eminönü ilçesinde Mercan'da Çakmakçılar yokuşu ile Fırıncılar yokuşu arasında (Harita 4.1), eğimli bir arazi üzerinde, iki katlı olarak konumlanmıştır. Han, Kösem Sultan'ın Üsküdar'da inşa ettirdiği Çinili Külliyesi'ne vakfedilmiştir. Dördüncü Murad döneminde (1623-1640) Valide Han, üç avlulu olarak inşa edilmiştir (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi 2015: 362).

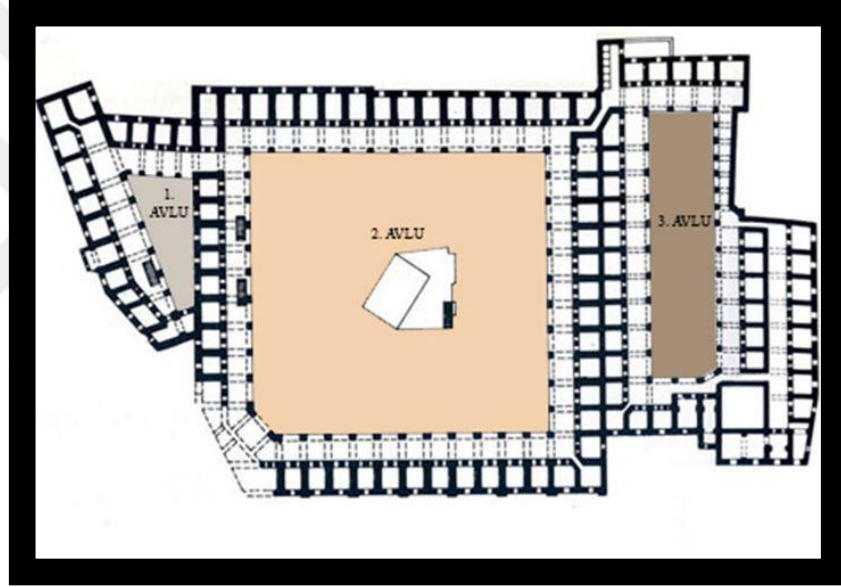
Harita 4.1: Büyük Valide Han Kuşbakışı Sokak Görünüşü

(<https://www.google.it/maps/place/B%C3%BCy%C3%BCK+Valide+Han/@41.0128989,28.9682414,600m/data=!3m1!1e3!4m2!3m1!1s0x14cab993a6d1e76b:0x226e8ac24a9b8a93!6m1!1e1>)

4.2 Büyük Valide Han'ın Mimari Özellikleri

Büyük Valide Han, Eminönü Hanlar bölgesinde yer alan üç avlulu hanlardan biridir. Girişte bulunan birinci avlu üçgen şeklindedir ve diğer iki avluya göre küçüktür. Hanın girişinin de bulunduğu bu bölümden üçgen planlı avluya basık taş kemerli bir kapı ile girilmektedir. Bu avlu etrafında revaklar ve revakların gerisinde iki kenar boyunca mekanlar yer alır. Revaklı avlu ve mekanlardan oluşan ön yapı, tonozlu bir girişle orta avluya bağlanır.

İkinci avlu dikdörtgen şeklindedir ve ölçüleri itibariyle de bu mekanın ana avlusudur. Üçüncü avlu, Sağır Han olarak da bilinmektedir. Bu avlu dikdörtgen planlı olup 15x65 m ölçüsündedir.

Şekil 4.1: Büyük Valide Han Plan Şeması

(Yazar Tarafından Görsel Üzerinden Türetilmiştir)

(http://buyukvalidehan.yildiz.edu.tr/buildingcharacteristics_tr.html)

Çakmakçılar yokuşuna bakan cephesini oluşturan bölümde 1. Avlu yer alır, bu avlu üçgen planlıdır. Birinci avludan sonra tonozlu bir geçiş ile 2. Avluya, başka bir deyişle 'Han-ı Kebir' olarak adlandırılan bölüme geçilir. Bu bölüm hanın en geniş avlusunun (orta avlunun) bulunduğu alandır. Orta avlu, 60x63 metre ölçüsündedir. Özellikle bu avlu erken dönemde örneklerini gördüğümüz kervansaray mimarisinde kullanılan öğeleri barındırmaktadır. Revaklı kare avlu etrafında sıralanmış olan mekan düzeninde inşa edilmiş olması bunun en belirgin örneğidir. Handa yer alan 3. Avlu ise Sağır Han olarak (Han-ı Sağır) adlandırılmaktadır (Şekil 4.1). 15x65 metre

ölçüsünde, enine dikdörtgen planlıdır ve revaklı bir avlu etrafında mekanlar konumlandırılmıştır.

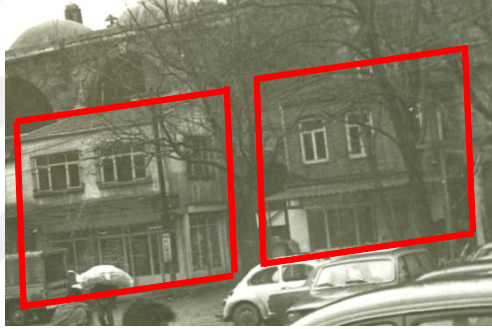

Fotoğraf 4.1: Büyük Valide Han'ın Sağır Han Avlusundan (3. Avlu)
Bir Fotoğraf (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi)

4.3 Büyük Valide Han'ın Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi ve Değişimi

17. yy'da konaklama ve ticari amaçla yapılmış olan Büyük Valide Han, yapıldığı dönemden günümüze kadar farklı işlevler edinmiş ve yapısal ekler almıştır. Büyük Valide Han, o dönemde yapılmış en büyük ticaret hanı olması ve orta avlusunda çok fazla ek bulunması sebebiyle bu çalışmada incelenmek üzere seçilmiştir. Büyük Valide Han'ın ek bulunduran orta avlusundaki cephelerin yıllar içerisindeki değişimi ulaşılabilen fotoğraflar üzerinden değerlendirilmiştir. Eklerin geçmişte ve günümüzdeki durumu 4 No'lu Koruma Kurulu'ndan ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden alınan farklı yıllara ait fotoğraflarla incelenmiştir .

Tablo 4.1: Cephe 1’de Bulunan Eklerin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları

(1937 Fotoğrafi: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, 1960 Fotoğrafi: Anıtlar Kurulu Arşivi, 2015 Fotoğrafi: Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Yıl	Cephe 1 Fotoğraf
1937 veya öncesi	
1960	
2015	

Bu cephede (cephe 1) ulaşılabilen en eski fotoğraf 1937 yılı veya öncesine aittir. Sol tarafta yer alan ek, 1. cephe paftasında 15-5 olarak, sağ tarafta yer alan ek ise 4

olarak numaralandırılmıştır. 15-5 numaralı ekin 1937 yılına ait fotoğrafta 2 katlı ve ahşap olup, 1. katın çıkmalı olarak inşa edildiğini görmekteyiz. Penceresi ahşap ve giyotin penceredir. 1960 yılına ait fotoğrafa baktığımızda ahşap yapının mimari özelliklerinin tamamen değiştiğini ve günümüze kadar bu şekilde ulaştığını görmekteyiz. Sağ tarafta yer alan ekin (paftada 4 numara) 1937 yılı veya öncesine ait fotoğrafına baktığımızda ise iki katlı olarak inşa edildiğini ve cephesinde briket tuğlası kullanıldığını görmekteyiz. Üst kat çıkmalı bir mimariye sahiptir ve pencereler kemerlidir. 1960 ve 2015 yılına ait fotoğraflarla karşılaştırıldığında yapının günümüze kadar ufak müdahalelerle ayakta kaldığını görmekteyiz. Üst kattaki çıkmalı kısmın alt katta da hizalanacak şekilde genişletildiğini ve günümüze kadar bu şekilde varlığını sürdürdüğünü görmekteyiz (Tablo 4.1).

Tablo 4.2: Cephe 2’de Bulunan Ekin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları

(1937 Fotoğrafı: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, 2015 Fotoğrafı: Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Yıl	Cephe 2 Fotoğraf
1937 veya öncesi	
2015	

2. Cephe paftasında 1 numara ile gösterilen ekin 1937 yılı veya öncesine ait fotoğrafta yer aldığını görmekteyiz. Cephe özelliklerine bakıldığında bu ek, kemerli pencereleri ve bezeme özellikleriyle batılılaşma dönemine ait yapı olma özelliğine sahiptir. Bu ekin 2015 yılına ait fotoğrafta üst kısmına ve ön tarafına ekler yapılarak kapatıldığını, günümüzde de sadece bir kısmının avludan görüldüğü söyleyebiliriz (Tablo 4.2).

Tablo 4.3: Cephe 2’de Bulunan Eklerin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları

(1937 Fotoğrafı: Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, 2015 Fotoğrafı: Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Yıl	Cephe 2 Fotoğraf
1937 veya öncesi	
2015	

Tablo 4.4: Cephe 2’de Tespit Edilen 8 ve 5 No’lu Dönem Eklerinin Fotoğrafları

(2015 Fotoğrafı: Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Yıl	Cephe 2, 8 Nolu ek	Cephe 2, 5 Nolu ek
2015		

Cephe 2’de yer alan eklerin neredeyse tamamının 1937 yılı veya öncesinden itibaren yapılmaya başlandığını söyleyebiliriz. 1937 veya öncesine ait cephe fotoğrafı yakın plana alınıp bakıldığında, 2015 yılında gördüğümüz 2 ekin (Tablo 4.4) o dönemde de var olduğu tespit edilmiştir. Bu eklerin cephesinde kemerli pencereler ve kirpi saçak kullanılmış olup, malzeme olarak briket tuğlası kullanılmıştır. Bu 2 ekin cephe özellikleri itibariyle batılılaşma dönemi ekleri olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4.5: Cephe 2’de Bulunan Ekin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları

(1960 Fotoğrafı: Anıtlar Kurulu Arşivi, 2015 Fotoğrafı: Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Yıl	Cephe 2 Fotoğraflar
1960	
2015	

Cephe 2’ye ait bir başka fotoğrafta 1960 yılında yer alan ekin, 2015 yılında da var olduğunu görmekteyiz (Tablo 4.5), (Cephe 2, Pafta üzerinde ek no: 9-10).

Tablo 4.6: Cephe 3'te Bulunan Ekin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları

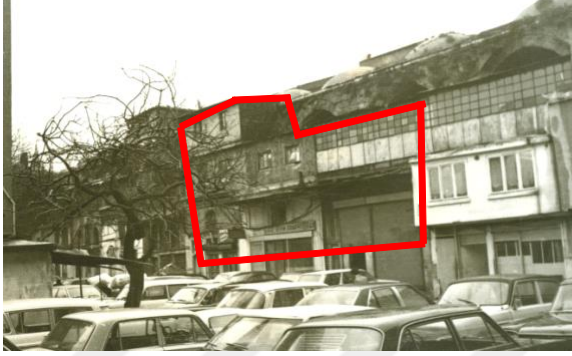

(1960 Fotoğrafi: Anıtlar Kurulu Arşivi, 2015 Fotoğrafi: Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Yıl	Cephe 3 Fotoğraf
1960	
2015	

Cephe 3'te yer alan 1960 yılına ait fotoğrafta bu 3 yapının (cephe 3, pafta üzerinde 8-9, 17-18) günümüzde de var olduğunu görmekteyiz (Tablo 4.6). Günümüzde soldaki iki ek reklam panosu ile birleştirilmiştir. Giriş katta yer alan iki ekin bugün tek bir birime dönüştürüldüğü ve dış cephesinin kompozit malzeme ile kaplandığı dikkat çekmektedir.

Tablo 4.7: Cephe 4'te Bulunan Ekin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları

(1960 Fotoğrafi: Anıtlar Kurulu Arşivi, 2015 Fotoğrafi: Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Yıl	Cephe 4 Fotoğraf
1960	
2015	

Cephe 4'te 1960 yılına ait fotoğrafta (Paftada 14,15,16 numara ile belirtilmiş) yer alan eklerin günümüzde de varlığını sürdürdüğünü görmekteyiz.

Tablo 4.8: Cephe 4'te Bulunan Ekin Farklı Yıllara Ait Fotoğrafları

(1960 Fotoğrafı: Anıtlar Kurulu Arşivi, 2015 Fotoğrafı: Yazar Tarafından Çekilmiştir)

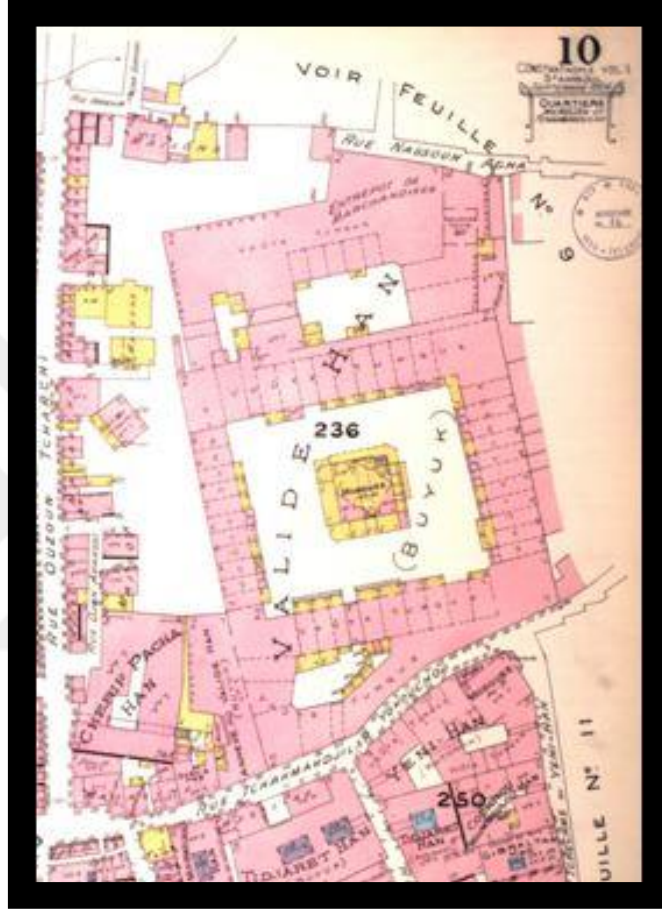
Yıl	Cephe 4 Fotoğraf
1960	
2015	

Cephe 4'te 1960 yılına ait fotoğrafta cephe kemerlerinden iki tanesinin orjinal halini koruduğu görünmektedir (Tablo 4.8). 2015 yılına ait fotoğrafa baktığımızda (paftada 11,12 numaralı ekler) kemerlerden sadece bir tanesinin korunduğu diğer kemerin ekin içinde kaldığı anlaşılmaktadır.

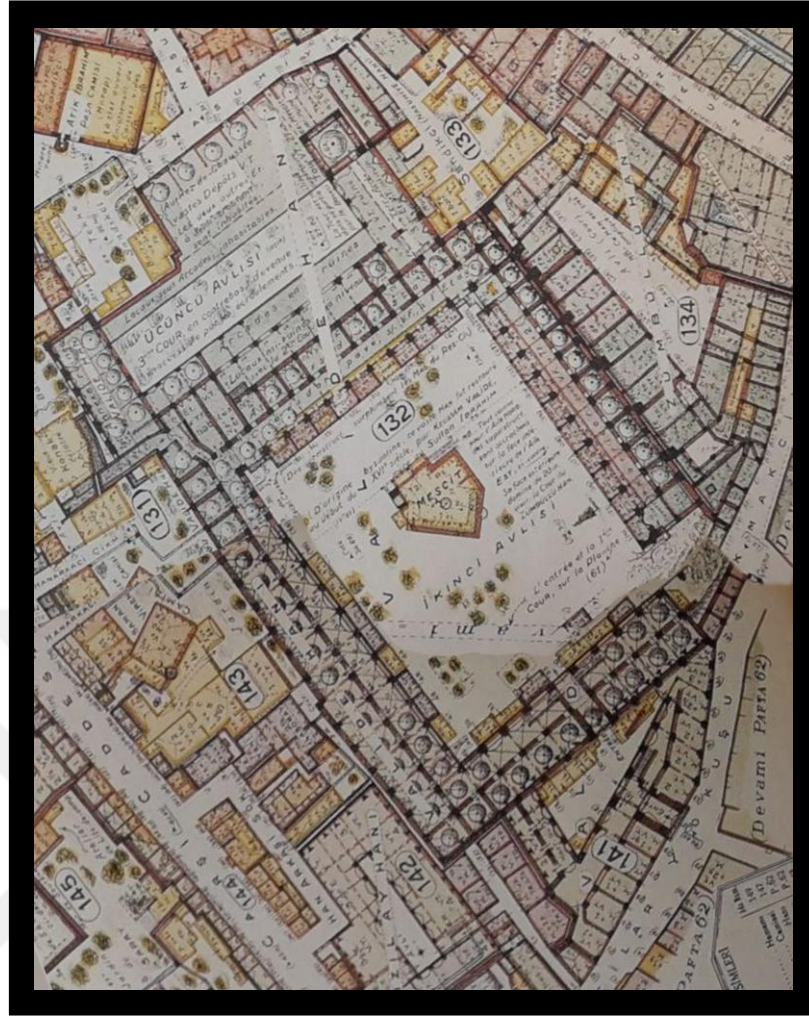
4.4 Büyük Valide Han'ın Orta Avludaki Eklerinin Saptanması

1904 yılına ait Goad haritasına bakıldığında, 1900'lü yılların başlarından itibaren orta avluya eklerin yapılmaya başlandığını görmekteyiz. Haritada pembe renkle

işaretlenmiş olan yapılar taş ve tuğla yapıları, sarı renkli olanlar ise ahşap yapıları simgelemektedir. Orta avluda 13 adet taş veya tuğladan yapılmış olan ek yer alırken, 22 adet ahşaptan yapılmış, 1 adet de hem ahşap hem taş veya tuğla kullanılarak karma yapılmış olan ek bulunmaktadır.

Harita 4.2: 1904 Yılına Ait Goad Haritası (6 No'lu Koruma Kurulu Arşivi)

Harita 4.3: 1922-1945 Yıllarına Ait Pervititch Haritası
(http://buyukvalidehan.yildiz.edu.tr/maps_tr.html)

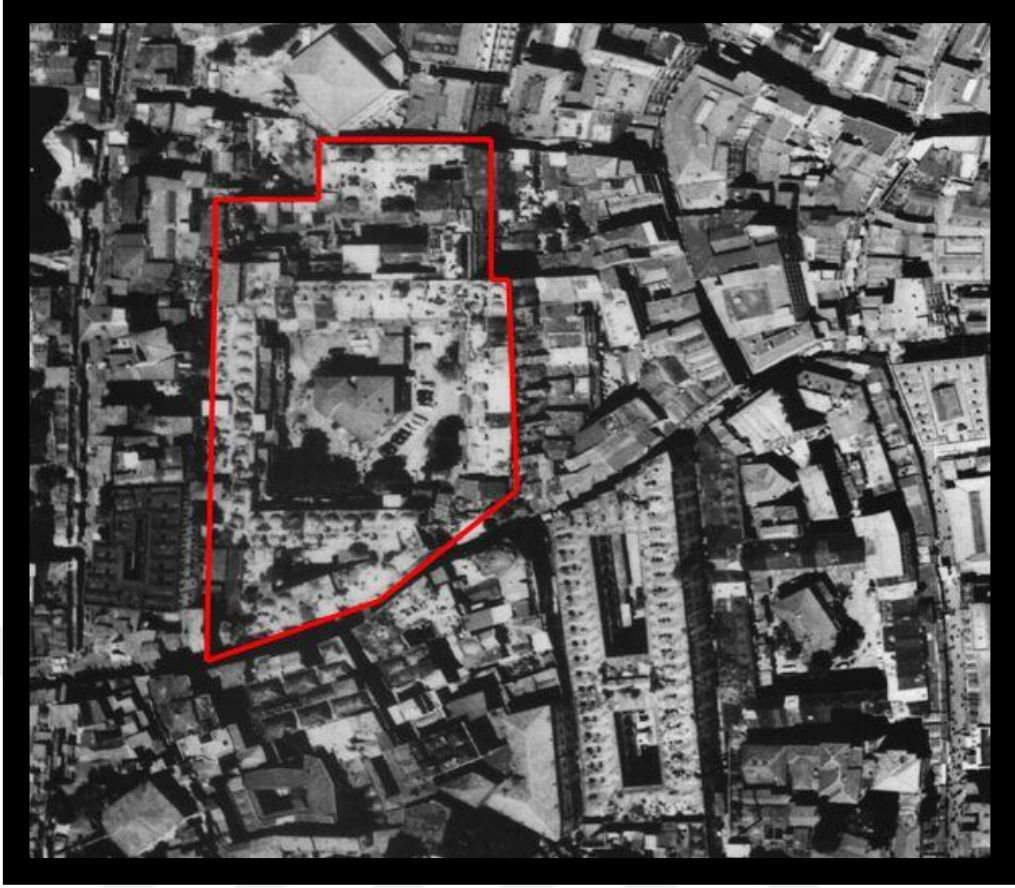
Goad haritasından sonra İstanbul'u kapsayan ikinci harita çalışması Türkiye Sigortacılar Daire-i Merkeziyesi adına Jacques Pervititch tarafından 1922-1945 yılları arasında yapılmıştır. Bu haritaya bakıldığında eklerin ağırlıklı olarak ahşap malzemeden çok taş veya tuğla malzeme kullanılarak yapıldığını söylemek mümkündür.

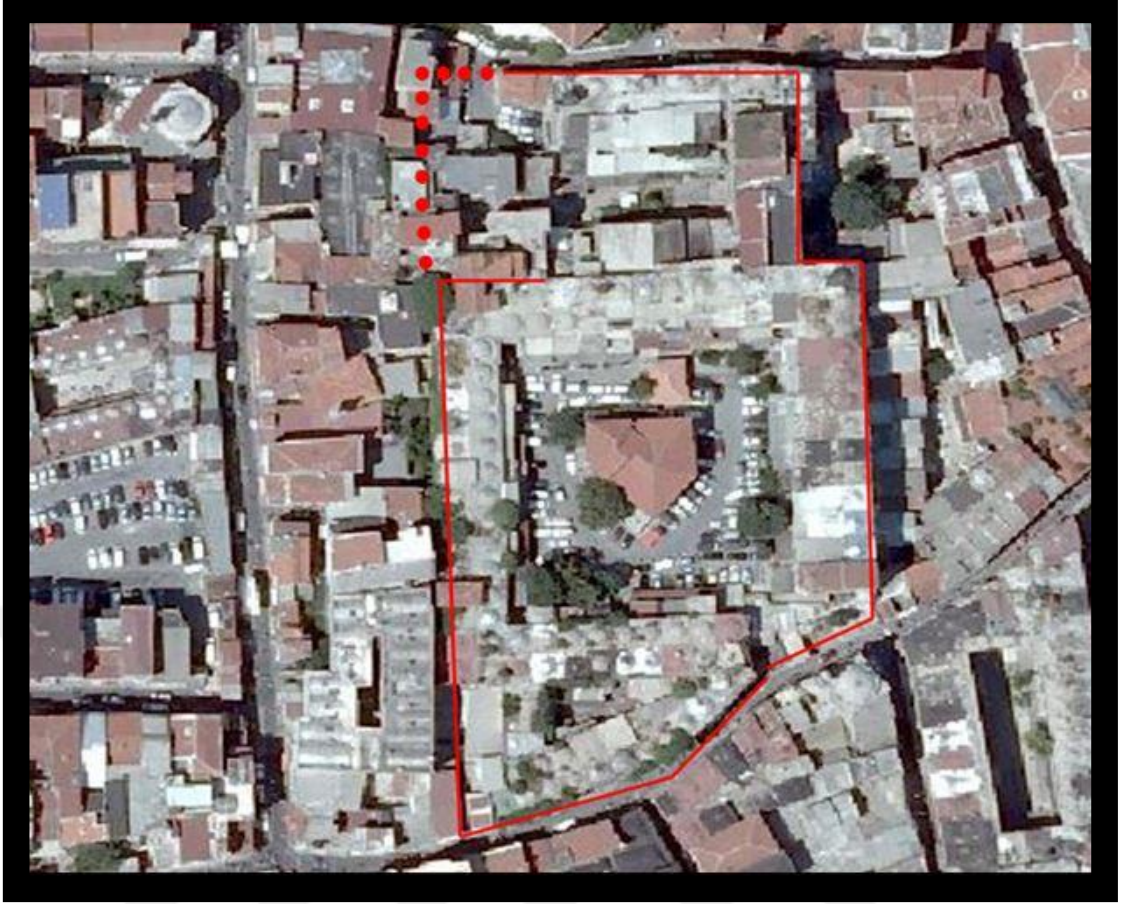
Fotoğraf 4.2: 1933 Yılına Ait Hava Fotoğrafında Büyük Valide Han (6 No'lu Koruma Kurulu Arşivi)

Fotoğraf 4.3: 1942 Yılına Ait Hava Fotoğrafında Büyük Valide Han (6 No'lu Koruma Kurulu Arşivi)

Fotoğraf 4.4: 1964 Yılına Ait Hava Fotoğrafında Büyük Valide Han (6 No'lu Koruma Kurulu Arşivi)

Fotoğraf 4.5: 2009 Yılına Ait Hava Fotoğrafında Büyük Valide Han
(Nokta nokta belirtilen kısım tahmini sınırı temsil etmektedir)
(6 No'lu Koruma Kurulu Arşivi)

1933,1942,1964 ve 2009 yıllarına ait hava fotoğraflarına bakıldığında orta avluya eklenen yapı sayısının giderek arttığını söyleyebiliriz. 1. ve 2. avlu 1933'ten 2009'a kadar köklü bir değişime uğramamışken; dikdörtgen forma sahip olan 3. avlu yapılan ekler nedeniyle seneler içinde neredeyse kaybolmuştur (Fotoğraf 4.5).

4.4.1 Orta Avludaki Eklerin Yapılma Nedeni ve Günümüzdeki Kullanımı

Eski kaynaklara göre Büyük Valide Han, yapıldığı dönemde bekar İranlıların ikamet yeri idi. 210 odaya sahip çok büyük bir konaklama mekanı olan Valide Han, 1931 yılında vilayet tarafından ikamet amaçlı kullanılmayacağına karar verilmesi nedeniyle boşaltılmış ve burada bulunan bekar odaları ticarethane olarak kiraya verilmiştir. Bakkal, kahvehane, perdecî, çuvalcî, dökmeçi, dokuma atölyesi,

gömlekçi, terzi, ayakkabıcı, boyahane, şapkacı, terzi imalathanesi, iskemle atölyesi gibi ticaret kolları, handa o dönemde yer alan ticaret kollarından bazıları olarak kayda geçmiştir (Gülenaz 2010: 55). 1950’li yıllarda endüstrileşmenin hız kazanması ile birlikte artan ekonomik faaliyetler, Büyük Valide Han’da küçük üreticiye yer sağlamış, ekonomik üretim ve ticaret yoğunlaşmıştır. Han bir yandan bölünerek bir yandan da yapısal eklemeler ile genişletilerek hem ucuz konaklama hem de iş kollarına mekan sağlamıştır. 1960’lı yıllardan itibaren üst katlardaki bekar odaları üretim faaliyetleri için kullanılmaya başlanmıştır (Baykan vd. 2014: 24).

Büyük Valide Han’ı dönemsel olarak incelediğimizde; yapıldığı dönemde ve geçirdiği süre boyunca ticari olarak da bölgenin en önemli mekanlarından biri olmuştur. Eskiden burada canlı olan ticaret hayatı günümüzde yerini küçük üretime ve toptancılara bırakmıştır. Günümüzde avlunun giriş bölümünde yer alan eklerin büyük bir bölümü toptancıların depoları olarak kullanılmaktadır. Bir üst katta ise çoğunlukla kalıpcılar ve dökümcülerin atölyeleri yer almaktadır. Özellikle teknolojinin gelişmesiyle beraber üretim faaliyetlerinin büyük makinalarla yapılmaya başlanması ve diğer üretim faaliyetlerinin (dokuma, döküm , kuyum vb.) tarihi yarımada dan çıkartılmasına yönelik olarak alınan bazı kararlar, bu bölgenin atılmasının başlıca nedenleridir. Bir dönemin en prestijli yapılarından biri olan Büyük Valide Han, günümüzde toptancıların ve depocuların sığınağı haline gelmiştir.

4.4.2 Orta Avludaki Eklerin Mülkiyet Durumu

1950 öncesinde Büyük Valide Han’daki elli civarında odanın mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne geçmiş, bunların sahiplerinin ağırlıklı olarak İranlı ve Ermeni asılı kişiler olduğu tespit edilmiştir. Ancak, bu odalar hanın tamamına ait odalar olup, eklere dair bilgi vermemektedir (Baykan vd. 2014: 24).

1948 yılında Cemalettin Bildik’in Akşam gazetesinde yayınlanan tefrikasında Büyük Valide Han’ın varisten varise intikal etmesiyle çok fazla el değiştirdiği ve hissedarların çoğalarak her odanın bir sahibinin olduğu belirtilmiştir.

2004 yılına ait İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) tarafından hazırlanmış olan mülkiyet durumu paftasında görmekteyiz ki; hana ait parsellerin 23 adedi özel vakıfa

5. BÖLÜM

EK KAVRAMI VE EKLERİN TANIMLANMASI

Ek, mimari bir terim olarak; var olan bir ana yapıya eklenen bölüm olarak tanımlanmıştır. Diğer bir tanımı ise; bağımsız bölümün dışında olup doğrudan doğruya o bölüme tahsis edilen yere verilen ad şeklindedir (Hasol 2005 : 159). Tez kapsamında 'ek' kavramı, ana yapının gerek bedenine, gerekse bu beden içerisindeki boşluklara eklenen yapısal bileşenler ve özellikle de bu bileşenlerin tanımlı, mekansal bir bütün oluşturduğu birimler olarak ele alınmıştır. İnceleme unsurları olarak ele alınan gerek mülkiyet, gerek işlev ve gerekse kültürel unsurlar bağlamında mekansal tanımlılık 'ek' olarak değerlendirilecek öğelerin temel kriterleri olarak belirlenmiştir. Bu kriteri sağlamayan ek öğeler analitik çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Geleneksel düzende ek; mekan ve biçimin ana ögesi iken günümüz biçim ve anlayışı ile düşündüğümüzde, farklı kavramlar içinde gelişir. Eski ve yeni, mevcut ve eklenen arasındaki ilişki, üslup farkı ile birbirinden ayırt edilebilir.

Eski ile yeninin kaynaşarak tek bir vücutta bir araya gelmesi ve ek yerinin belirsizliği, yeni dilin ögesi olarak karşımıza çıkar.

Yapının ekleri büyüme ve esneklik çerçevesinde incelendiğinde; tipoloji ve planlama ilkelerinin, ek yapının biçimlenmesinde önemli bir faktör olduğunu görmekteyiz. Zaman içinde işlevini değiştirmiş, yenilenme ve eklenme ihtiyacı gösteren yapılar, aldığı eklerle bütünleşerek farklı üslupların biraraya geldiği bir mozaik oluşturabilirken, bazen de yapılan müdahaleler ana yapının tamamen kimliğini kaybetmesine neden olabilir.

Ek kavramını Murat Şahin (2011) mimarlık dergisindeki yazısında şu şekilde tanımlamaktadır; 'ek, belli bir temaya ya da bir tanınma biçimine, belli bir süre sonra yine başka bir tema çerçevesinde yapılan bir müdahaledir. Ek kavramı geleneksel tasarımın her aşamasında vardır. Öte yandan eklenme, sürekli dönüşüm sürecinin bir parçası olarak kendi varlığı ile ters düşmektedir. Eğretidir, kapsar, içine alır, yamalanır, öyle ya da böyle ordadır ama eklendiğini sandığı şey artık orada değildir. Kendisi de onunla birlikte başkalaşmıştır. 'Ek' bu dinamik dönüşümün bir

ögesi olarak ‘bir yanılısamadır’. Bir yapının çeşitli ekler alarak büyümesi, kimliğinin güncellenmesi, mevcut yapının anlamını koruyan, küçük değişmelerle sürdüren ya da köklü bir biçimde değiştiren bir müdahalenin sonucunda gerçekleşmektedir’(Şahin 2011,21).

Bu çalışmada; Büyük Valide Han özgün yapı olarak kabul edilip, 19.yy ve sonrasında hanın orta avlusundaki cephelerin her birine eklenen hacimsel yapılar ‘ek’ olarak tanımlanmıştır.

5.1 Eklerin Yapılma Amacı

Ek; günün koşullarına göre değişen gereksinimlere cevap veremez duruma gelen bir yapının eksikliğini giderme çabasıdır, bir nevi bir boşluk doldurma olarak da tanımlanabilir. Ek, bazen yapıyla aynı dili konuşan, uygun olan ve varlığına gereksinim duyulan bir eleman iken bazen de istenmeyen, fazlalık bir yapı olarak karşımıza çıkar. Büyük Valide Han’daki eklerin yapılışı da İstanbul’un hızlı endüstrileşen bir şehir olması ile yakından ilişkilidir. Ekler bir yandan küçük üreticilerin mekan ihtiyacını karşılamak üzere artarken, bir yandan da bu iş yerlerinde çalışan insanlara, yakın mesafeden işe ulaşabilecekleri konaklama odaları şeklinde mekanlar oluşturmuştur.

5.2 Eklerin Sınıflandırılma Kriterleri

Tarihi dokulara yapılan ekler akademik olarak çeşitli biçimlerde sınıflandırılmıştır. Aşağıda bu sınıflandırmalara örnek olarak verilen bazı referanslar yer almaktadır. Çalışmanın bir sonraki bölümünde hanlara özgü olmak üzere yeni bir sınıflandırma modeli önerilecek olmakla birlikte bu yeni modelin arka planını oluşturacak literatür çalışmaları aşağıda ele alınmaktadır.

Biçim ve kimlik açısından ek ve eklenen arasındaki ilişki; aynılık, benzeşme, farklılaşma ve kapsama olarak sınıflandırılabilir ve genellikle modern örneklere baktığımızda ana yapı ve ek arasındaki zıtlığın vurgulandığı örnekleri daha sık görmekteyiz (Şahin 2011).

Tarihi yapıya onun doğasına uygun yeni bir ek tasarlamak, pek çok zorluğu da beraberinde getirmektedir. Yapının karakteristik özelliklerine uygun, ona müdahale edilmesine degecek ve yapının yapılan müdahaleden sonra değer kaybetmesine neden olmayacak minimum müdahalelerde bulunulması önerilir. Bir taraftan da yapının restore edilmeye değer olması gerekmektedir; onun yapımı için harcanmış kaynaklardan daha fazlasını sunması beklenmektedir.

Tarihi bir bina hala eski fonksiyonelliğini koruyorsa, günün şartlarını karşılamak ya da daha çok ihtiyaca cevap verebilmek için bu yapı daha büyük bir müdahaleye kaçınılmaz şekilde maruz kalacaktır. Uluslararası Tarihi Mirası Koruma Antalya Sempozyum'unda tarihi yapılar ve ekleriyle korunma ilkeleri aşığıdaki gibi belirtilmiştir:

Türkiye'deki tarihi yapılar, gün geçtikçe uygunsuz müdahalelerin tehtidi altında kalmaktadır. Bununla ilgili yasalarda müdahalenin niteliği ve büyüklüğünün sık sık değişmesi, bu alanda kabul edilebilir bir karar verilmesini zorlaştırmaktadır. Mimari ek, hem tarihi yapıdan strüktür olarak ayrı olmalı, hem de onunla bütünleşebilmelidir. Fakat ekin kimliğini tek bir formülle sınırlandırmak ya da bunun için bir el kitabı oluşturmak çok da kolay değildir.

Dış mekana yapılacak olan yeni bir ekin, yapının önemini ve tarihi çevresini oluşturan karakterini yok etme ihtimali vardır. Bu tahribattan ya da uygunsuz müdahalenin sonuçlarından kaçınmak için tarihi yapının restorasyonu için mutlaka geniş bir araştırma yapılmalıdır; asli unsur ile bağlayıcı unsur arasındaki fiziksel, mekansal, uzamsal farklılıklar saptanmalıdır. Buna ek olarak detaylı bir dökümantasyon çalışması ve incelemelerle mevcut durum ve yapıdaki tarihsel evrilme ortaya konmalıdır. Yeni ile eskinin form olarak birbirine nasıl bağlandığı da önem taşır. Bu değerlendirmeleri olabildiğince tarafsız yapabilmek için bazı kriterler olmalıdır. Tarihi yapı eklerinin dört ana başlıkta analiz edilebileceği belirtilmiştir; ekin çevresel etkileşimi, ekin (bulunduğu parselle) alanla olan etkileşimi, ekin ana yapı ile kütsel etkileşimi, ekin ana yapı ile oluşturduğu cephelerin uyumu (Arun 2007: 94).

Çevresel etkileşim; yapının en temel fiziki karakterini ortaya koyan yükseklik, fonksiyon gibi öğeleri içerir. Yapının şehir içindeki lokasyonu, ana yollara olan

uzaklığı ve ulaşılabilirliği, yapının ekin yapılmasından önce ve sonra ulaşılabilirliği tarihi yapının çevresiyle olan etkileşiminde önemli kriterlerdir.

Yapının (bulunduğu parselde) alanla olan etkileşimi; pek çok dış mekan eki yatay olarak tarihi binaya eklenmiştir ve ekler genellikle müdahale edilen yapının kendi parseliyle ilişkidir. Yapıların sınırlarının tanımlanması ve ek-ana yapı ilişkisi irdelenmelidir.

Kütlesel etkileşim; ana yapının ek ile olan kütlesel etkileşimi önemlidir. Göz, kütlesel olarak tamamlama eğilimi gösterir. Kütlesel analizde; yapılan ekin yüksekliği, proporsiyonu, yapım tekniği, nasıl bir ek yapıldığı ve strüktürü önemlidir.

Cepheler; ana yapı ile ekin oluşturduğu cephelerin uyumu, yapılacak ekin tanımlanmasında önemli bir kriterdir. Cephe analizi, ana yapının cephesi ve yapılacak ekin oluşturacağı cephe ayrı ayrı irdelenmelidir. Cepheyi oluşturan birimlerin sayısı, malzemesi, yüzeyi, boyutu, şekli, yerleşimi gibi kriterler önemlidir.

Bu çalışmada; Büyük Valide Han'ın orta avlusundaki ekler mimari ve sosyoekonomik özellikleri dikkate alınarak incelenmiştir. Ekleri mimari yönden sınıflandırmak üzere 2 ana başlık oluşturulmuştur. Bunlar;

1.Eklerin morfolojik özellikleri: Eklerin özgün-muhdes ilişkisi, eklerin işlevi, eklerin malzemesi, ekin arkadla (cephe kemeri) olan oranı ve ekin geometrisi şeklinde sınıflandırma yapılarak incelenmiştir.

2.Eklerin özgün yapı ile olan ilişkisi: Planimetrik, volumetrik ve malzeme ilişkileri olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılarak incelenmiştir.

Tarihi ekler üzerinden Büyük Valide Han'ın sosyo-ekonomik ve kültürel dönüşüm sürecini anlayabilmek için, handaki iş kollarının tarihsel süreç içindeki değişimi ve hanın sosyal yapısındaki dönüşüm de araştırılmıştır.

5.3 Eklerin Mevcut Mimari ile Korunma Durumu

Tarihi bir yapıya yeni ek yapılırken, kültür mirasının değeri ve karakterini tanımlayan elemanları korunmalıdır. Yeni ek, görsel ve fiziksel olarak ana yapı ile uyumlu olmalı, ana yapıya göre ikinci planda kalmalı ve ana yapıdan net olarak ayrıt

edilir olmalıdır. Tarihi yapıya ilave edilen ek, gelecek bir zamanda kaldırılacak olursa tarihi binanın ana formunu ve bütünlüğünü bozmamalıdır (Standarts and Guidelines For The Conservation Of Historic Places In Canada' 2010: 23) .

Bir rehabilitasyon projesinde tarihi binanın kullanım sürekliliği açısından ek yapılması gerekebilir. Böyle durumlarda ekler tarihi binanın karakterini tanımlayan özellikleri üzerinde negatif etki yaratmamalı, onlarda radikal değişiklik meydana getirmemeli ve onu belirsizleştirmemelidir. Ek, tarihi yapı ile fiziksel uyum içinde olmalıdır, bu nedenle mevcut yapının yapım metodu, malzemesi iyi araştırılmış olmalıdır. Yapılan müdahaleler tarihi yapının kültür mirası olarak değerini azaltmamalıdır. Bu durum yapılan ekin büyüklüğüyle ilişkili değildir. Küçük ama kötü yapılmış bir ek, büyük ama iyi tasarlanmış bir eke göre yapıyı daha olumsuz etkiler. İyi yapılmış bir ek tarihi binanın değerini arttırabilir (Standarts and Guidelines For The Conservation Of Historic Places In Canada 2010: 11-12) .

Konservasyon üç şekilde yapılabilir; bunlar prezervasyon, rehabilitasyon ve restorasyondur.

Prezervasyon tarihi bir yapının bütünlüğünü, yapıldığı malzemeyi ve mevcut formunu korumak, sürdürmek ve stabilize etmeyi içerir. Aynı zamanda yapının kültür mirası olarak da değerini korur. Tarihi binanın devamlılığı ya da yeni kullanım şekli büyük değişiklikleri veya ekleri gerektirmiyorsa prezervasyon düşünülebilir.

Rehabilitasyon, tarihi bir binanın ya da bir bölümünün uyumlu bir çağdaş kullanıma dönüştürülme ve bu esnada kültür mirası değerinin korunması olarak tanımlanabilir. Tarihi binanın bugünkü kullanımı için değişiklik yapılması veya eklerin ilavesi söz konusu ise, esas olarak rehabilitasyon önerilmektedir.

Restorasyon, tarihi yapının tarihte yer aldığı dönemdeki şekliyle ortaya konmasını ve kültür mirası değerinin korunmasını içerir. Eğer binada çağdaş eklerin yapılması ve değişiklikler planlanmıyorsa restorasyon düşünülebilir.

Büyük Valide Han'ın orta avlusundaki cephelerde günümüzde çok sayıda ek yer almaktadır. Eklerin hiçbiri Valide Han'ın 17.yy'da taşıdığı özelliklerle uyumlu değildir. Çok az sayıdaki (6 adet) ek 19.yy'da hana ilave edilmiştir. Bunlar analiz paftalarında cephe 1'de 4 numaralı ek, cephe 2'de 1,5 ve 8 nolu ekler, cephe 3'te 4 ve 6 numaralı yapılar batılılaşma dönemi özelliklerini taşıyan eklerdir.

Tablo 5.1: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek (Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

1. Cephe 4 No'lu Ek

Tablo 5.2: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek (Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

2. Cephe 1 No'lu Ek

Tablo 5.3: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek (Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

2. Cephe 5 No'lu Ek

Tablo 5.4: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek (Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

2. Cephe 8 No'lu Ek

Tablo 5.5: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek (Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

3. Cephe 4 No'lu Ek

Tablo 5.6: Batılılaşma Dönemi Özelliği Taşıyan Ek (Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

3. Cephe 6 No'lu Ek

Geri kalan ekler yapının cephesindeki tarihi dokuyu tamamen ortadan kaldıran niteliktedir. Eklerin tarihi yapıya eklenirken, belirli bir plan ve proje çerçevesinde yapılmamış olması en önemli sorunlardan bir tanesidir ve tarihi yapıyı korurken eklere ne yapılacağı sorusu sıkça gündeme gelmektedir. Tarihsel süreç içinde çok sayıda değişiklik geçirmiş olan Büyük Valide Han'ın konservasyonunda, rehabilitasyonun uygun olacağı söylenebilir. Rehabilitasyon, tarihi yapıya ait kaybolmuş öğelerin yerine konulmasını da içerir. Kayıp yapıların birebir aynısı yapılabileceği gibi, eskisiyle uyumlu yeni bir tasarım da yapılabilir. Tarihi yapı korunurken eklere ne olacağı sorusuna yanıt olarak, uyumsuz eklerin standartlara uygun olacak şekilde revize edilmesi olabilir (Weeks, K; Grimmer, A 2010: 61). Büyük Valide Han'ın orta avlu eklerinin hanla birlikte korunmasına ilişkin bir diğer öneri de, sadece dönem eki olarak belirlediğimiz ve ana yapıya uyum gösteren 6 ekin yapı ile birlikte korunması şeklinde olabilir.

5.4 Koruma Kanunlarına Göre Ek Kavramının İrdelenmesi

Osmanlı İmparatorluğu döneminde imarla ilgili ilk kapsamlı düzenleme 1848 tarihli 1. Ebniye Nizamnamesidir (1264/1848). Bu tüzük ile kamulaştırma, binalara ruhsat verilmesi, inşaatların denetimi, yol ve sokakların genişlikleri çerçevesinde yapılacak binaların yükseklikleri üzerine kurallar getirilmiştir.

Bu nizamnamenin 4. maddesi yangın geçiren kagir hanları ilgilendirmektedir.

4. Bend: Muhterik mahalde kagir olarak imiş bulunan han ve hane ve dükkan ve mağaza ve ebniye-i sairenin nizamı vechiyle geriye çekilmesi mümkün olmadığı ve sahibi bizzat izhar-ı muvafakiyet etmediği takdirde evvel ebniyenin müceddeden inşasına veyahut tecdid suretinde tamirinde behemahal geri çetirilecektir. Ve ebniye-yi meskure ber vechi meşruh nizamına tatbiken geri çekilmesine mal sahibi tarafından muvafakat olunmadıkça tamirat-ı külliyesine ruhsat verilmeyecektir. Ve bu makule ebniyenin vücudunda mazarrat ve kaldırılmasında menfaat-i umumiye olup ta devlet tarafından değer bahası ile iştirasına rağbet olunduğu halde, sahibi satmağa veyahut def-i matlub olan mazarratı bertaraf etmeğe mecbur olacaktır.

Bu madde ile, yangın yerlerinde onarılabilecek nitelikteki yapıların yolları genişletmek amacıyla geriye çekilmesini, yani tümüyle yıkılarak yeniden yapılmasını öngörmektedir. Sahibi bu durumu kabul etmezse, ruhsat verilmeyecektir. Hasarlı

olup, sahibi tarafından tamir ettirilmeyen binalar, devletin biçtiği değer üzerinden satın almak isteyen taliplere satılacaktır.

Nizamnamenin 15. ve 16. Madde'leri kagir hanlara yapılacak müdahalelerler ilgilidir.

15. Bend: Kagir ve nimkagir olan hanların heyet-i asliyelerine arsa ilhakiyle binasının tevsiini murad eden olur ise, ilave eyleyeceği bina dahi kagir ve nimkagir olup ta şer'an ve nizamen bir guna mahsuru bulunmadığı tahakkuk eylediği halde izin verilecektir.

Bu madde ile kagir hanlarda oda ashiplerinin mevcut odalarını genişletmek istemeleri durumunda, yapacakları ilavelerin kagir ya da yarı kagir olması gerektiği ve kanunen hiçbir sakıncası olmadığı takdirde izin verileceği belirtilmiştir.

16. Bend: Kagir han odalarının derunlarına icap edecek döşeme ve dolap misillu şeylerden maada oda haricine ve hanın meydanına ahşaptan ebniye yapılmayıp, ortaları meyden bırakılacak, fakat meydanın tahammülüne göre lüzumu bulunduğu ve oda sahiplerinden ekserisinin rızaları olduğu halde kagir olarak birer adet berber dükkanı yapılmasına müsaade olunacaktır. Mevcutlarının dahi orta yerlerine bundan böyle ebniye ihdas ettirilmeyecektir.

Bu madde ile hanlarda avluya veya kitleye bitişik ahşap yapı yapılamayacağı öngörölmüştür. Oda sahiplerinin çoğunluğunun onayı ile ve meydanın izin verdiği ölçüde, birer adet kagir berber dükkanı yapılmasına izin verilmiştir (Denel,S. 1982: 30).

2. Ebniye Nizamnamesi'nde (1265/1849) de korumaya değinen hükümler yer almaktadır. Cami avlularında yapılaşma yasağı konması (Madde 32) bunların en önemlisidir. İstanbul'un imarı ile sınırlı tutulan 1848 tarihli Ebniye Nizamnamesi 1864 yılına kadar yürürlükte kaldı. 1864 yılında yürürlüğe giren Turuk ve Ebniye Nizamnamesi sadece İstanbul'da değil tüm İmparatorlukta uygulanacaktı. Harita yapımına, kamulaştırmaya, parsellemeye, yol genişliklerine, bina yüksekliklerine ilişkin hükümler getiriyordu (Tekeli,1980:38).

1864 yılında yayımlanan ve ana amaçları arasında yangınların önlenmesi bulunan Turuk ve Ebniye Nizamnamesi'nde, mevcut yapılarla ilgili de çeşitli hükümler yer

almaktadır. Örneğin 36. madde mevcut yapıların dış onarımlarında (cephe kaplaması, saçak, kepenk vb.) ahşap kullanılmasını yasaklamıştır.

1869 ve 1874 tarihli Asar-ı Atika Nizamnameleri'nden sonra çıkartılmış olmakla beraber, İmparatorluğun medeni kanunu olarak hizmet veren ve bu nedenle kişi ve taşınmaz hukuku ile ilgili hükümler içeren 26 Şaban 1293/17 Eylül 1876 tarihli Mecelle-i Ahkam-ı Adliye'de de, eski eserlerle ilgili hükümler yer almaktadır. Mecelle'nin 1192. ve 1198. maddelerinde mülkün sahibince hangi koşullarda serbestçe kullanılabilceği tanımlanmakta ve bu hak ancak çevreye "zarar-ı fahiş" verirse kısıtlanabilmektedir (Madde 1197). Mecelle, 'zarar-ı fahiş' olarak, diğer bir yapıya zarar verme ve onun yıkılmasına neden olma ya da o binadan yararlanmayı engelleme gibi eylemleri tanımlamıştır. Bir diğer deyişle, kişi çevresine zarar vermemek koşuluyla, taşınmazında dilediği uygulamayı yapabilecektir.

Taşınmazların korunmasıyla doğrudan ilgili hükümler ise 4. ve 5. maddelerde yer almaktadır. 4. madde, "arazi ve emakinde mevcut veya meknuz olan Asar-ı Atika'yı hotbehot yıkıp kaldırmaya arazi sahiplerinin yetkileri yoktur." demekte, 5. maddede ise, "asar-ı atikayı ve ebniye ve turuk-u kadime asarını, kale duvarlarını, burçları, hamam ve mezarları bozmak, parçalamak, yakınında kireç ocağı açmak, içinde her türlü inşaat yapmak, yıkılmış taşları başka yerlerde kullanmak, bu harabeleri konut, depo, ahır vb. amaçla kullanmak yasaktır" hükmü yer almaktadır (Madran, 1997,79-80).

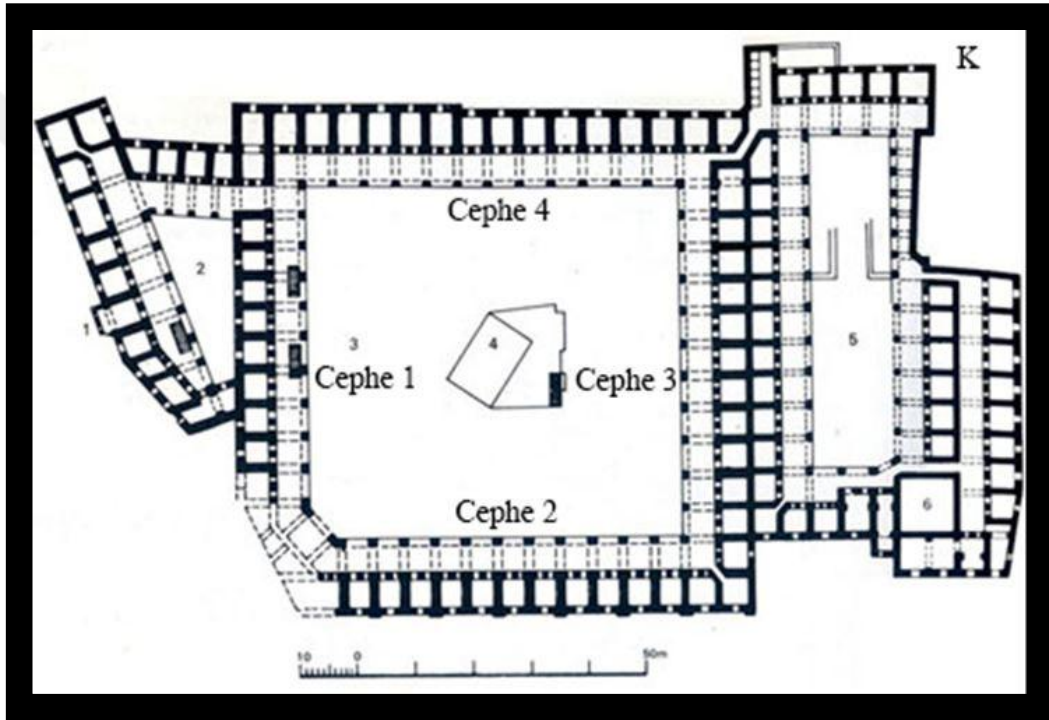
Yerel yönetimlerin koruma ile ilişkileri, cumhuriyetin kuruluşundan sonra kültür varlıklarının iyelik ve koruma sorumluluğunun değişik kuruluşlara bırakılması ile başlar. Belediyelere iki değişik yasal düzenleme ile bazı görevler verilmiştir. Bunlardan ilki olan 1580 sayılı 'Belediyeler Yasası'nın 115. Maddesine göre, özel mülkiyette bulunan kapalı çarşı, bedesten, arasta, büyük han vb. yapılarla, 'tarihi ve bedii' değeri olan saraçhane, tabakhane, imalathane gibi büyük yapıların sahiplerine onarım yapmaları için bildirimde bulunulacak, yapılmadığı takdirde onarımlar belediye tarafından gerçekleştirilecektir. Onarım bedeli daha sonra mal sahibinden ya da kiracıdan taksitle alınacaktır. Bu tür yapıların onarımının mümkün olmaması, ya da bir bölümü ya da tümünün yıkılması nedeniyle sahipleri tarafından onarılmayarak olduğu gibi bırakılmaları halinde, yerlerine belediyeler tarafından yeni yapı yapılabilecektir. Belediyeler bu yerler için bir kamulaştırma bedeli

ödemeyeceklerdir. İkinci yasal düzenleme, Cumhuriyet'in ilk kapsamlı imar mevzuatı olan 2290 sayılı (10.6.1933) 'Belediye Yapı ve Yollar Kanunu'dur. Bu kanuna göre, bir yapının boyutunun ya da cephelerinin değişimini gerektiren 'tamirat'lar için Belediye'den ruhsat alınacaktır. Ayrıca, yıkılacak halde olan ya da yenilenmesine olanak olmayan yapılar, mal sahibi ya da Belediye tarafından 15 gün içinde yatırılacaklardır. Gerek 1580 sayılı yasanın 115. maddesinde, gerekse bu maddede geçen hükümler, son yıllarda birçok kültür varlığının 'resmi' yok oluşuna neden olan 'mail-i inhidam' durumunu hatırlatmaktadır. Bir yapının, onarılamayacak derecede harap olduğuna ya da yıkılacak duruma geldiğine, kimin, hangi ölçütlere dayanarak karar vereceği açıkça belirlenmediğinden, 1930 yılından itibaren bu maddeye dayanarak, onarılabilir nitelikte bir çok yapının kaybedildiği anlaşılmaktadır. Gerek Belediyeler Kanunu gerekse Belediye Yapı ve Yollar Kanunu'nun diğer maddeleri incelendiğinde temel vurgunun 'imar' olduğu ve eskiye ilgi duyulmadığı kolaylıkla görülmektedir (Madran, 1997, s.81).

6. BÖLÜM

BÜYÜK VALİDE HAN'IN ORTA AVLUSUNDA BULUNAN EKLERİN ANALİZ EDİLMESİ

Hanın birinci avludan orta avluya (2. avlu) bağlanan cephesi 'cephe 1' olarak kabul edilip, diğer üç cephe saat yönünün tersinde, sırasıyla; 'cephe 2', 'cephe 3' ve 'cephe 4' şeklinde numaralandırılmıştır.

Şekil 6.1: Büyük Valide Han Planı Üzerinde Cephe Numaralarının Gösterilmesi

Cephelerde yer alan eklerin her biri paftalarda sağ alttan başlayarak sol tarafa doğru numaralandırılmıştır. Bu numaralandırma yapılırken hem giriş katta, hem de üst katlarda bulunan eklere girilerek cephede yer alan kemerlerin yüksekliği ile eklerin yüksekliği ve hacimsel ilişkisi tespit edilmiştir. Cephelerde ağırlıklı olarak giriş katta bulunan eklerin yüksekliğinin, revak kemerinin yüksekliği kadar yapılmış olduğu tespit edilmiştir. Bazı eklerin iç mekanında 1 arkad yüksekliği olduğu gibi korunurken, kimisinde yarısı kadar asma kat yapılmıştır, bazı eklerde ise 1 arkad yüksekliği boyunca iç mekanda iki ayrı kat oluşturulmuştur

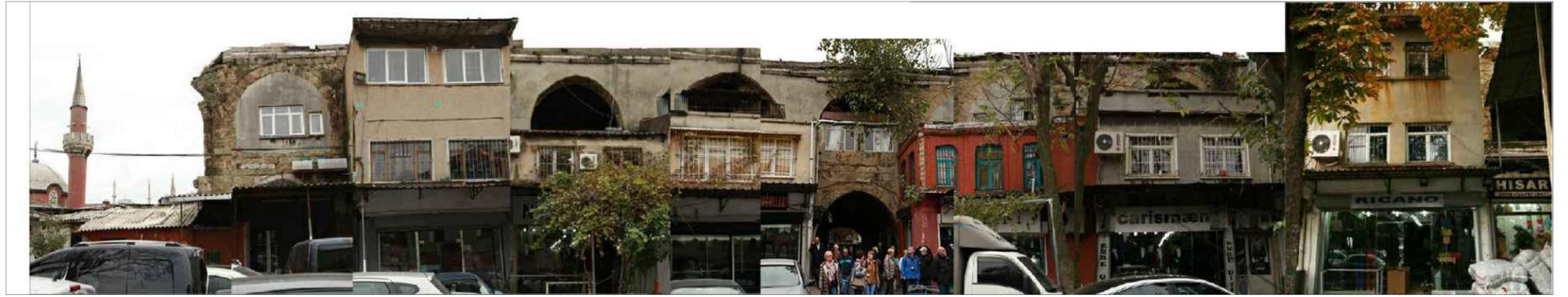
6.A Eklerin Morfolojik Özelliklerine Göre İncelenmesi

Ekleri morfolojik olarak cephe özelinde incelemek üzere 5 kriter belirlenmiş (Özgün-ek ilişkisi, işlev, malzeme, oran, geometri) ve değerlendirmeler bu kriterler kullanılarak yapılmıştır.

Bu değerlendirmelere yönelik yöntem kapsamında öncelikli olarak cephelerin panoromik fotoğrafları çekilmiştir. Hanın orta avlu cephelerindeki özgün arkad görünüşleri varsayımsal olarak çizilmiştir. Bu cephelerin günümüzdeki mevcut durumları çizilerek görülebilen özgün arkad beden duvarları ile ek yapılar görsel olarak farklılaştırılarak işlenmiştir. Ekleri çizilen her bir cephe ayrı ayrı yukarıda sözü edilen kriterler açısından (özgün-ek ilişkisi, işlev, malzeme, oran, geometri) farklı lejantlarla görselleştirilerek analiz edilmiştir.

6.A.1 Eklerin Saptanması

6.A.1.1 Cephe Fotoğrafları

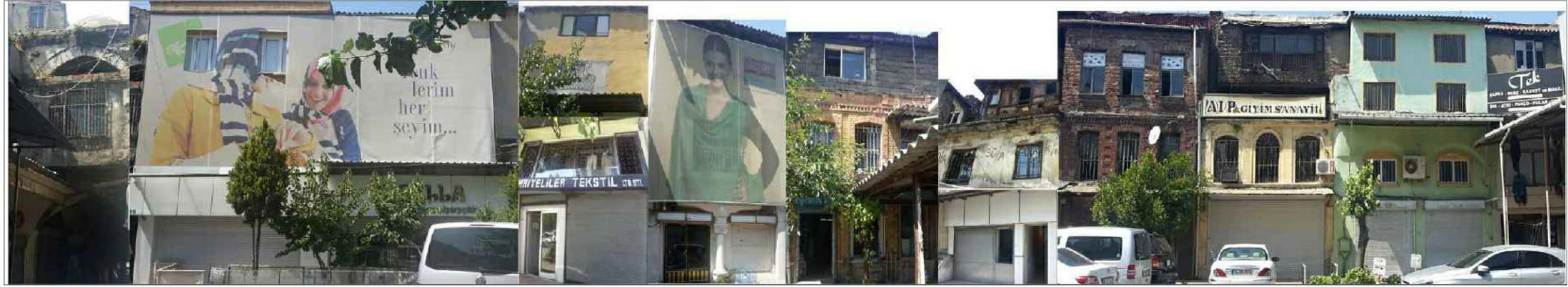

CEPHE 1 - FOTOĞRAF

CEPHE 2 - FOTOĞRAF

Pafta 6.2: Cephe 2 Fotoğraf

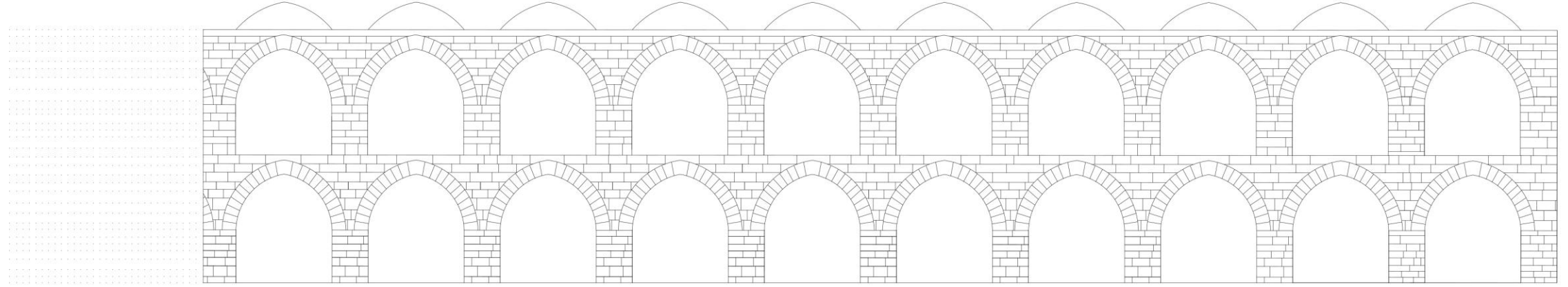

CEPHE 3 - FOTOĞRAF

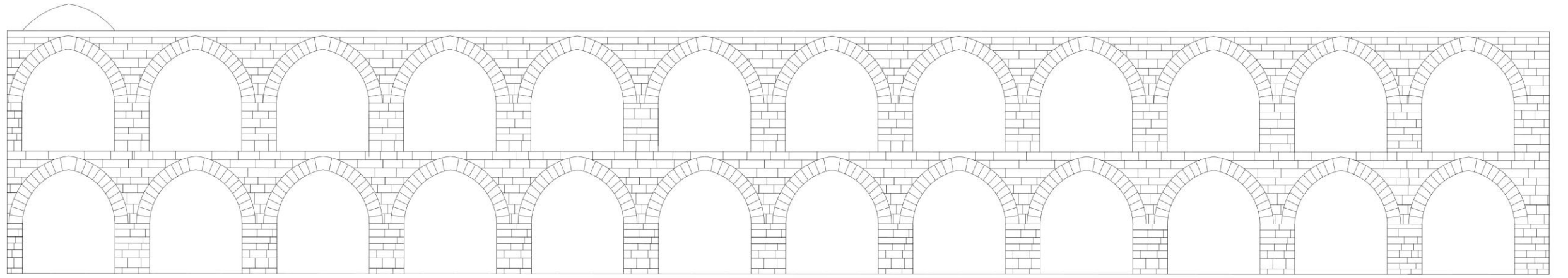

CEPHE 4 - FOTOĞRAF

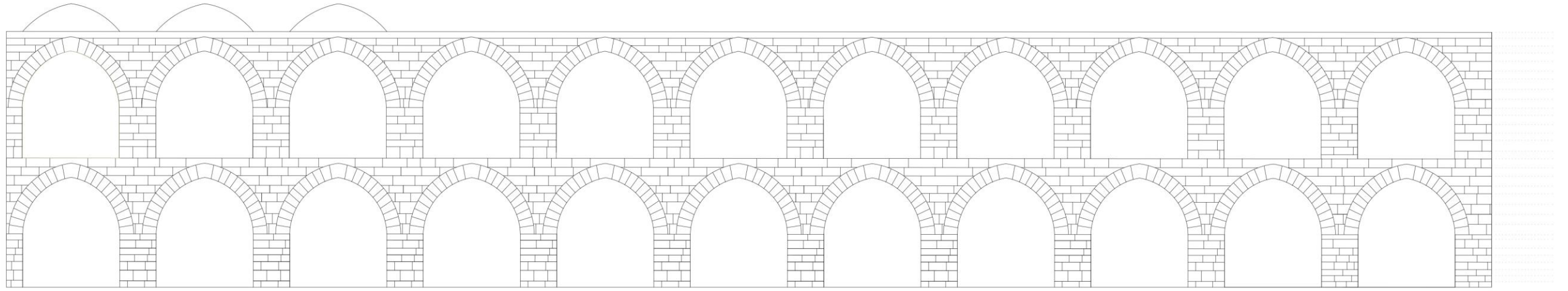
6.A.1.2 Arkad Görünüş Çizimleri

CEPHE 1 - ARKAD GÖRÜNÜŞÜ

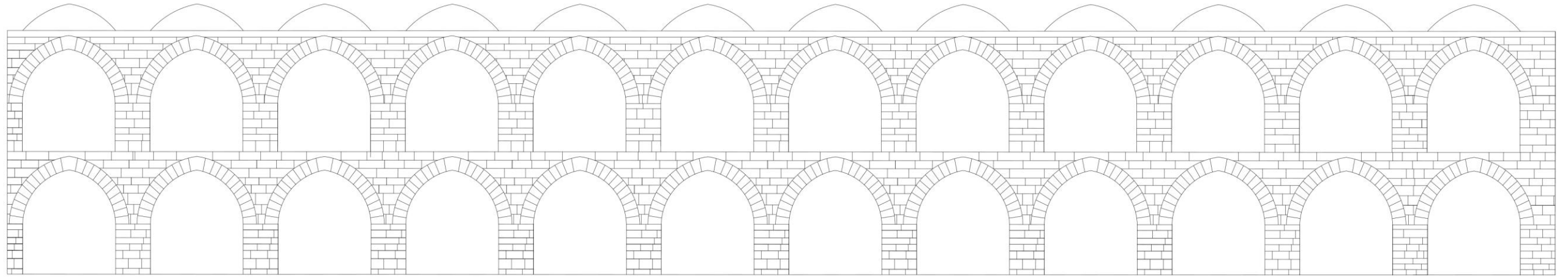

CEPHE 2 - ARKAD GÖRÜNÜŞÜ

CEPHE 3 - ARKAD GÖRÜNÜŞÜ

Pafta 6.7: Cephe 3 Arkad Görünüşü

CEPHE 4 - ARKAD GÖRÜNÜŞÜ

Pafta 6.8: Cephe 4 Arkad Görünüşü

6.A.2 Eklerin Analizi

6.A.2.1 Özgün Yapı- Ek İlişkisi

CEPHE 1 - ÖZGÜN YAPI - EK YAPI İLİŞKİSİ

LEJANT

ÖZGÜN

Pafta 6.9: Cephe 1 Özgün Yapı-Ek Yapı İlişkisi

CEPHE 2 - ÖZGÜN YAPI - EK YAPI İLİŞKİSİ

LEJANT

ÖZGÜN

Pafta 6.10: Cephe 2 Özgün Yapı-Ek Yapı İlişkisi

LEJANT

ÖZGÜN

CEPHE 3 - ÖZGÜN YAPI - EK YAPI İLİŞKİSİ

Pafta 6.11: Cephe 3 Özgün Yapı –Ek Yapı İlişkisi

LEJANT

ÖZGÜN

CEPHE 4 - ÖZGÜN YAPI - EK YAPI İLİŞKİSİ

Pafta 6.12: Cephe 4 Özgün Yapı-Ek Yapı İlişkisi

6.A.2.2 İşlev

CEPHE 1 - İŞLEV PAFTASI

LEJANT

İMALATHANE:

	DIJİTAL BASKI
	DİKİŞ ATÖLYESİ
	DÖKÜM/KALIP ATÖLYESİ
	METAL İŞLEME ATÖLYESİ

TİCARETHANE:

	KONFEKSİYON
	KUMAŞ

DEPO:

	KONFEKSİYON DEPOSU
	YIYECEK-İÇECEK DEPOSU
	EŞYA DEPOSU

DİĞER BİRİMLER:

	İKAMET
	BOŞ
	BÜRO/ OFİS
	BELİRLENEMEDİ

Pafta 6.13: Cephe 1'de Yer Alan Eklerin İşlerine Göre Sınıflandırılması

CEPHE 2 - İŞLEV PAFTASI

LEJANT

İMALATHANE:

 DİJİTAL BASKI
 DİKİŞ ATÖLYESİ
 DÖKÜM/KALIP ATÖLYESİ
 METAL İŞLEME ATÖLYESİ

TİCARETHANE:

 KONFEKSİYON
 KUMAŞ

DEPO:

 KONFEKSİYON DEPOSU
 YİYECEK-İÇECEK DEPOSU
 EŞYA DEPOSU

DiĞER BİRİMLER:

 İKAMET
 BOŞ
 BÜRO/ OFİS
 BELİRLENEMEDİ

Pafta 6.14: Cephe 2'de Yer Alan Eklerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

CEPHE 3 - İŞLEV PAFTASI

LEJANT

İMALATHANE:

	DİJİTAL BASKI
	DİKİŞ ATÖLYESİ
	DÖKÜM/KALIP ATÖLYESİ
	METAL İŞLEME ATÖLYESİ

TİCARETHANE:

	KONFEKSİYON
	KUMAŞ

DEPO:

	KONFEKSİYON DEPOSU
	YİYECEK-İÇECEK DEPOSU
	EŞYA DEPOSU

DİĞER BİRİMLER:

	İKAMET
	BOŞ
	BÜRO/ OFİS
	BELİRLENEMEDİ

Pafta 6.15: Cephe 3'te Yer Alan Eklerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

CEPHE 4 - İŞLEV PAFTASI

LEJANT

İMALATHANE:

	DİJİTAL BASKI
	DİKİŞ ATÖLYESİ
	DÖKÜM/KALIP ATÖLYESİ
	METAL İŞLEME ATÖLYESİ

TİCARETHANE:

	KONFEKSİYON
	KUMAŞ

DEPO:

	KONFEKSİYON DEPOSU
	YİYECEK-İÇECEK DEPOSU
	EŞYA DEPOSU

DiĞER BİRİMLER:

	İKAMET
	BOŞ
	BÜRO/ OFİS
	BELİRLENEMEDİ

Pafta 6.16: Cephe 4'te Yer Alan Eklerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

6.A.2.3 Malzeme

CEPHE 1 - MALZEME PAFTASI

LEJANT

YAPI MALZEMESİ:

	BRİKET		YATAY DELİKLİ TUĞLA		PLASTİK
	AHŞAP		KESME TAŞ		
	DELİKLİ PRES TUĞLA				

KAPLAMA MALZEMESİ:

	SAC LEVHA		BETON		KOMPOZİT		MOZAİK SIVA		HARMAN TUĞLASI
	ALÜMİNYUM		HARÇ				MOZAİK		
	SIVA + BOYA								

KAPI-PENCERE MALZEMESİ:

	AHŞAP		CAM
	PVC		BELİRLENEMEDİ
	DEMİR		ÇELİK

Pafta 6.17: Cephe 1'de Yer Alan Eklerin Malzemelerine Göre Sınıflandırılması

CEPHE 2 - MALZEME PAFTASI

LEJANT

YAPI MALZEMESİ:

	BİRİKET
	AHŞAP
	DELİKLİ PRES TUĞLA

	YATAY DELİKLİ TUĞLA
	KESME TAŞ
	PLASTİK

KAPLAMA MALZEMESİ:

	BETON
	HARÇ
	SIVA + BOYA

	SAC LEVHA
	ALÜMİNYUM
	HARMAN TUĞLASI

	KOMPOZİT
	MOZAİK SIVA
	HARMAN TUĞLASI

	METAL KARKAS + VİNİL
	MOZAİK
	HARMAN TUĞLASI

KAPI-PENCERE MALZEMESİ:

	AHŞAP
	PVC
	DEMİR

	CAM
	BELİRLENEMEDİ
	ÇELİK

Pafta 6.18: Cephe 2'de Yer Alan Eklerin Malzemelerine Göre Sınıflandırılması

CEPHE 3 - MALZEME PAFTASI

YAPI MALZEMESİ:

	BİRİKET
	AHŞAP
	DELİKLİ PRES TUĞLA

	YATAY DELİKLİ TUĞLA
	KESME TAŞ
	PLASTİK

	BETON
	HARÇ

KAPLAMA MALZEMESİ:

	SAC LEVHA
	ALÜMİNYUM
	SIVA + BOYA

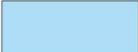

	KOMPOZİT
	MOZAİK SIVA
	HARMAN TUĞLASI

	METAL KARKAS + VİNİL
---	----------------------

	MOZAİK
---	--------

KAPI-PENCERE MALZEMESİ:

	AHŞAP
	PVC
	DEMİR

	CAM
	BELİRLENEMEDİ
	ÇELİK

Pafta 6.19: Cephe 3'te Yer Alan Eklerin Malzemelerine Göre Sınıflandırılması

CEPHE 4 - MALZEME PAFTASI

LEJANT

YAPI MALZEMESİ:

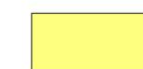
	BRİKET
	AHŞAP
	DELİKLİ PRES TUĞLA
	BETON

	YATAY DELİKLİ TUĞLA
	KESME TAŞ
	HARÇ

KAPLAMA MALZEMESİ:

	SAC LEVHA		KOMPOZİT		METAL KARKAS + VİNİL
	ALÜMİNYUM		MOZAİK SIVA		MOZAİK
	SIVA + BOYA		HARMAN TUĞLASI		

KAPI-PENCERE MALZEMESİ:

	AHŞAP		BELİRLENEMEDİ
	PVC		ÇELİK
	DEMİR		

Pafta 6.20: Cephe 4'te Yer Alan Eklerin Malzemelerine Göre Sınıflandırılması

6.A.2.4 Oran

CEPHE 1 - ORAN (YÜKSEKLİK/GENİŞLİK) PAFTASI

* Bu çalışmada arkad genişliği 1 birim olarak alınıp eklerin genişliği ve yüksekliğine göre oranlanmıştır.

LEJANT

GENİŞLİK VE
YÜKSEKLİĞİ 1 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM /
YÜKSEKLİK 1 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM/
YÜKSEKLİK 3 BİRİM

GENİŞLİK 1 BİRİM/
YÜKSEKLİK 2 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM/
YÜKSEKLİK 2 BİRİM

GENİŞLİK 3 BİRİM/
YÜKSEKLİK 1 BİRİM

GENİŞLİK 3 BİRİM/
YÜKSEKLİK 2 BİRİM

Pafta 6.21: Cephne 1'de Yer Alan Eklerin Oranlarına Göre Sınıflandırılması

CEPHE 2 - ORAN (YÜKSEKLİK/GENİŞLİK) PAFTASI

* Bu çalışmada arkad genişliği 1 birim olarak alınıp eklerin genişliği ve yüksekliğine göre oranlanmıştır.

LEJANT

GENİŞLİK VE YÜKSEKLİĞİ 1 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM / YÜKSEKLİK 1 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM / YÜKSEKLİK 3 BİRİM

GENİŞLİK 1 BİRİM / YÜKSEKLİK 2 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM / YÜKSEKLİK 2 BİRİM

GENİŞLİK 3 BİRİM / YÜKSEKLİK 1 BİRİM

GENİŞLİK 3 BİRİM / YÜKSEKLİK 2 BİRİM

Pafta 6.22: Cephe 2'de Yer Alan Eklerin Oranlarına Göre Sınıflandırılması

CEPHE 3 - ORAN (YÜKSEKLİK/GENİŞLİK) PAFTASI

LEJANT

GENİŞLİK VE YÜKSEKLİĞİ 1 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM / YÜKSEKLİK 1 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM / YÜKSEKLİK 3 BİRİM

GENİŞLİK 1 BİRİM / YÜKSEKLİK 2 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM / YÜKSEKLİK 2 BİRİM

GENİŞLİK 3 BİRİM / YÜKSEKLİK 1 BİRİM

GENİŞLİK 3 BİRİM / YÜKSEKLİK 2 BİRİM

* Bu çalışmada arkad genişliği 1 birim olarak alınıp eklerin genişliği ve yüksekliğine göre oranlanmıştır.

Pafta 6.23: Cephe 3'te Yer Alan Eklerin Oranlarına Göre Sınıflandırılması

CEPHE 4 - ORAN (YÜKSEKLİK/GENİŞLİK) PAFTASI

LEJANT

GENİŞLİK VE
YÜKSEKLİĞİ 1 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM/
YÜKSEKLİK 1 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM/
YÜKSEKLİK 3 BİRİM

GENİŞLİK 1 BİRİM/
YÜKSEKLİK 2 BİRİM

GENİŞLİK 2 BİRİM/
YÜKSEKLİK 2 BİRİM

GENİŞLİK 3 BİRİM/
YÜKSEKLİK 1 BİRİM

GENİŞLİK 3 BİRİM/
YÜKSEKLİK 2 BİRİM

* Bu çalışmada arkad genişliği 1 birim olarak alınıp eklerin genişliği ve yüksekliğine göre oranlanmıştır.

Pafta 6.24: Cephe 4'te Yer Alan Eklerin Oranlarına Göre Sınıflandırılması

6.A.2.5 Geometri

CEPHE 1 - GEOMETRİ PAFTASI

LEJANT

	KARE BİÇİMLİ EKLER		KARE + DİKDÖRTGEN BİÇİMLİ EKLER		KARE + DİKDÖRTGEN + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER
	DİKDÖRTGEN BİÇİMLİ EKLER		DİKDÖRTGEN + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER		
	DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER		KARE + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER		

Pafta 6.25: Cephe 1'de Yer Alan Eklerin Geometrilerine Göre Sınıflandırılması

CEPHE 2 - GEOMETRİ PAFTASI

LEJANT

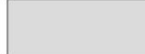

	KARE BİÇİMLİ EKLER		KARE + DİKDÖRTGEN BİÇİMLİ EKLER		KARE + DİKDÖRTGEN + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER
	DİKDÖRTGEN BİÇİMLİ EKLER		DİKDÖRTGEN + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER		
	DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER		KARE + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER		

Pafta 6.26: Cephe 2'de Yer Alan Eklerin Geometrilerine Göre Sınıflandırılması

CEPHE 3 - GEOMETRİ PAFTASI

LEJANT

	KARE BİÇİMLİ EKLER		KARE + DİKDÖRTGEN BİÇİMLİ EKLER		KARE + DİKDÖRTGEN + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER
	DİKDÖRTGEN BİÇİMLİ EKLER		DİKDÖRTGEN + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER		
	DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER		KARE + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER		

Pafta 6.27: Cephe 3'te Yer Alan Eklerin Geometrilerine Göre Sınıflandırılması

CEPHE 4 - GEOMETRİ PAFTASI

LEJANT

	KARE BİÇİMLİ EKLER		KARE + DİKDÖRTGEN BİÇİMLİ EKLER
	DİKDÖRTGEN BİÇİMLİ EKLER		DİKDÖRTGEN + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER
	DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER		KARE + DAİRESEL BİÇİMLİ EKLER

Pafta 6.28: Cephe 4'te Yer Alan Eklerin Geometrilerine Göre Sınıflandırılması

6.A.8 Değerlendirme

Cephelerde yer alan eklerin analizi için öncelikle mevcut durum fotoğraflarla ortaya konmuştur. 6.A.1.1’de Büyük Valide Han’ın orta avlusunda yer alan 4 cephe, fotoğrafları bir araya getirilerek oluşturulmuştur. Büyük Valide Han’ın planı tekrar çizilerek arkad aralığı bir birim olarak alınmış ve bu arkad birimleriyle cephe çizimleri yapılmıştır. 6.A.1.2’de her bir cephe için oluşturulan kemer çizimleri görülmektedir.

6.A.2 eklerin analiz’inde Büyük Valide Han’ın orta avlusunun cephelerinde yer alan ekler; özgün- muhdes ilişkisi, işlev, malzeme, büyüklük-oran, geometri parametrelerine göre analiz edilmiştir. Her bir ek cephelerde sağ alt köşeden başlanarak sola doğru numaralandırılmıştır.

6.A.2.1 paftada özgün- ek ilişkisinde özgün yapının eklerle olan durumu değerlendirilmiştir. Hanın yapıldığı dönemden günümüze kadar ayakta kalan kısımları sarı renk ile işaretlenmiş ve eklerle özgün yapının birbirinden ayrışması sağlanmıştır. Buna göre 1. ve 4. cephelerde özgün yapıya ait revak kemerlerinin ve kubbelerin izlerine rastlanırken, 2. ve 3. cephelerde kemerlerin neredeyse tamamının eklerle kapatıldığını ve kubbelerin de çoğunun olmadığını görmekteyiz.

6.A.2.2 işlev paftasında, cephelerde yer alan eklerin kullanım durumu tespit edilmiştir. Bu işlevler; imalathane, ticarethane, depo ve diğer birimler olmak üzere dört ana başlık altında yer almıştır.

Cephe 1’de 6 konfeksiyon dükkanı, 2 konfeksiyon deposu ve 1 ikamet için kullanılan birim, 2 boş (kullanılmayan) birim, 2 büro/ofis amaçlı kullanılan birim ve 5 adet de içine girilemediği için tespit edilemeyen birim bulunmaktadır.

Cephe 2’de 1 döküm/kalıp atölyesi , 4 konfeksiyon dükkanı, 2 kumaş dükkanı bulunmaktadır. Ayrıca 1 konfeksiyon deposu ve 9 boş birim bulunmaktadır. 4 birim de içine girilemediği için belirlenememiştir.

Cephe 3’te 1 dikiş atölyesi; 2 konfeksiyon dükkanı, 1 kumaş dükkanı bulunmaktadır. Depo birimi olarak 2 konfeksiyon deposu, 2 yiyecek-içecek deposu bulunmaktadır. Ayrıca ikamet amaçlı kullanılan 1, boş (kullanılmayan) 8 ve içine girilemediği için belirlenemeyen 4 birim tespit edilmiştir.

Cephe 4'te 1 dijital baskı, 1 dikiş atölyesi, 1 döküm/kalıp atölyesi, 4 konfeksiyon dükkanı ve 5 konfeksiyon deposu bulunmaktadır. Ayrıca 1 ikamet amaçlı, 3 boş ve 2 adet de içine girilemediği için belirlenemeyen birim tespit edilmiştir.

Cephelerdeki eklerin işlevlerinin giriş kat -1. kat ayrımı, paftalar üzerinde görülebilmektedir

Buna göre cephe 2 ve 3'ün 1. katlarında yer alan birimler genellikle boş olup kullanılmamaktadır. 1. katlarda yer alan ve kullanılan az sayıda birim imalat amaçlıdır. Cephelerin giriş katlarında yer alan birimler ise ağırlıklı olarak konfeksiyon dükkanı ve konfeksiyon deposu olarak kullanılmaktadır. Yani giriş katı ticarethane ve depo ağırlıklıdır.

6.A.2.3 paftasında eklerin malzeme özellikleri incelenmiştir. Malzemeler; yapı, kaplama ve kapı-pencere malzemesi olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır. Paftalarda yapı malzemesi belirlenebilen eklerin malzemesi gösterilmiş olup, belirlenemeyenler kaplama malzemesi olarak gösterilmiştir. Yapıların içine tek tek girilerek raspa yapılamadığı için, çoğunun yapı malzemesi tespit edilememiştir. Sadece dışardan görülen ve içine girilerek tespit edilebilenlerden hareketle eklerin malzemesi belirtilmiştir.

Kaplama malzemesi olarak tanımlanan sac levha ve alüminyumun ağırlıklı olarak giriş kat dükkanlarının kepenklerinde kullanıldığını görmekteyiz. Metal karkas + vinil olarak tanımlanmış olan kaplama malzemesi ise eklerin cephelerine yapılmış olan reklam panosu müdahalelerinin malzemesidir. Bir diğer kaplama malzemesi olan harman tuğlası, dönem eki olarak tanımlanabilecek kemerli kapı-pencereleri ve kirpi saçağı bulunan eklerde ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Kapı-pencere malzemesi olarak, ahşap ve pvc daha çok pencerelerde kullanılırken, demir ve çelik malzeme eklerin kapılarında kullanılmıştır. Giriş kata bulunan dükkanlarda malzeme tespiti fazla yapılamadığı için sıva+ boya olarak belirtilmiştir. Tabelaları vinil+ karkas veya kompozit malzemedendir. 1. kata yer alan bazı eklerde ise yatay delikli tuğla, biriket, delikli pres tuğla gibi malzemeler kullanılmıştır.

6.A.2.4 paftasında ekler sahip oldukları cephe özelliklerinin geometrisine göre değerlendirilmiştir. Buna göre cephe 1'de; 6 adet dikdörtgen biçimli, 9 adet kare + dikdörtgen biçimli, 2 adet dikdörtgen + dairesel biçimli, 1 adet kare + dikdörtgen +

daireesel biçimli ek bulunmaktadır. Cephe 2'de; 3 adet dikdörtgen biçimli, 9 adet kare + dikdörtgen biçimli, 5 adet dikdörtgen + daireesel biçimli, 3 adet kare + dikdörtgen + daireesel biçimli ek bulunmaktadır. Cephe 3'de; 2 adet kare biçimli, 10 adet dikdörtgen biçimli, 3 adet kare + dikdörtgen biçimli, 2 adet dikdörtgen + daireesel biçimli, 3 adet kare + dikdörtgen + daireesel biçimli ek bulunmaktadır. Cephe 4'de; 1 adet kare biçimli, 6 adet dikdörtgen biçimli, 8 adet kare + dikdörtgen biçimli, 1 adet dikdörtgen + daireesel biçimli, 2 adet kare + daireesel biçimli ek bulunmaktadır.

6.A.2.5 paftasında arkad genişliği 1 birim olarak alınmış ve eklerin kaç arkad birimi olduğuna bakılarak genişlik / yükseklik oranları belirlenmiştir. Buna göre; Cephe 1'de genişlik 1 birim/ yükseklik 1 birim olan 4 ek, genişlik 2 birim / yükseklik 1 birim olan 11 ek, genişlik 2 birim / yükseklik 2 birim olan 3 ek saptanmıştır.

Cephe 2'de; genişlik 2 birim/ yükseklik 1 birim olan 8 ek, genişlik 2 birim / yükseklik 2 birim olan 11 ek, genişlik 2 birim / yükseklik 3 birim olan 1 ek tespit edilmiştir.

Cephe 3'de; genişlik 1 birim/ yükseklik 1 birim olan 3 ek, genişlik 1 birim/ yükseklik 2 birim olan 1 ek, genişlik 2 birim / yükseklik 1 birim olan 6 ek, genişlik 2 birim / yükseklik 2 birim olan 6 ek, genişlik 2 birim / yükseklik 3 birim olan 2 ek, genişlik 3 birim / yükseklik 2 birim olan 2 ek tespit edilmiştir.

Cephe 4'te; genişlik 1 birim / yükseklik 1 birim olan 4 ek, genişlik 1 birim / yükseklik 2 birim olan 1 ek, genişlik 2 birim / yükseklik 1 birim olan 2 ek, genişlik 2 birim / yükseklik 2 birim olan 10 ek ve genişlik 3 birim / yükseklik 1 birim olan 1 ek tespit edilmiştir.

6.B Eklerin Özgün Yapı İle İlişkilerine Göre İncelenmesi

Ekin kat yüksekliğinin mevcut arkad yüksekliği kadar korunduğu yapı örneği:

Fotoğraf 6.1 : Cephe 2, Ek No 10, İç Mekan Fotoğrafı

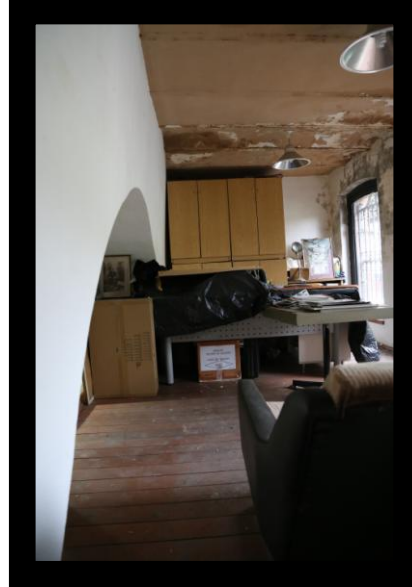
(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Fotoğraf 6.2 : Cephe 2, Ek No 10, Avludan Cephe Görünüş

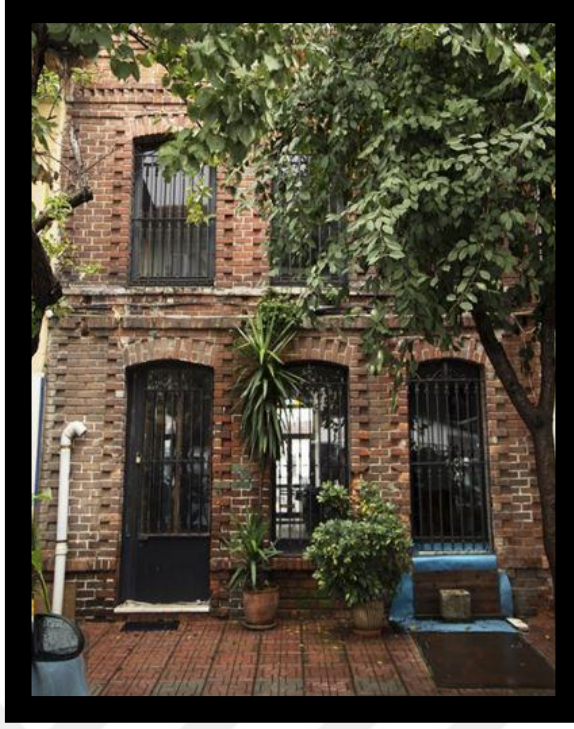
(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Arkad yüksekliğinin asma kat ile bölüdüğü yapı örneği:

Fotoğraf 6.3: Cephe 2, Ek No5, İç Mekan Fotoğrafı

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Fotoğraf 6.4: Cephe 2, Ek No 5, Avludan Cephe Görünüş

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Arkad yüksekliğinin ikiye bölünerek ara kat yapıldığı yapı örneği:

Fotoğraf 6.5: Cephe 2, Ek No 6, İç Mekan Fotoğrafi

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Fotoğraf 6.6: Cephe 2, Ek No 6, Avludan Cephe Görünüş

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

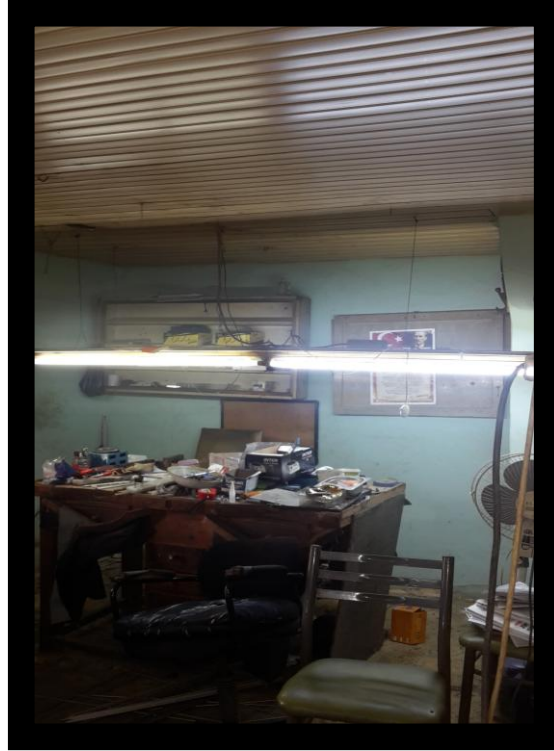
1. kat cephesinde ise yer alan ekler giriş katta yer alan eklerden (cephede kapladığı hacim ve malzeme çeşitliliği açısından) biraz daha farklıdır. Bu katta yer alan birimlerin bir kısmı hacimsel olarak birbirinin üzerine oturtulmuş ve avludan bakıldığında yapım malzemesi olarak iki ayrı birim gibi görünürken aslında kullanım açısından tek bir kişiye aittir.

Tek bir hacim olarak görünüp cephesinde çeşitli yapı malzemesi kullanılan ek örneği:

Fotoğraf 6.7: Cephe 2, Ek No 13, İç Mekan Fotoğrafı

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Fotoğraf 6.8: Cephe 2, Ek No 13, İç Mekan Fotoğrafı

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Fotoğraf 6.9: Cephe 2, Ek No 13, Avludan Fotoğraf

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Dışarıdan tek bir hacim olarak görünüp iç mekanda gizli kat yapılmış örnek:

Fotoğraf 6.10: Cephe 3 , Ek No 15, İç Mekan Fotoğrafi

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Fotoğraf 6.11: Cephe 3, Ek No 15, İç Mekan Fotoğrafı

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Fotoğraf 6.12: Cephe 3, Ek No 15, Avludan Cephe Görünüşü

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Avlu cephesinden bakıldığında iki ayrı hacim olarak görünüp tek kişiye ait olan ek örneği :

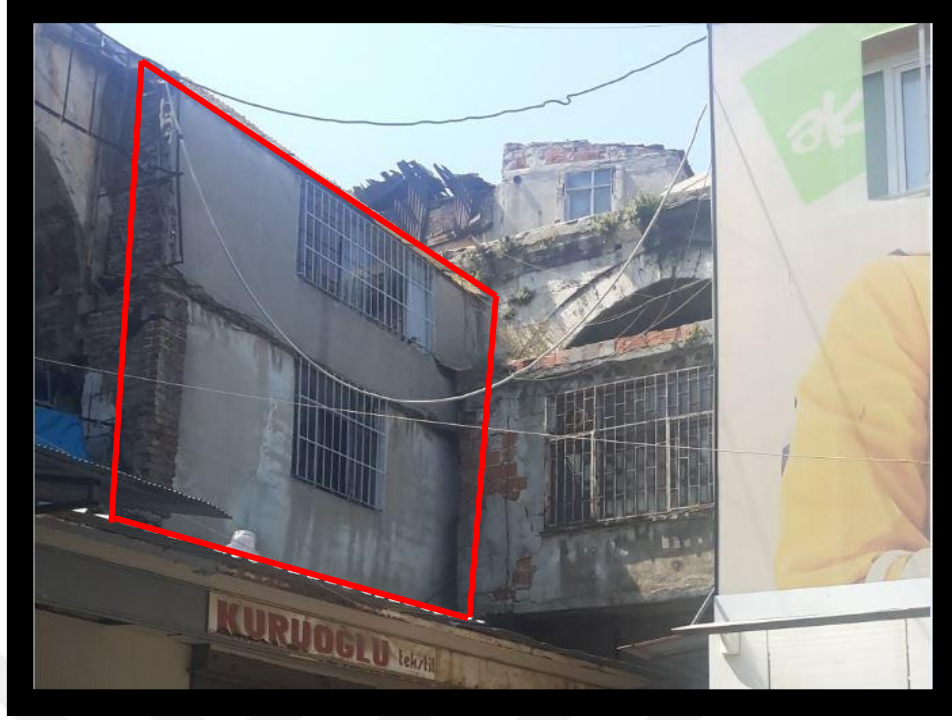
Fotoğraf 6.13: Cephe 4, Ek No 11-12, İç Mekan Fotoğrafi

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Fotoğraf 6.14: Cephe 4, Ek No 11-12 , İç Mekan Fotoğrafi

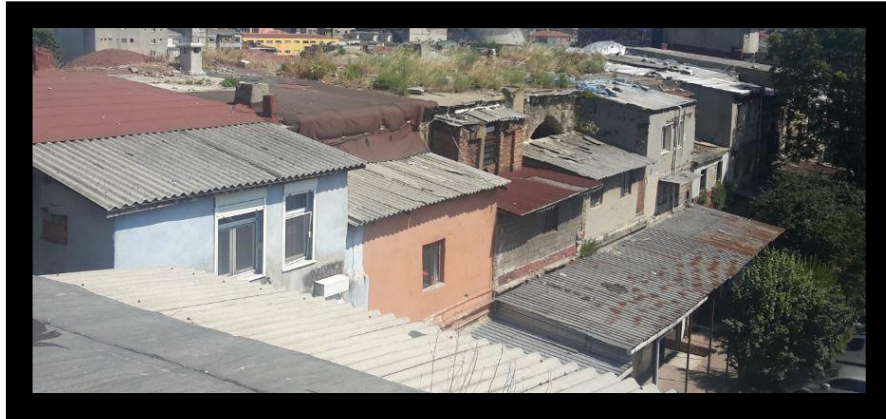
(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Fotoğraf 6.15: Cephe 4, Ek No 11-12, Avludan Cephe Görünüş

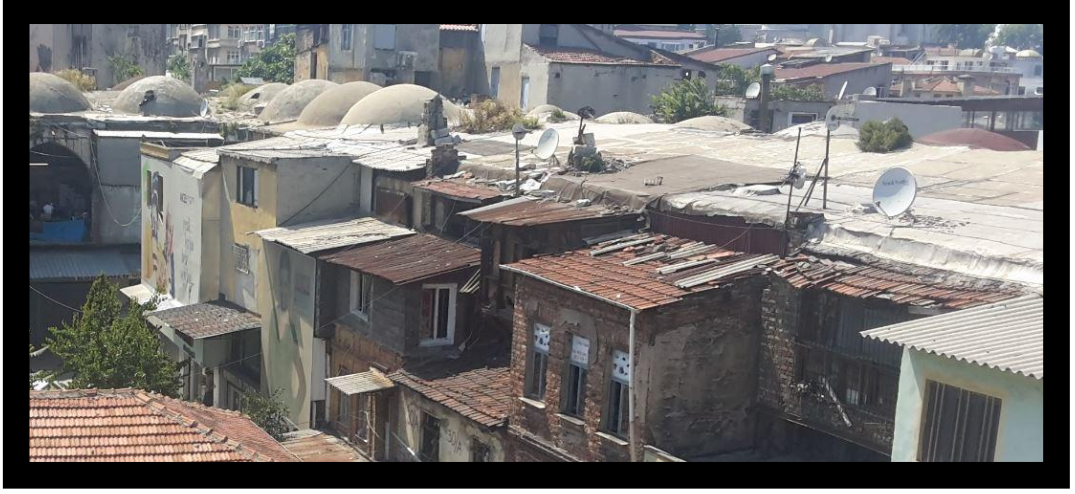
(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Hem iki farklı malzeme, hem de iki ayrı hacim olarak saptanan ekler ağırlıklı olarak 2. ve 3. cephelerde bulunmaktadır. Ancak büyük bir çoğunluğunun kapısı kilitli olduğu veya kullanılmadığı için iç mekandan fotoğraflar çekilememiştir. Ancak revak kısmında yer alan pencereden fotoğraf çekilebilmiştir.

Fotoğraf 6.16: Cephe 2, Farklı Hacimlerdeki Ek Örnekleri

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

Fotoğraf 6.17: Cephe 3, Farklı Hacimlerdeki Ek Örnekleri

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

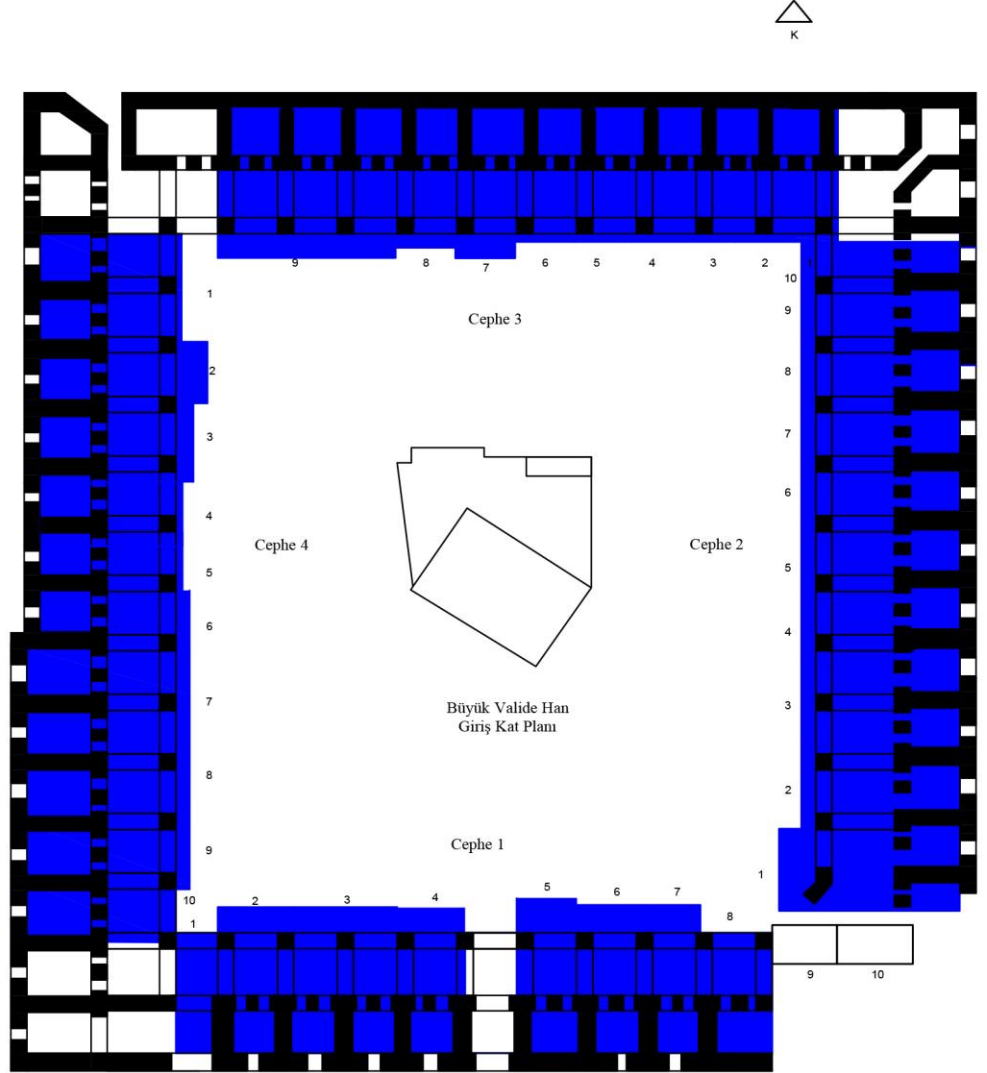

Fotoğraf 6.18: Cephe 2, Revak Koridoru, Arkadın Ekin İçinden Geçme Durumu

(Fotoğraf Yazar Tarafından Çekilmiştir)

6.B.1 Planimetrik İlişki

6.B.1.a Arkad Konturunun İçi/Dışında Olma Durumu

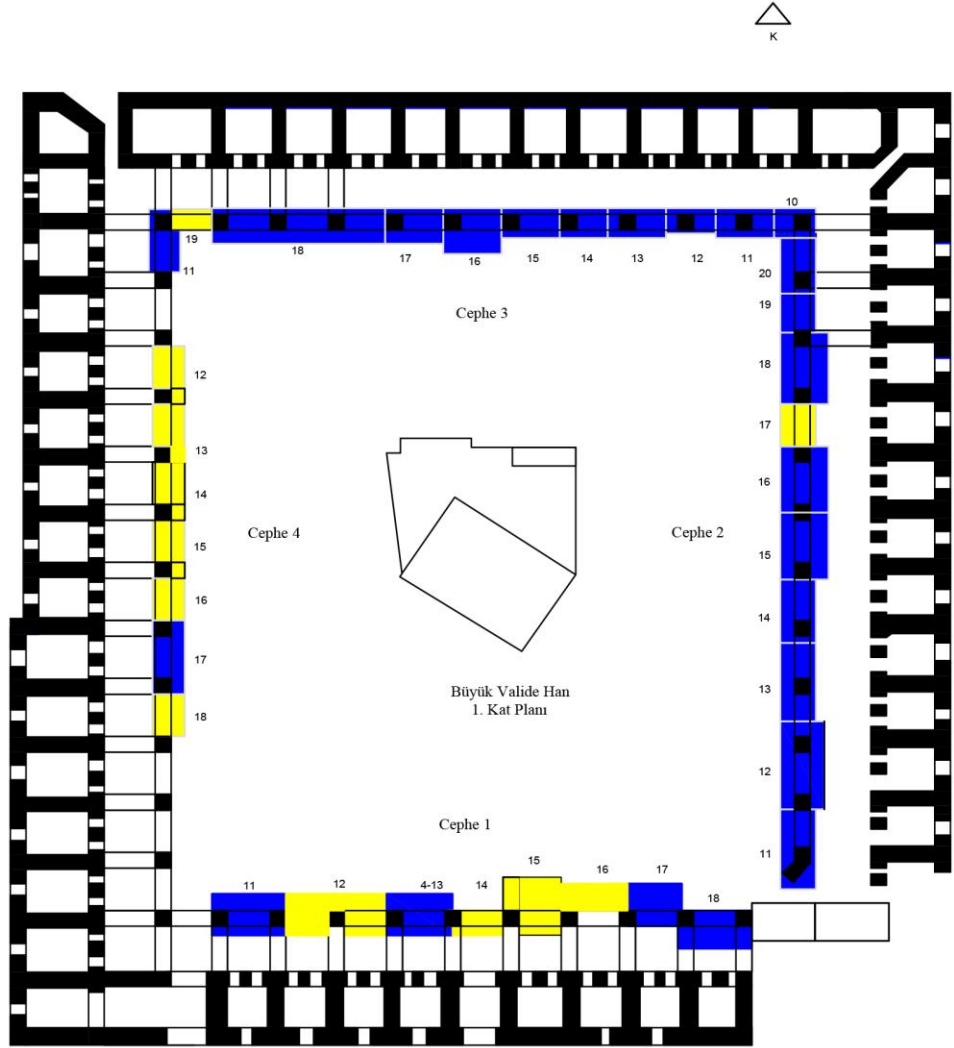

LEJANT

- Arkad konturunun yapının içinde olma durumu
- Arkad konturunun yapının dışında olma durumu

Pafta 6.29: Giriş Kat Planı Üzerinde Arkad Konturunun İçi/Dışında Olma Durumu

6.B.1.a Arkad Konturunun İçi/Dışında Olma Durumu

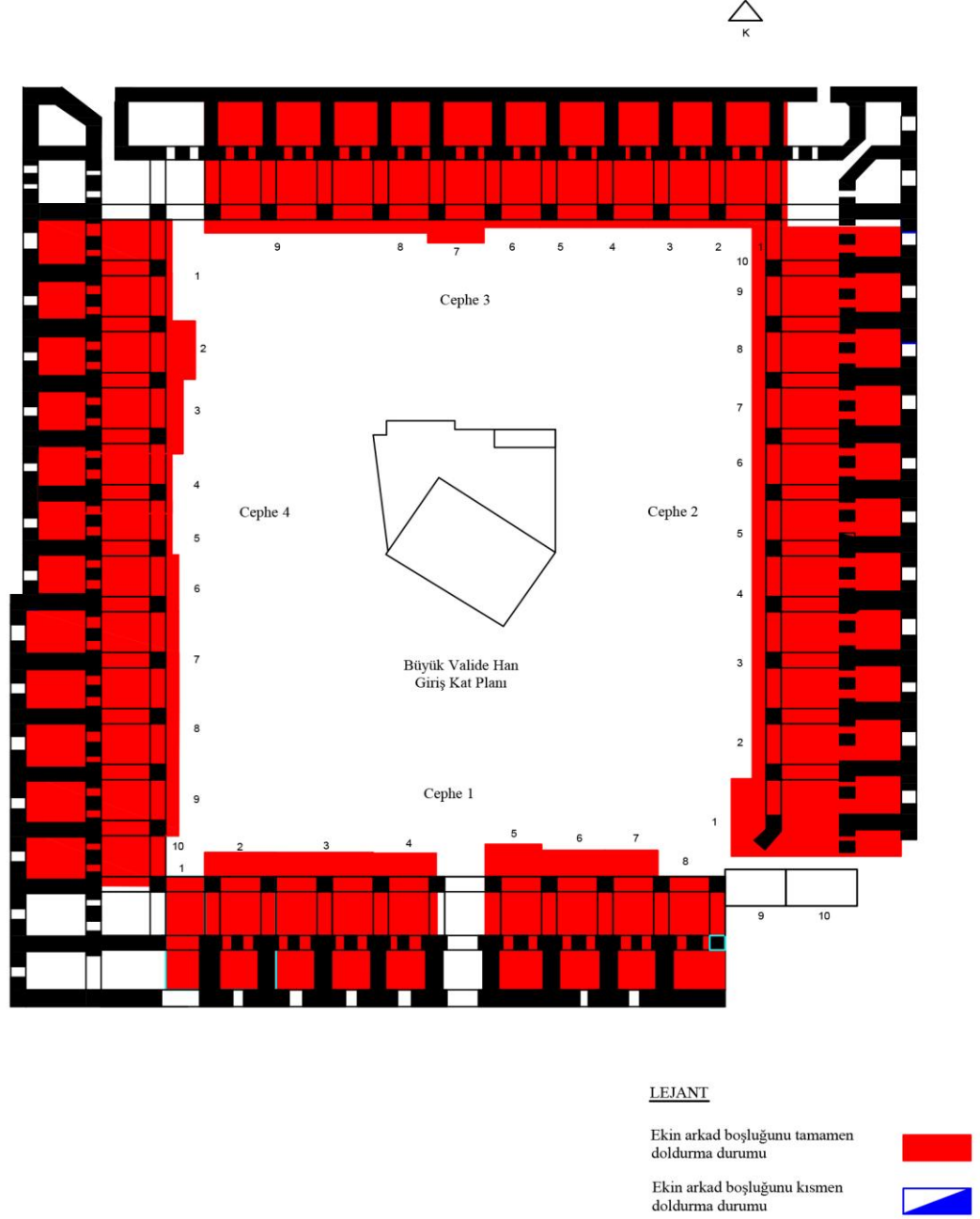

LEJANT

- Arkad konturunun yapının içinde olma durumu
- Arkad konturunun yapının dışında olma durumu

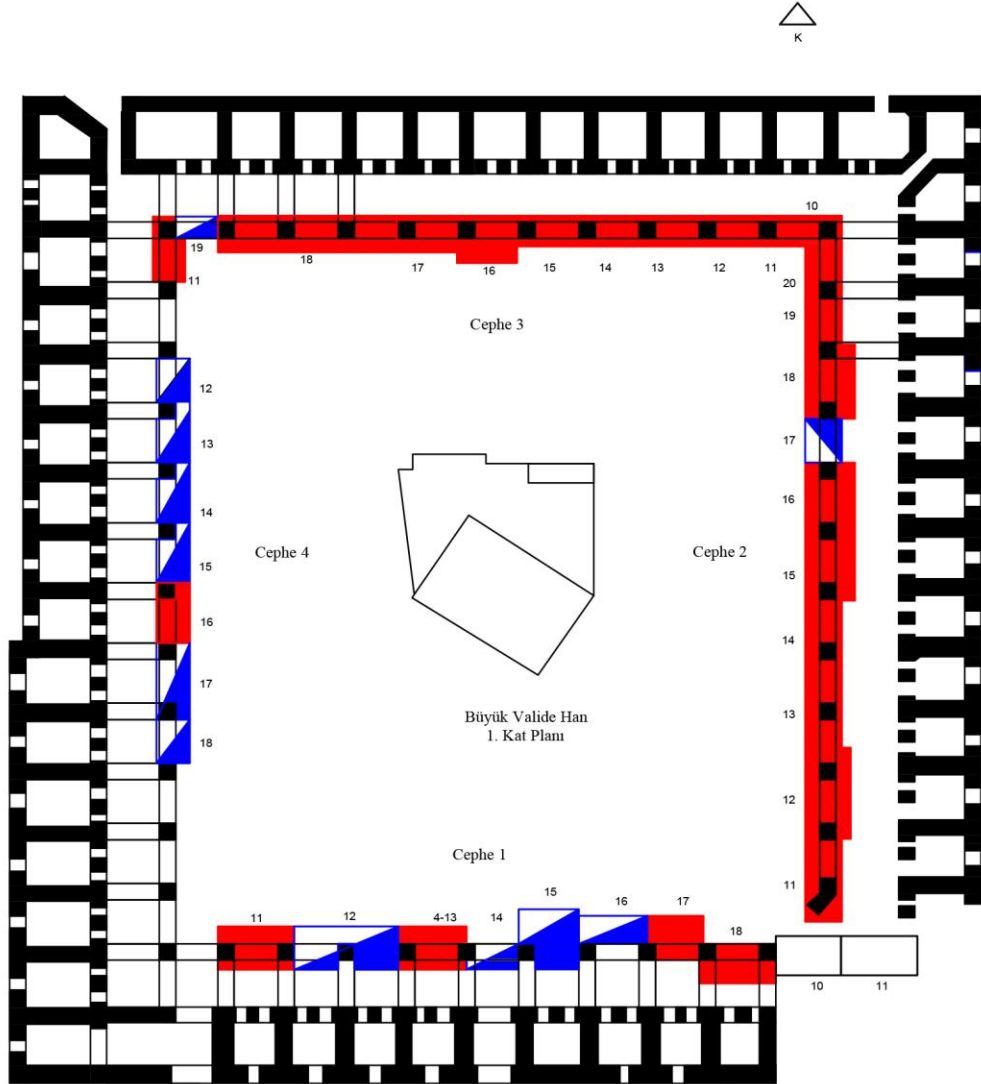
Pafta 6.30: 1. Kat Planı Üzerinde Arkad Konturunun İçi/Dışında Olma Durumu

6.B.1.b Ekin Arkad Boşluğunu Tamamen/Kısmen Doldurma Durumu

Pafta 6.31: Giriş Kat Planı Üzerinde Ekin Arkad Boşluğunu Tamamen/Kısmen Doldurma Durumu

6.B.1.b Ekin Arkad Boşluğunu Tamamen/Kısmen Doldurma Durumu

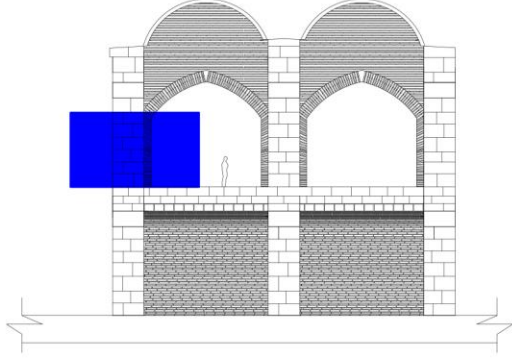
Pafta 6.32: 1. Kat Planı Üzerinde Ekin Arkad Boşluğunu Tamamen/Kısmen Doldurma Durumu

6.B.1.c Değerlendirme

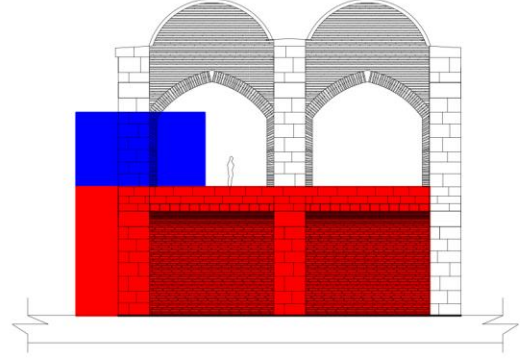
Planimetrik ilişkilerde eklerin,cephede yer alan arkad ile olan durumu plan düzleminde belirtilmiştir. Arkad konturunun yapının içinde olma durumu mavi ile, arkad konturunun yapının dışında olma durumu sarı renk ile ifade edilmiştir. Hanın zemin katında yer alan eklerde arkad konturunun yapının içinde olduğunu tespit edilirken, 1. katta ise cephe 2 ve cephe 3'ün neredeyse tamamında arkad konturu yapının içinde iken cephe 1 ve cephe 4'te ağırlıklı olarak arkad konturunun yapının dışında olma durumu görülmektedir. Arkad boşluğunu ekin tamamen- kısmen doldurma durumunda hanın revaklı kısmında bulunan cephe kemerlerinin yüksekliği ile eklerin kemerle olan ilişkisi incelenmiştir. Ekin arkad boşluğunu tamamen doldurma durumu kırmızı renk ile, kısmen doldurma durumu ise mavi ile gösterilmiştir. Giriş katta yer alan ekler, arkad boşluğunun tamamını doldurmaktadır. 1. Kat planında cephe 2 ve cephe 3'te ağırlıklı olarak ekin arkad boşluğunu tamamen doldurma durumu görülmektedir. Cephe 1'de hem tamamen hem de kısmen doldurma durumu saptanmıştır. Cephe 4'te ise ağırlıklı olarak kısmen doldurma durumu dikkati çekmektedir.

6.B.2 Volumetrik İlişkiler

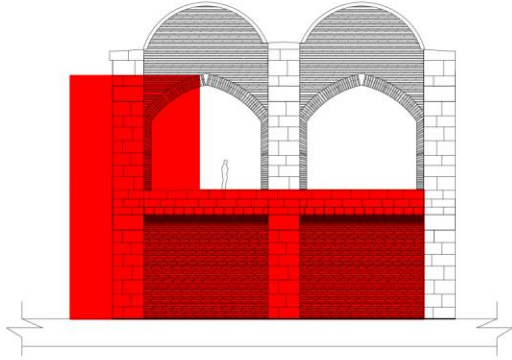
6.B.2.a Ekin Arkad Yüksekliğini Tamamen/Kısmen Doldurma Durumu

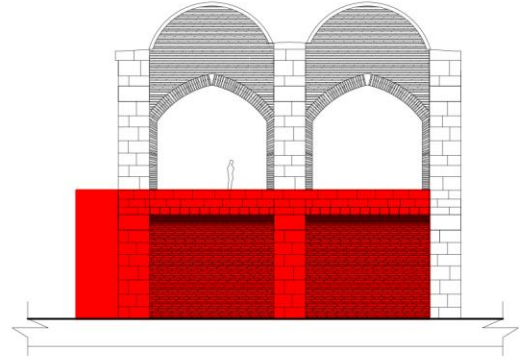
TIP 1

TIP 2

TIP 3

TIP 4

LEJANT

Ekin arkad boşluğunu tamamen doldurma durumu

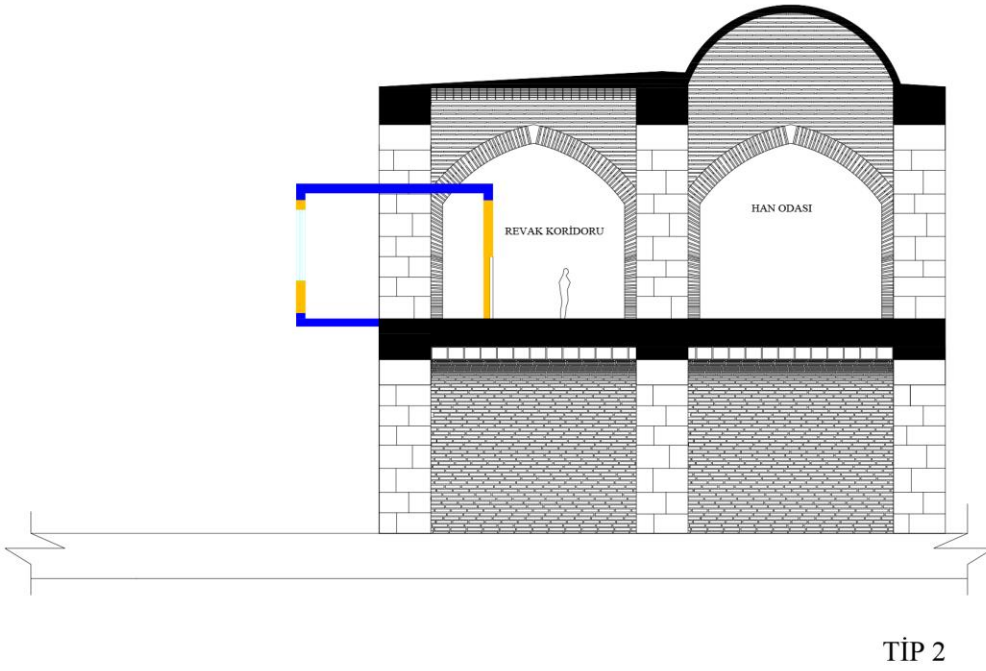
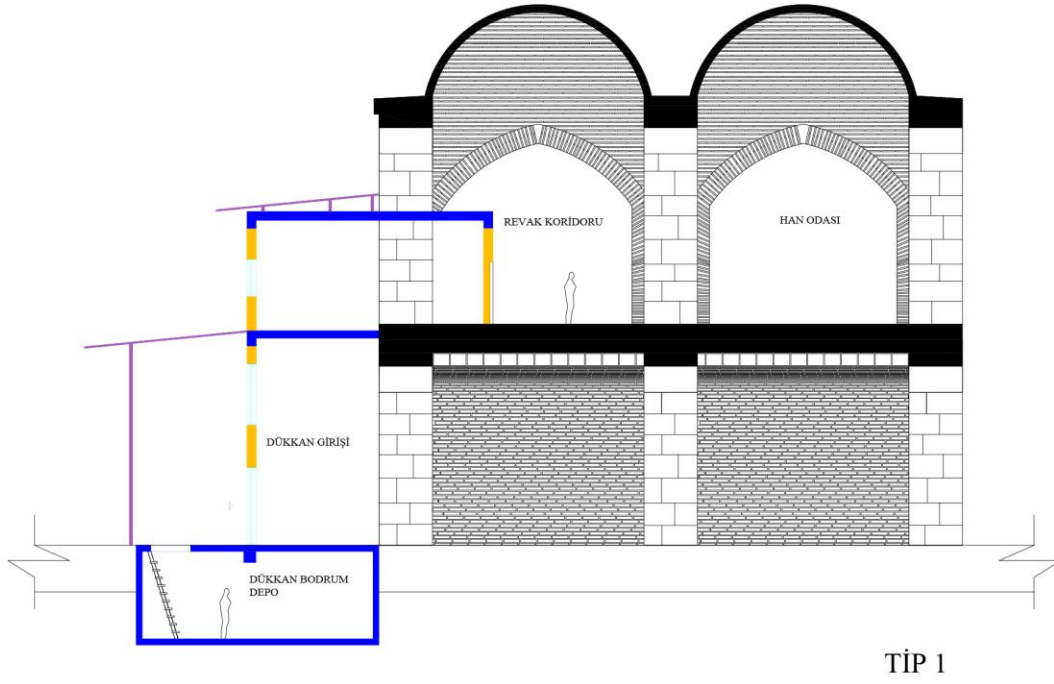

Ekin arkad boşluğunu kısmen doldurma durumu

Pafta 6.33: Kesit Üzerinde Ekin Arkad Yüksekliğini Tamamen/Kısmen Doldurma Durumu

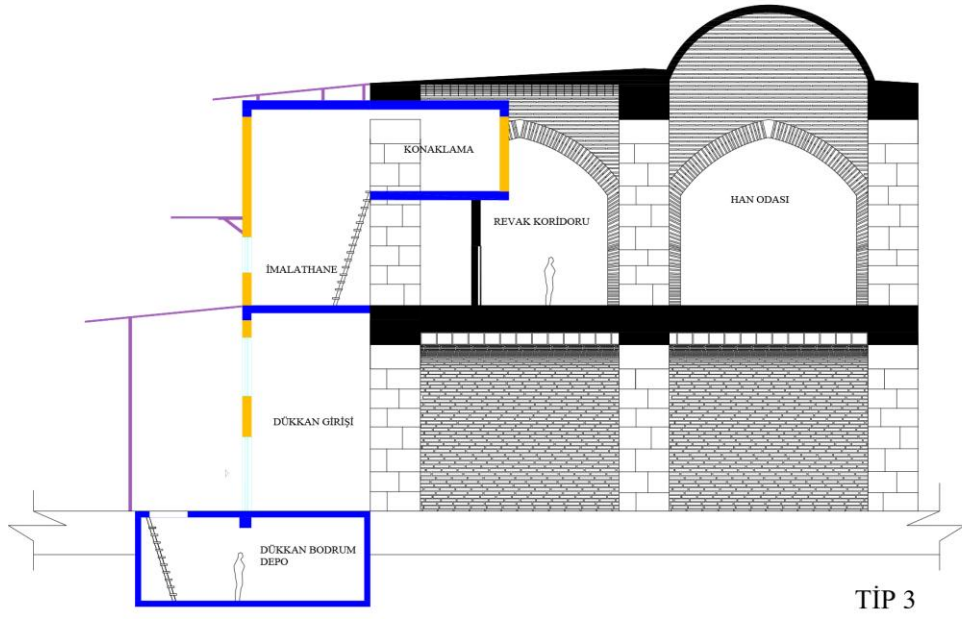
6.B.2.b Arkad Örtü Kesidi / Ek Örtü Kesidi İlişkisi

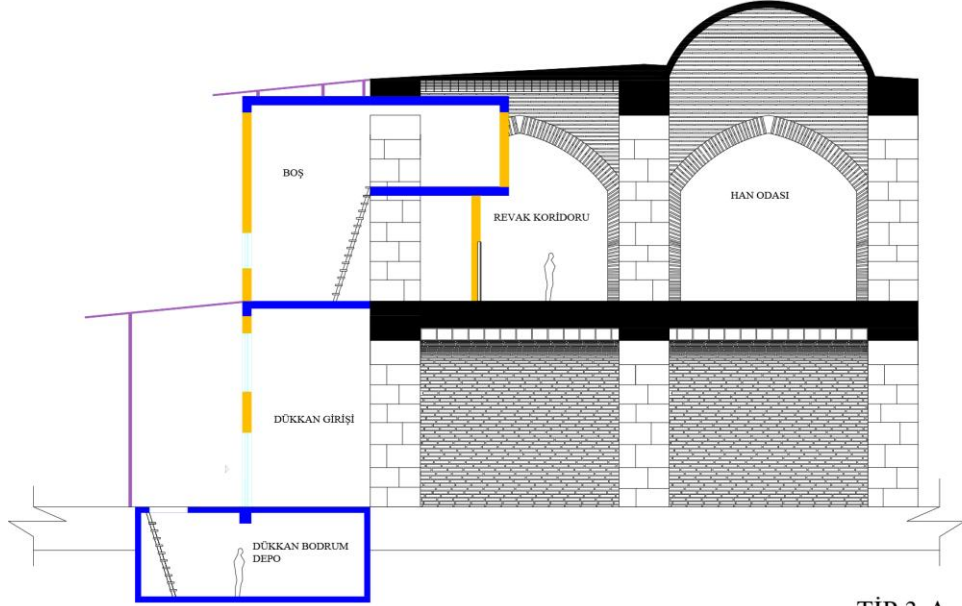
LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGIR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRİKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.34: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip1 ve Tip 2

TİP 3

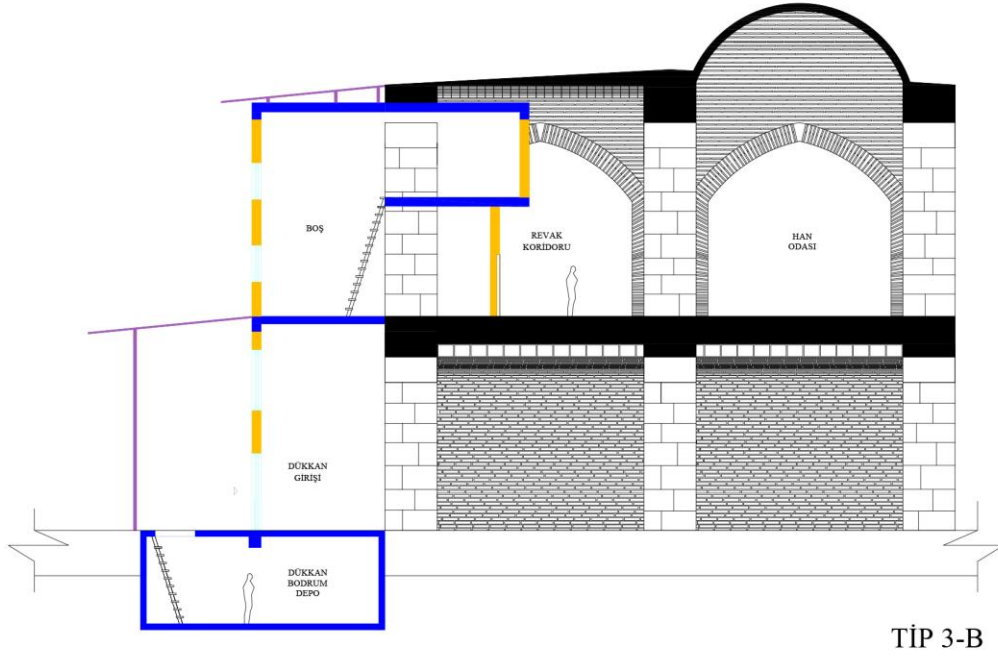

TİP 3-A

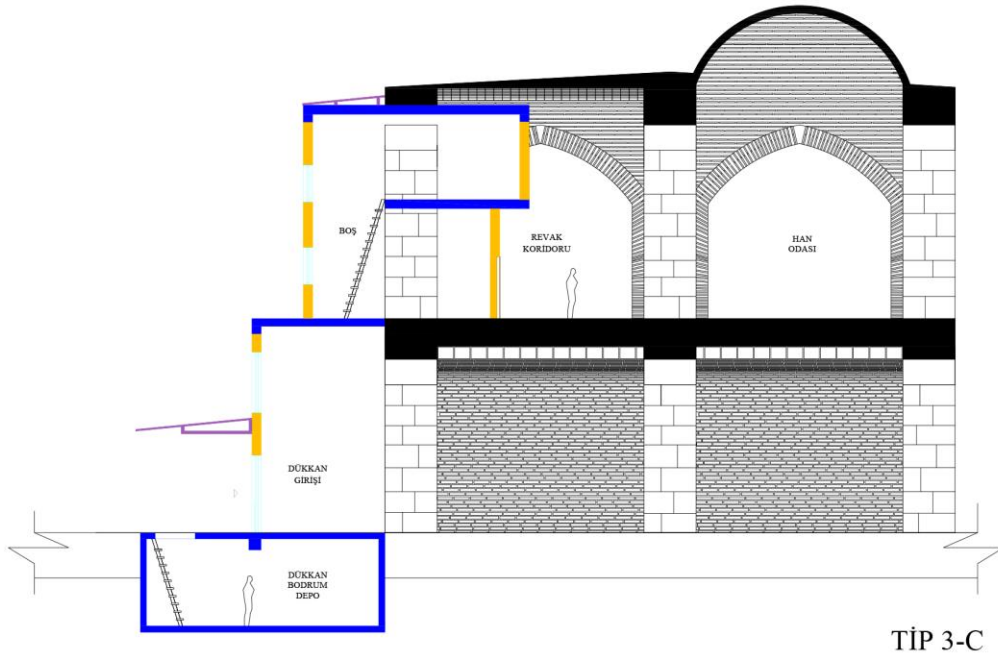
LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGIR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRİKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.35: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip3 ve Tip 3-A

TIP 3-B

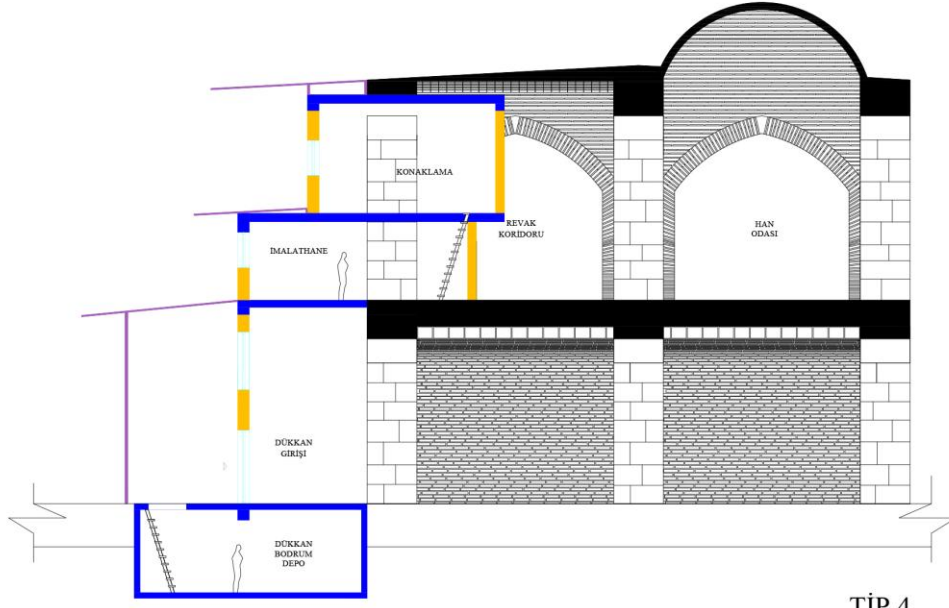

TIP 3-C

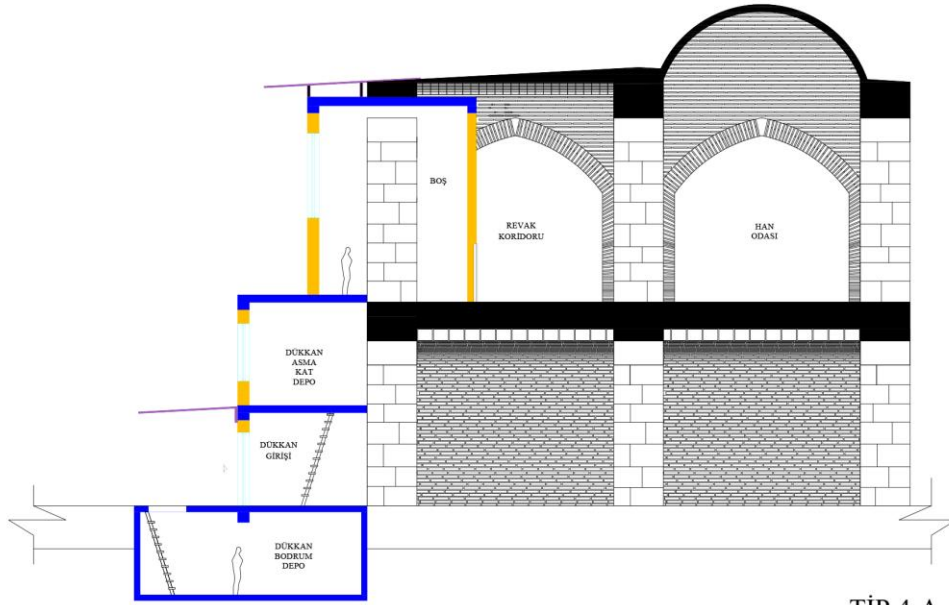
LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AĞAÇ
- KAGIR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRİKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.36: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip3-B ve Tip 3-C

TIP 4

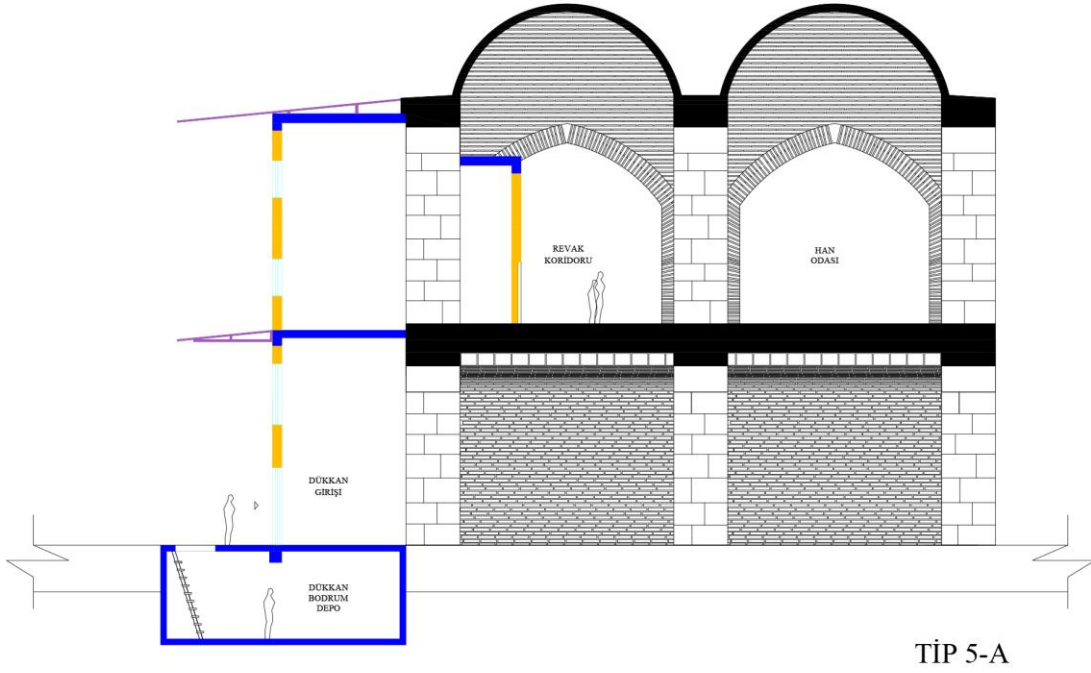
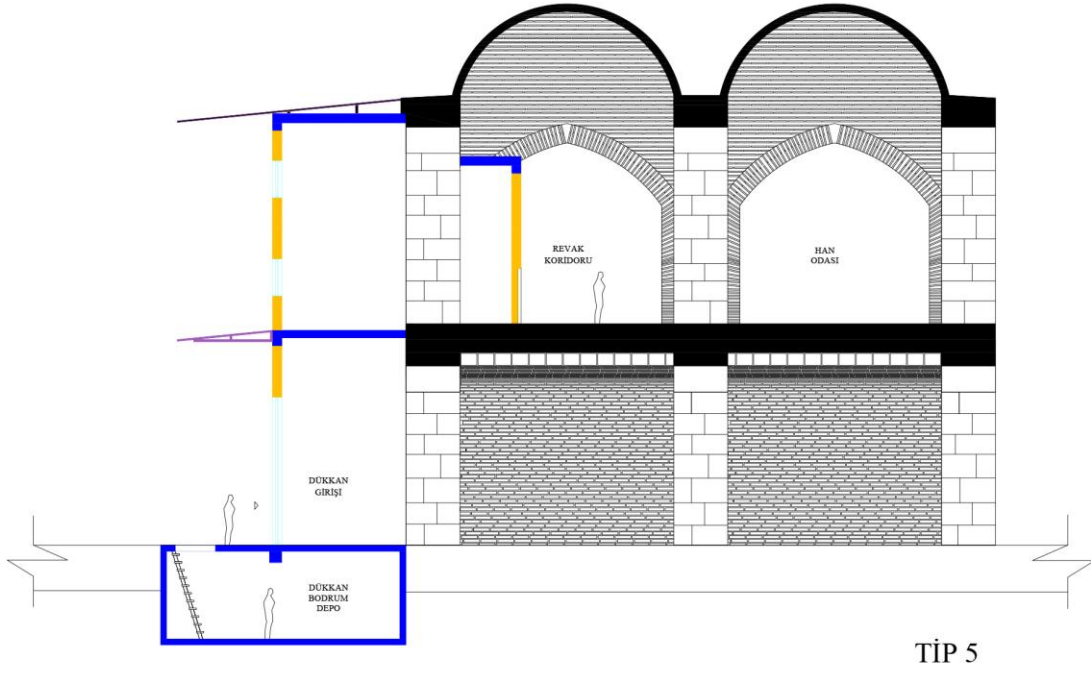

TIP 4-A

LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGİR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRİKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

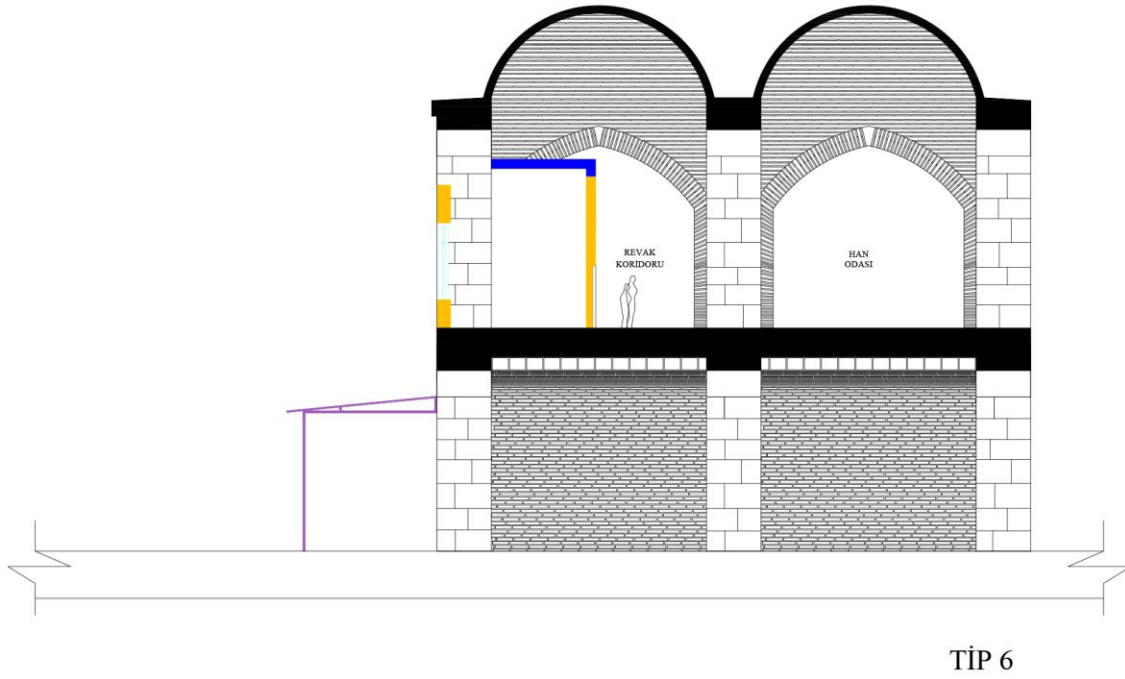
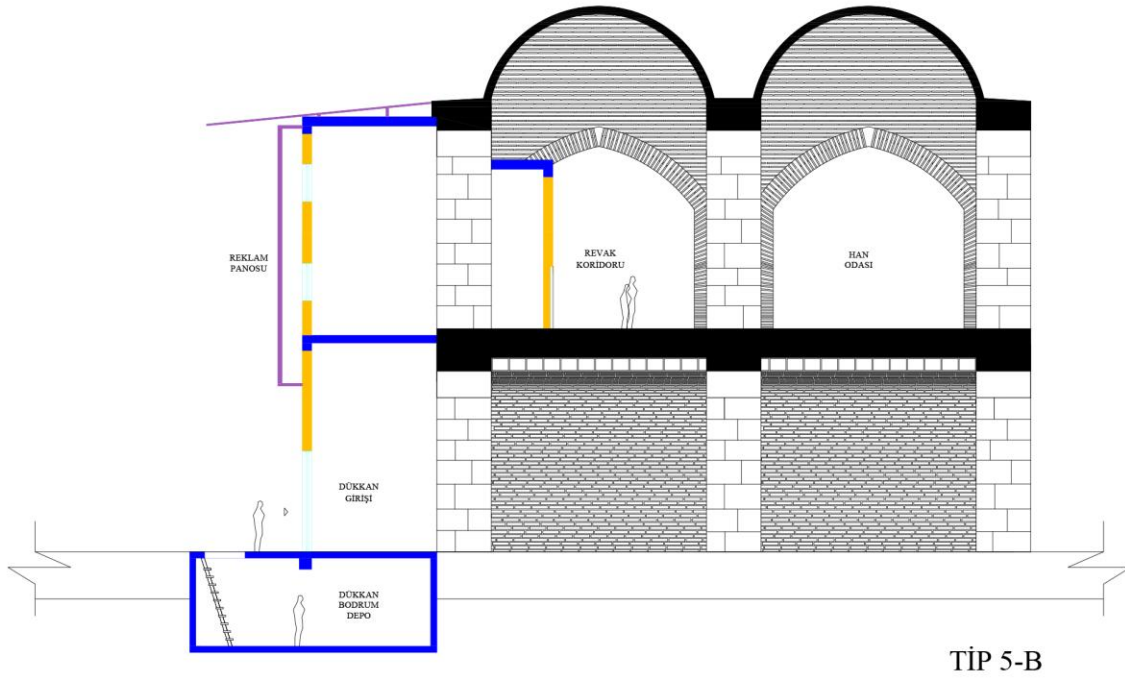
Pafta 6.37: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 4 ve Tip 4-A

LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGIR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRİKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

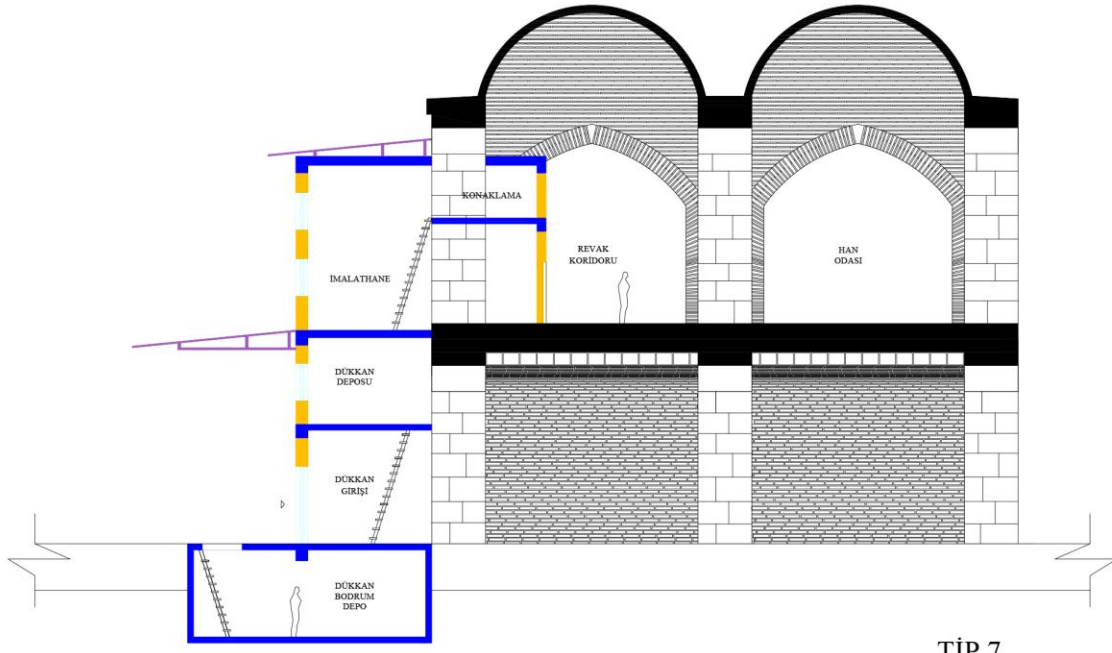
Pafta 6.38: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 5 ve Tip 5-A

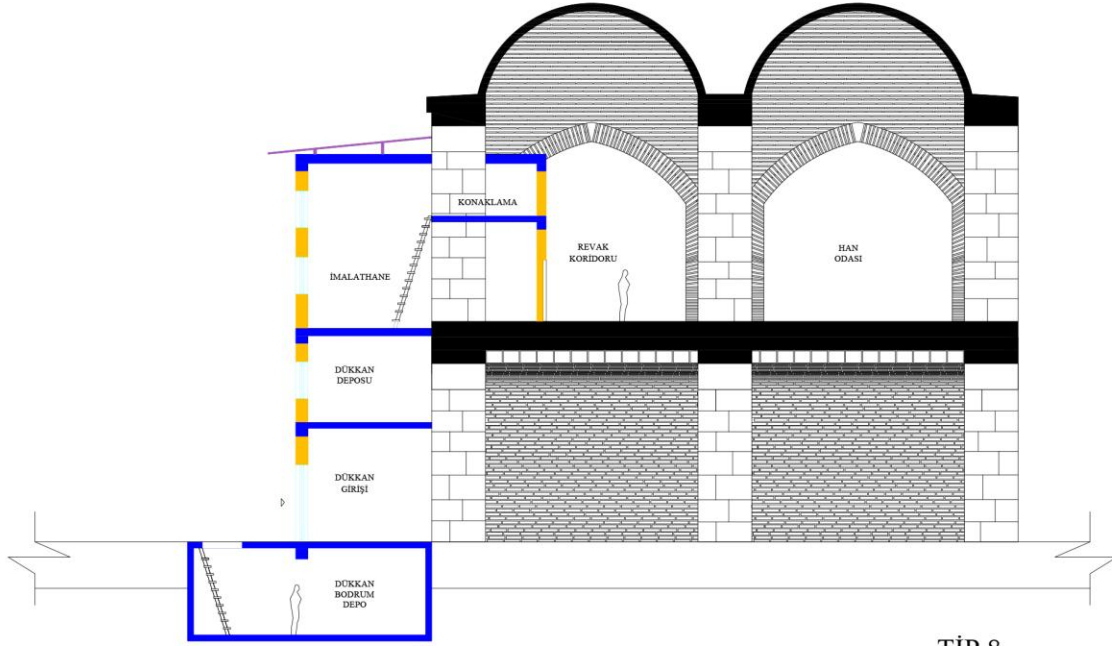
LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AĞAÇ
- KAGİR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRİKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.39: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 5-B ve Tip 6

TİP 7

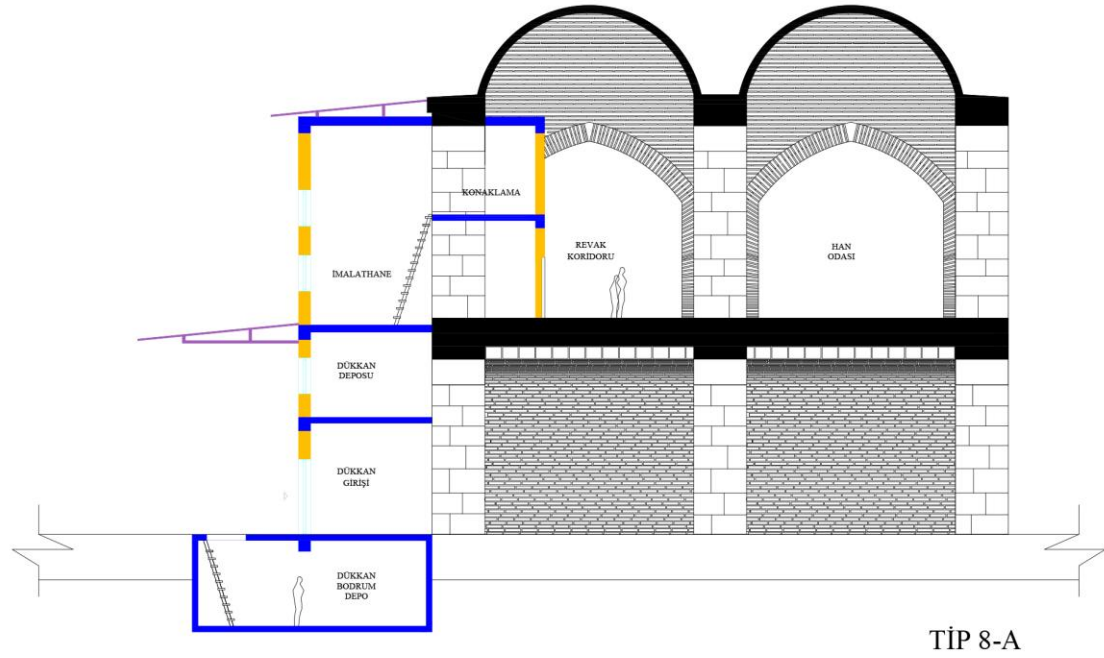

TİP 8

LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGİR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRİKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.40: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 7 ve Tip 8

TIP 8-A

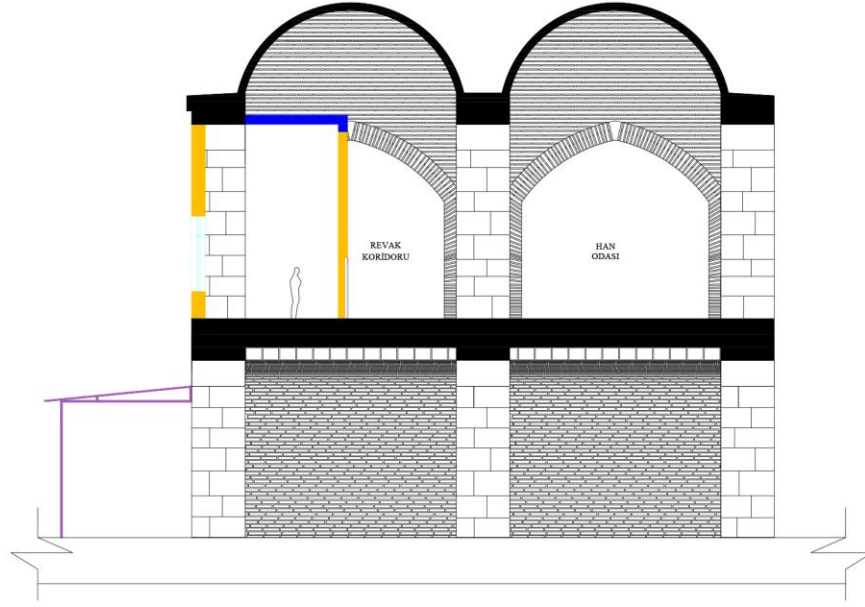

TIP 9

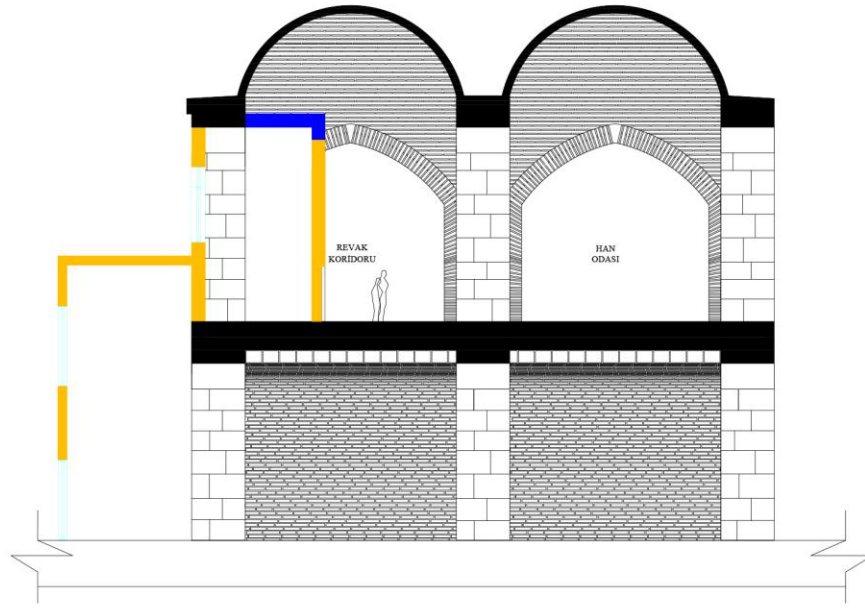
LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGIR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRİKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.41: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 8-A ve Tip 9

TİP 10

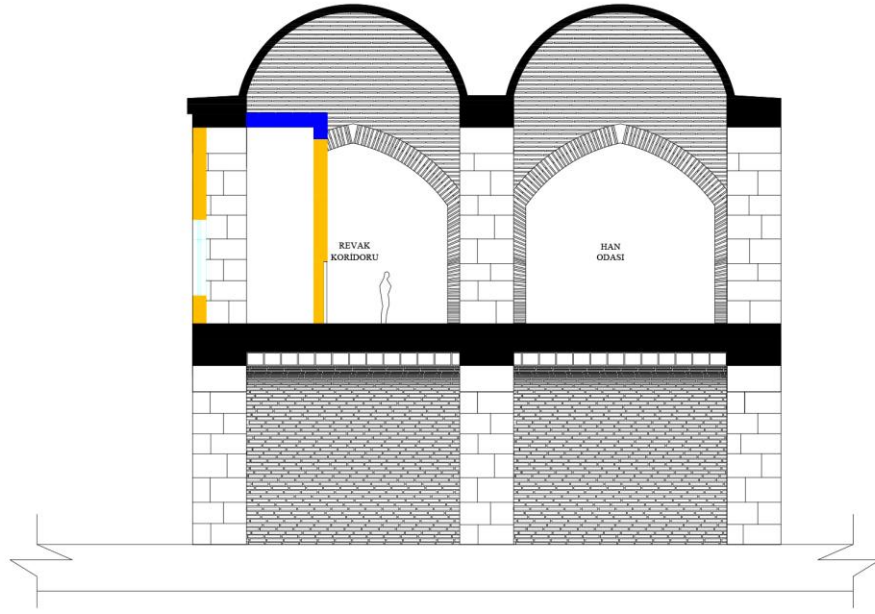

TİP 11

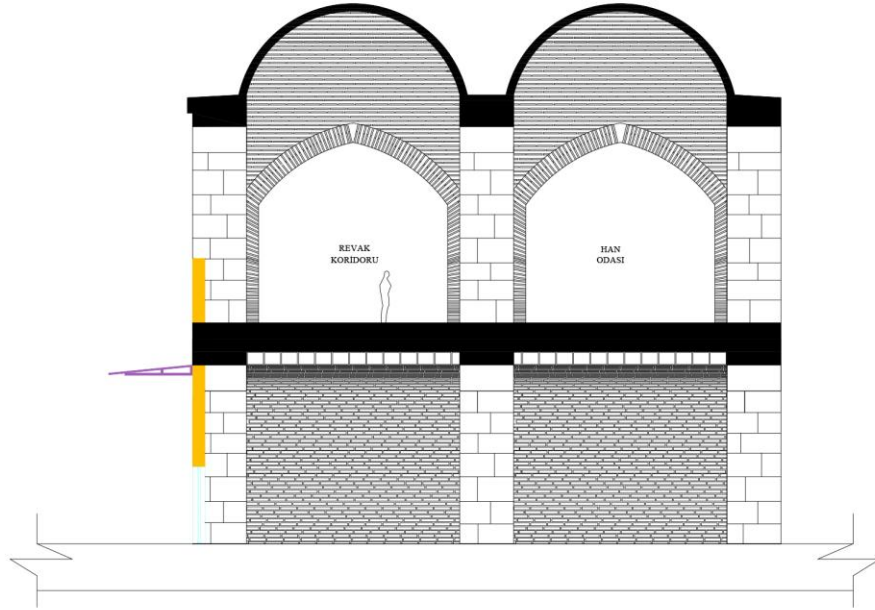
LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGİR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRIKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.42: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 10 ve Tip 11

TİP 12

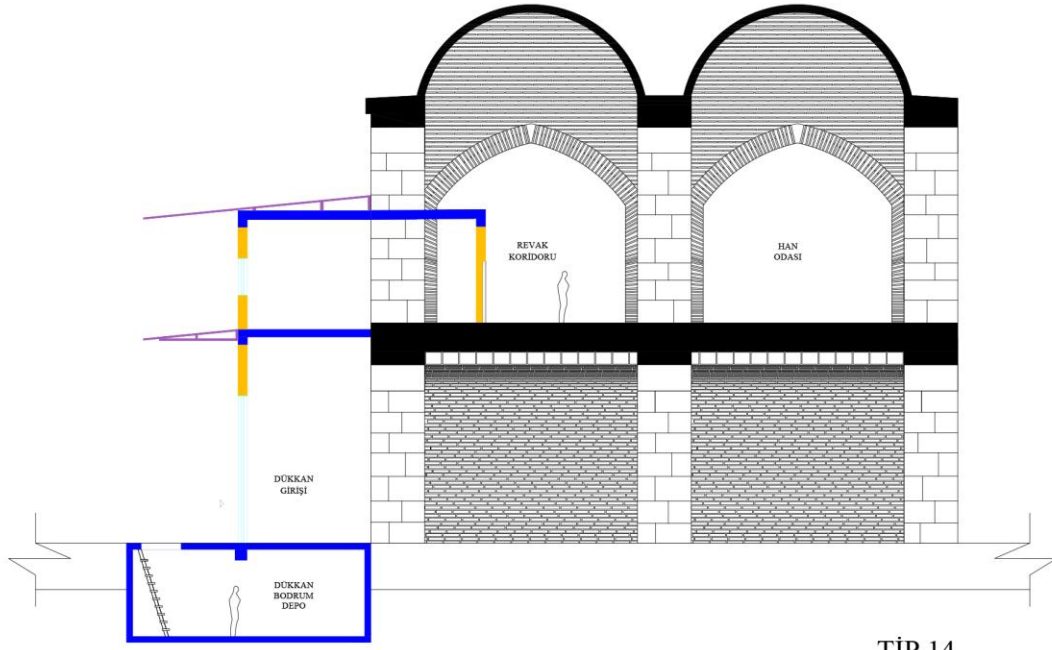

TİP 13

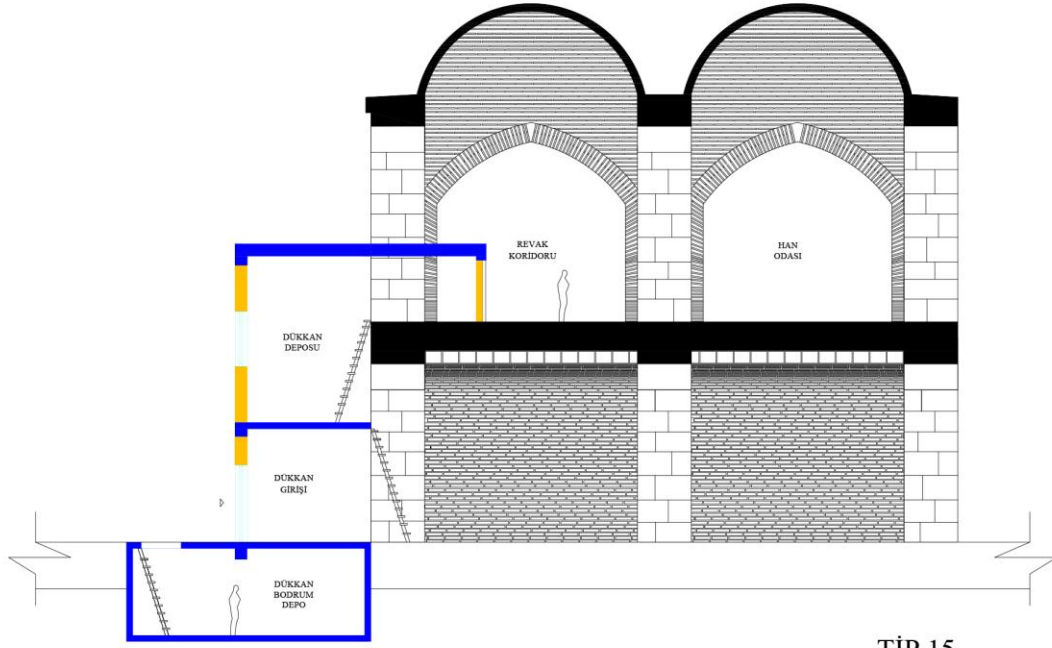
LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGİR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRİKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.43: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 12 ve Tip 13

TİP 14

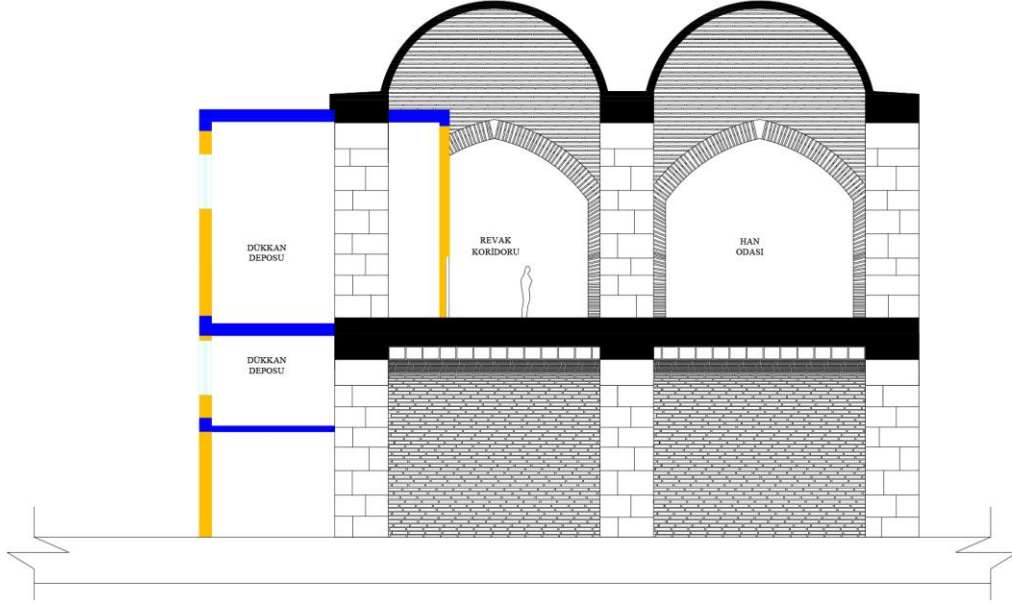

TİP 15

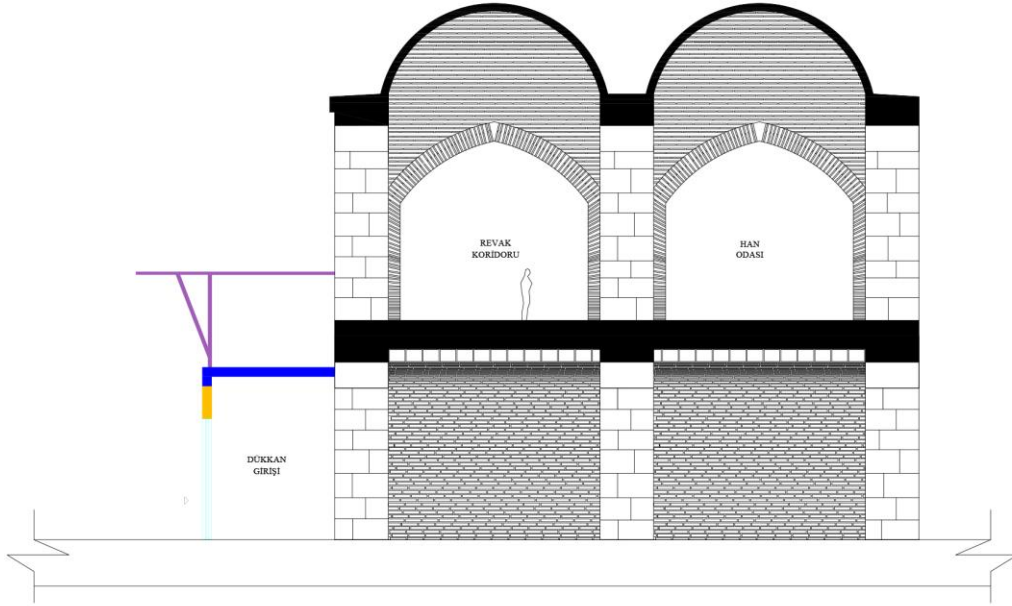
LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGİR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRIKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.44: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 14 ve Tip 15

TİP 16

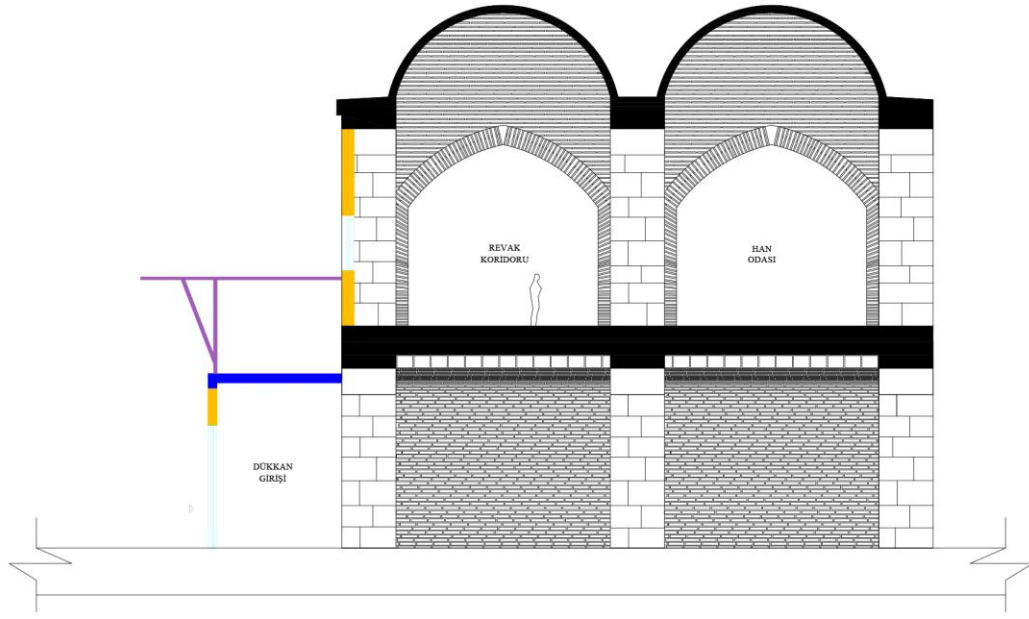

TİP 17

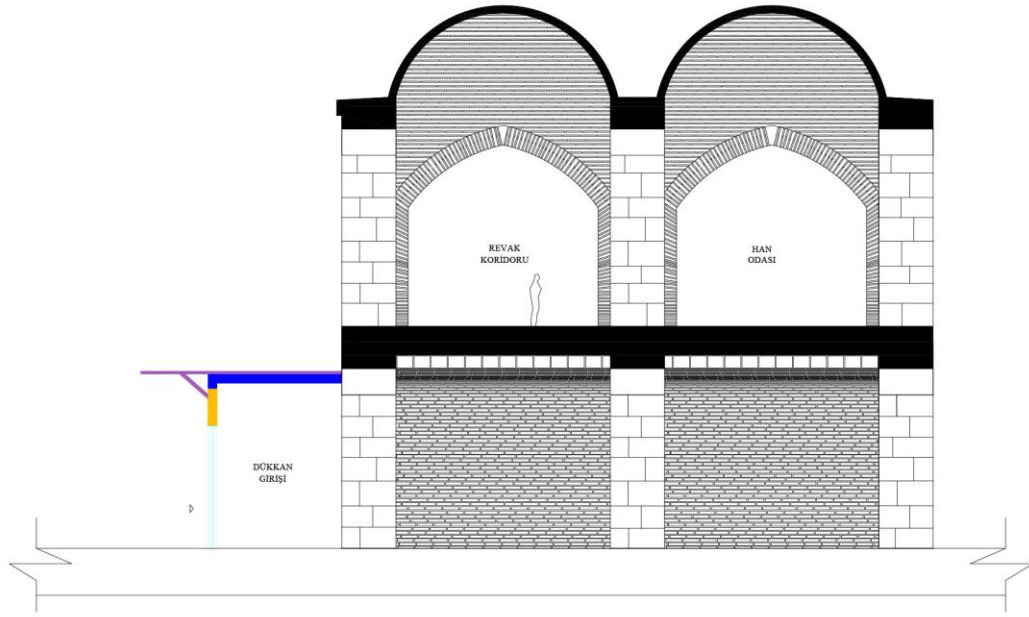
LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGİR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRİKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.45: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 16 ve Tip 17

TİP 18

TİP 19

LEJANT

- ANA STRÜKTÜR: BETON, ÇELİK, AHŞAP
- KAGIR: YATAY DELİKLİ TUĞLA, DELİKLİ TUĞLA, BRIKET
- KAPI - PENCERE
- ÜST ÖRTÜ

Pafta 6.46: Arkad/Ek Örtü Kesidi İlişkisi Tip 18 ve Tip 19

6.B.2.c Değerlendirme

Volumetrik ilişkilerde ekin arkad yüksekliğini tamamen/kısmen doldurma durumu kesitte belirtilmiştir. Ekin arkad boşluğunu tamamen doldurma durumu kırmızı ile; kısmen doldurma durumu mavi ile gösterilmiştir. Tüm cephelerde eklerin yapı ile olan durumu incelendiğinde 4 tip ilişki durumu tespit edilmiştir. Tip 1 sadece 1. Katta ekin arkad boşluğunu kısmen doldurduğu ilişki durumu , tip 2 giriş katta arkad yüksekliğinin tamamen doldurulduğu, 1. katta kısmen doldurulduğu, tip 3 hem giriş hem de 1. Katta tamamen doldurduğu, tip 4 sadece giriş katta arkad boşluğunu doldurma durumu tespit edilmiştir. Buna göre;

Cephe 1’de 1 numaralı ek tip 4 özelliğinde, 11,4-13,17 ve 18 numaralı ekler tip 3 özelliğinde, 12,15 ve 16 numaralı ekler tip 2 özelliğinde, 14 numaralı ek ise tip 1 özelliğindedir.

Cephe 2’de 17 numara hariç, bütün ekler tip 3 özelliğindedir. Cephe 2’de 17 numaralı ek ise tip 2 özelliğindedir.

Cephe 3’te 19 numara hariç bütün ekler tip 3 özelliğindedir. Cephe 3’te 19 numaralı ek ise tip 2 özelliğindedir.

Cephe 4’te 11 ve 16 numaralı ekler tip 3 özelliğindedir. Bu cephede 12,13,14,15,17 ve 18 numaralı ekler tip 2 özelliğindedir. Bu cephede 1 numaralı ekin bir bölümü ile 8,9 ve 10 numaralı ekler tip 4 özelliğindedir.

Volumetrik ilişkide ek örtü kesidi ile arkad örtü kesidi ilişkisinde 26 tip ilişki şekli ortaya çıkmıştır (Tablo 9). Bu tabloya göre cephe 1’de ve cephe 3’te kesit tiplerinin çeşitlilik gösterdiğini söyleyebiliriz. Cephe 2’de Tip 7 , cephe 4’te ise tip 14 ağırlıklı olarak görülmektedir. Eklerin içinde yapı malzemesi tespit edilemediği için yapıların ana strüktürü beton, ahşap veya çelik olarak kabul edilmiş, kagir olan kısımlarında malzemeler genel olarak delikli tuğla, yatay delikli tuğla, briket vb. belirtilmiştir.

Tablo 6.1: Ek Örtü Kesidi / Arkad Örtü Kesidi İlişkisinde Tiplerin Cephelelerdeki Eklere Göre Dağılımı

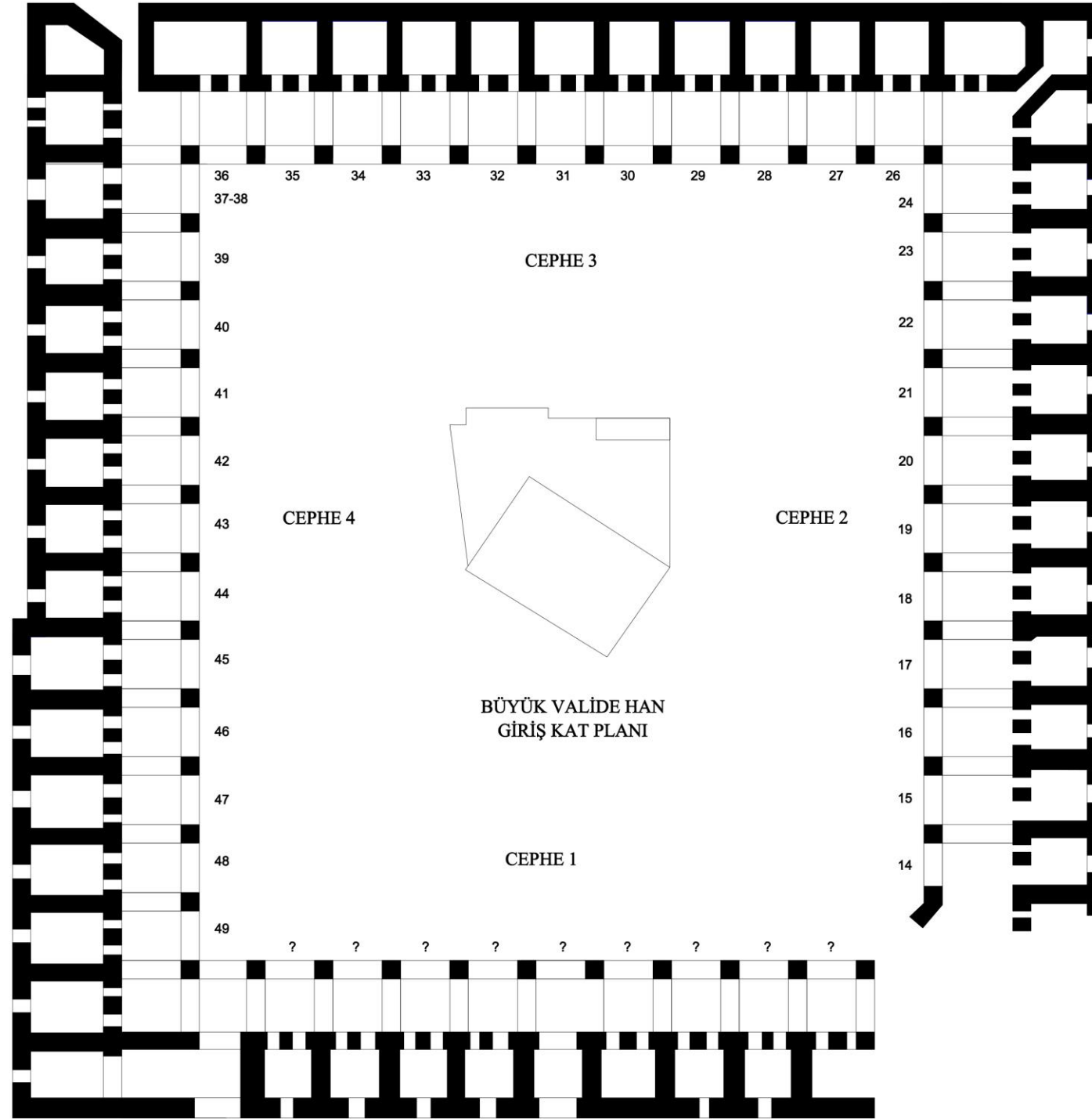
Arkad Örtü Kesidi/Ek Örtü Kesidi İlişkisi							
Cephe 1 Ek No	Tip	Cephe 2 Ek No	Tip	Cephe 3 Ek No	Tip	Cephe 4 Ek No	Tip
1	Tip 13	1-11	Tip 9	1-10	Tip 16	1-11	Tip 5
2-18	Tip 5	2-12	Tip 7	2-11	Tip 3-B	1	Tip 19
3-12	Tip 15	3-13	Tip 7	3-12	Tip 4-A	2-12	Tip 5-B
4-13	Tip 11	4-14	Tip 7	4-13	Tip 3-A	3-13	Tip 14
14	Tip 12	5-15	Tip 4-A	5-14	Tip 3-C	4-14	Tip 14
5-15	Tip 14	6-16	Tip 7	6-15	Tip 4-A	5-15	Tip 14
6-16	Tip 14	7-17	Tip 1	7-16	Tip 5-B	6-16	Tip 8-A
17-7	Tip 5	8-18	Tip 4-A	8-17	Tip 8-A	7-17	Tip 18
18-8	Tip 6	9-19	Tip 3-A	9-18	Tip 5-B	7-18	Tip 1
		10-20	Tip 5-A	19	Tip 2	8	Tip 17
						9	Tip 17
						10	Tip 13

6.C Eklerin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Değerlerine Göre İncelenmesi

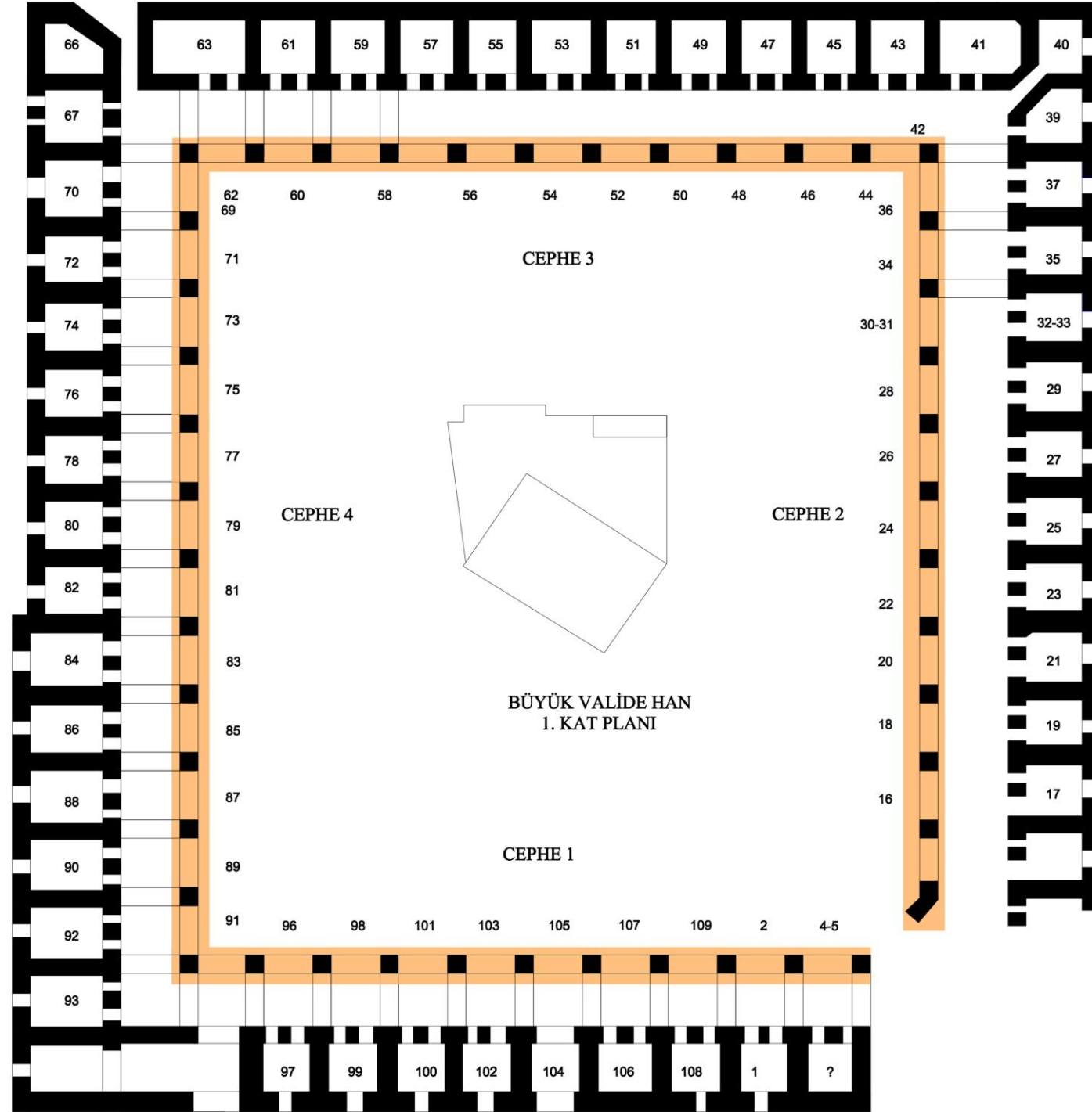
Çalışmanın bu bölümünde eklerin sosyo-ekonomik ve kültürel değerlerinin tespitine esas olarak bu eklerin mülkiyet durumları ve işlevsel değişimleri ele alınacağından; arşivlerde bu mekanlara dair izlerin taranabilmesi için söz konusu eklerin günümüzdeki ve tarihteki kapı numaralarının belirlenebilmesi önem arz etmektedir. Yerinde ve arşivde yapılan çalışmalar sonrasında bu numaralar saptanmıştır. Bu saptamalar sonucunda mülkiyet ve işlev değişimleri (ulaşılabilen kaynaklar çerçevesinde) sistematize edilerek sosyo-ekonomik ve kültürel sürekliliğe dair sonuçlar çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden alınan 1929 yılına ait kadastral paftalarda, Büyük Valide Han'ın giriş kat ve birinci katında yer alan odaların kapı numaraları belirtilmiştir. Bu kapı numaralarının büyük bir kısmının günümüzde de aynı şekilde devam ettiği saptanmıştır. Ancak 1929'dan önceki yıllarda, kapı numaralarının belirtildiği kadastral paftaya ulaşılamamıştır. Ancak 1881 ile 1921 yılları arasında Fransız Ticaret Yıllıkları'nda kapı numaraları kat ayrımı yapılarak belirtilmiştir. Bu iki kaynak (Fransız Ticaret Yıllığı ve kadastral pafta) birarada değerlendirildiğinde hangi katta, hangi kapı numarasında, hangi iş kolunun yer aldığını tespit etmek mümkün olmuştur. 1929 yılına ait kadastral paftadaki kapı numaraları (Şekil 6.2, Şekil 6.3), 1881-1921 yılları arasındaki ticaret yıllıklarından çıkartılan kapı numaraları ile eşleştirildiğinde, özellikle birinci katta revak bölümüne ait olduğu düşünülen numaralar, ticaret yıllıklarındaki numaralarla

eşleştigi için, birinci kat eklerinin 1881 yılından beri var olduğu düşünülmüştür. Kadastral paftada giriş katta yer alan kapı numaraları ardışık olarak devam ederken, birinci katta yer alan odalar ile revakta yer alan eklerin, bazıları tek bazıları çift sayı ile numaralandırılmıştır. Buna göre; 1881 yılına ait ticaret yıllığında birinci katta yer alan 31, 44, 48 numaralı yerlerin, ek olduğu tahmin edilmektedir. 1893-1894 tarihli ticaret yıllığında, birinci katta yer alan 2, 5, 18, 20, 28, 31, 75, 98 ve 101 numaralı yerlerin de yine ek olduğu tahmin edilmektedir. 1881, 1893-94, 1902, 1913, 1921 yıllarında ek olduğu düşünülen yerler, tablo 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6'da sarı renk ile gösterilmiştir. Giriş katta orta avlu cephelerinde yer alan ancak ek olup olmadığı belirlenemeyen yerler mavi renk ile gösterilmiştir.

1929 YILINA AİT KADASTRAL PAFTADA YER ALAN KAPI NUMARALARININ,
GÜNÜMÜZDE TESPİT EDİLEN KAPI NUMARALARIYLA EŞLEŞENLERİNİN PLAN
ÜZERİNDE İŞARETLENMESİ

ÜST KATTA YER ALAN EKLER

1929 YILINA AİT KADASTRAL PAFTADA YER ALAN KAPI NUMARALARININ, GÜNÜMÜZDE TESPİT EDİLEN KAPI NUMARALARIYLA EŞLEŞENLERİNİN PLAN ÜZERİNDE İŞARETLİNMESİ

Tablo 6.2: 1881 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları (Fransız Ticaret Yıllıkları)

1881 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları			
Kat	Kapı No	İş Kolu	Firma-Sahip
Giriş Kat	5	Tüccar	Constantinidi (M.) ve ortakları
Giriş Kat	6	İmalatçı	Kallipolitis
Giriş Kat	11	Tüccar	Arbib (J.) et Cie
Giriş Kat	14	Kumaş Tüccarı	Stavro (A.)
Giriş Kat	15	Komisyoncu	Estefani Hussein Ali
Giriş Kat	16	Tüccar	Kiazim Hitai Haji
Giriş Kat	17	Kumaş Tüccarı	Fotiadi (D.) ve ortakları
Giriş Kat	19	Tüccar	Hirschfeld (G.)
Giriş Kat	20	Tüccar	Xenophon (F.)
Giriş Kat	21	Kumaş Tüccarı	Constantinidi ve Dimitriadi
Giriş Kat	22	Banker	Eliasko (C.)
Giriş Kat	23	Tüccar	Alexiadi ve ortakları
Giriş Kat	24	Tüccar	Pervanoglou (Th. B.)
Giriş Kat	25	Kafe	Madros
Giriş Kat	26	Tüccar	Thalasso
Giriş Kat	30	Tüccar	Mirza Ali Akbar İspahani
Giriş Kat	31	Tüccar	Mirzahfer (Hadji)
Giriş Kat	32	Akhter Dergisi	Tahir Effendi
Giriş Kat	33	Tüccar	Mirza Ali Naghi
Giriş Kat	34	Tüccar	Hayler ve ortakları
Giriş Kat	35	Tüccar	Subai (S.) ve ortakları
Giriş Kat	38	İmalatçı	Basmagilar (F.S)
Giriş Kat	41	Tüccar	Harasi (Hadji Mehmed)
Giriş Kat	44	Kumaş Tüccarı	Pappadopoulo (C.)
Giriş Kat	45	Tüccar	Agelastos
Giriş Kat	46	Tüccar	Agelastos
Giriş Kat	47	Tüccar	Boas (B.J.)
Giriş Kat	43	Tüccar	Tapino (D.)
Giriş Kat	50	Tüccar	Tapino (D.)
Giriş Kat	51	Tüccar	Capamagian (K.) ve ortakları
1. Kat	5	Komisyoncu	Reteossian (T.)
1. Kat	15	Tüccar	Hussein Murandi
1. Kat	17	Tüccar	Kieblemir (Mehmed)
1. Kat	21	Tüccar	Mirza Hadji (Ahmed Esfahani)
1. Kat	29	Tüccar	Risaaga (Mised)
1. Kat	31	Tüccar	Mirza Abdul Kerim
1. Kat	33	Tüccar	Seferoglou (Ahmed)
1. Kat	35	Tüccar	Abdul Ali Agha
1. Kat	37	Tüccar	Mehmed Ali Agha

1. Kat	39	Tüccar	Abdul Kassim Agha
1. Kat	41	Tüccar	Mamegani (Jeffer)
1. Kat	43	Tüccar	Kassim Agha
1. Kat	44	Tüccar	Ahmet Agha
1. Kat	48	Tüccar	Baghir Agha
1. Kat	49	Tüccar	Hassan Agha
1. Kat	64	Tüccar	Tahbaz (Hadji Mehmet Hasan)
1. Kat	72	Tüccar	Ibrahimoglou (Hadji Kiassim)
1. Kat	74	Tüccar	Tahbaz (Messet Tagi)
1. Kat	82	Tüccar	Abdul (Kafour)

	Giriş Kat Cepheleer (Ek-Oda Ayrımı Yapılamamıştır)
	1. Katta Ek Olduğu Düşünülen Yerler

Tablo 6.3: 1893-94 Yılları Orta Avlu Cepheleerinde Saptanan İş Kolları (Fransız Ticaret Yıllıkları)

1893-94 Yılları Orta Avlu Cepheleerinde Saptanan İş Kolları			
Kat	Kapı No	İş Kolu	Firma-Sahip
Giriş Kat	1	Odabaşı	Bournassian (H. Et M.) Chargeurs de monnaires
Giriş Kat	2	Tüccar	Merandi (Hadji Mehmed Agha)
Giriş Kat	5	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)
Giriş Kat	11	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)
Giriş Kat	42	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)
Giriş Kat	45	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)
Giriş Kat	47	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)
Giriş Kat	50	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)
Giriş Kat	6	İmalatçı	Gallipoliti (Th.)
Giriş Kat	12	Halı Tüccarı	İsmail Agha et Cie
Giriş Kat	14	Tüccar	Subai (Sul) et Fils
Giriş Kat	15	Tüccar	Khorassani (Hadji Rezagoli)
Giriş Kat	16	Tüccar	Hadji Kiazim Hetai
Giriş Kat	17	İmalatçı	Fotiadi (D.) fils
Giriş Kat	19	Tüccar	İspahani (Mirza Ali Akpar)
Giriş Kat	20	Tüccar	Erdebili (Hadji Agha)
Giriş Kat	21	Tüccar	Mir (Hadji Agha)
Giriş Kat	22	Banker	Eliasco (C.)
Giriş Kat	23	Banker	Eliasco (C.)
Giriş Kat	24	Komisyoncu	Ioannides (Jean)
Giriş Kat	25	Tüccar	Hadji Mehmed Taghi Tahbaz
Giriş Kat	29	Tüccar	Hadji Habib

Giriş Kat	30	Tüccar	Guendjeli (Hadji Riza)
Giriş Kat	31	Çay Tüccarı	İpekçji (Hadji Ali)
Giriş Kat	32	Komisyoncu	Hussein(Hadji)
Giriş Kat	34	Tüccar	Sadik (Hadji Mehmed)
Giriş Kat	35	Tüccar	Feyazoff (Hadji Mehmed Ali)
Giriş Kat	36	Akhter Dergisi	Tahir Eff
Giriş Kat	37	Halı Tüccarı	Hadji Redjeb
Giriş Kat	38	Tüccar	Basmagilar (Ferid) et fils Said
Giriş Kat	39	Şekerci	Said (Hussein)
Giriş Kat	40	Tüccar	Kazviinli (Agha Seit Mahmoud)
Giriş Kat	41	Tüccar	Hadji Mir Ali
Giriş Kat	43	Kumaş Tüccarı	Vassiliadis (Alex)
Giriş Kat	44	Kumaş Tüccarı	Pappadopoulo (Z.A.)et Cie
Giriş Kat	51	Tüccar	Castelli (Nearco)
1. Kat	1	Şarap Tüccarı	Papachrissantou (K.)
1. Kat	2	Terzi	Kiazim
1. Kat	5	Torba-Çuval	Hadji Mehmed
1. Kat	6	Tüccar	Teherandji (Mirza Ali Akpar)
1. Kat	8	Kuyumcu	Hadji Hasan
1. Kat	9	Çay Tüccarı	Hadji Abbas Ali
1. Kat	15	Tüccar	Seraf (Ali Akpar)
1. Kat	18	Tüccar	Pervanoglou (Th.)
1. Kat	19	Tüccar	Chaldji (Keble Youssouf)
1. Kat	20	Tüccar	Kieblemir (Mehmed)
1. Kat	21	Tüccar	Delimanli ve ortakları (Hadji Takir et Hadji Riza)
1. Kat	23	Tüccar	Hadji Mermehti Agha
1. Kat	25	Tüccar	Kehnemeli (Hadji Mirza Djevat)
1. Kat	27	Tüccar	Hadji Mirza
1. Kat	28	Tüccar	Kebri Ahmed
1. Kat	29	Tüccar	Hadji Riza Agha
1. Kat	31	Tüccar	Djefer (Hadji Mehmed)
1. Kat	33	Tüccar	Seferoglou (Ahmed)
1. Kat	33	Tüccar	Meched Ressoul Agha
1. Kat	35	Tüccar	Hadji Mehmed Sadi Harir Furus
1. Kat	37	Tüccar	Hadji Abdul Rehim
1. Kat	39	Tüccar	Cherif Agha
1. Kat	40	Tüccar	Odobadi (Hadhi Ismail)
1. Kat	41	Tüccar	Abbaz Ali Sahim
1. Kat	43	Halı Tüccarı	Kassim Agha
1. Kat	45	Tüccar	Hadji Baghir
1. Kat	47	Tüccar	Mir (Moustapha)
1. Kat	49	Tüccar	Kiocanli (Hassan Agha)
1. Kat	51	Ciltçi	Ali Bey

1. Kat	53	Tüccar	Cherbetoglou (Mechet Abbas)
1. Kat	55	Tüccar	Ispahanlı (Hadji Mehmed Ibrahim)
1. Kat	59	Tüccar	Nax (Mehmed Djefer)
1. Kat	74	Tüccar	Tchorabdji (Hadji Said)
1. Kat	75	Tüccar	Terazi (Mirza Rehber)
1. Kat	78	Tüccar	Hadji Mehmed
1. Kat	80	Tüccar	Hadji Essed Agha
1. Kat	84	Tüccar	Hadki Essad Chaldi
1. Kat	86	Ciltçi	Moudjelit (Kebeli Riza)
1. Kat	88	Tüccar	Hadji Mehmed Ali Harazi
1. Kat	90	Tüccar	Hadji Rassoul Agha
1. Kat	93	Tüccar	Mourtezavi (Mirza Elub Cassim Agha)
1. Kat	95	İranlı Kitapçı	Mehmed Sadik
1. Kat	97	Tüccar	Trebisli (Hadji Ekber)
1. Kat	98	Tüccar	Harirfrouche (Ahmed)
1. Kat	99	İranlı Kitapçı	Hadji Ali Agha
1. Kat	101	Halı Tüccarı	Mechad (Mehmed Hussein Agha)
1. Kat	108	Tüccar	Trebisli (Hadji Ibrahim Agha)

	Giriş Kat Cepheler (Ek-Oda Ayrımı Yapılamamıştır)
	1. Katta Ek Olduğu Düşünülen Yerler

Tablo 6.4:1902 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları (Fransız Ticaret Yıllıkları)

1902 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları			
Kat	Kapı No	İş Kolu	Firma-Sahip
Giriş Kat	1	Banker	Bournassian (H. Et M.)
Giriş Kat	2	Tüccar	Merandi (Hadji Mehmed Agha)
Giriş Kat	5	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)
Giriş Kat	11	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)
Giriş Kat	34	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)
Giriş Kat	42	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)
Giriş Kat	45	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)
Giriş Kat	46	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)
Giriş Kat	47	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)
Giriş Kat	51	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)
Giriş Kat	8	Tüccar	Hadji Bakir Agha Guendjei
Giriş Kat	10	Komisyoncu	Hadji Djefer
Giriş Kat	11	Komisyoncu	Hassim Agha
Giriş Kat	14	Komisyoncu	Ioannidi (I.) et fils
Giriş Kat	14	Banker	Karagheusian (Hoyannes)

Giriş Kat	15	Tüccar	Hadji Ahmed Harirfurouche
Giriş Kat	16	Tüccar	Teherandji Freres
Giriş Kat	17	Tüccar	Fotiadi (D.) fils
Giriş Kat	18	Tüccar	Castelli (Neareo)
Giriş Kat	18	Tüccar	Giustiniani (Brice)
Giriş Kat	19	Tüccar	Mirza Cheik
Giriş Kat	20	Tüccar	Hadji Cheh Djevad Agha
Giriş Kat	21	Tüccar	Hadji Hussein Tebrizi
Giriş Kat	22	Banker	Eliasco (C.)
Giriş Kat	23	Banker	Eliasco (C.)
Giriş Kat	25	Tüccar	Hadji Mehmed Taghi Tahbaz
Giriş Kat	26	Tüccar	Vassiliadis (Alex)
Giriş Kat	28	Tüccar	Hadji Kierim Agha
Giriş Kat	29	Tüccar	Hadji Mirza Abdul Kerim
Giriş Kat	30	Tüccar	Guendjeli (Hadji Riza)
Giriş Kat	31	Tüccar	Ipekdji (Hadji Ali)
Giriş Kat	32	Tüccar	Djafer Agha
Giriş Kat	35	Halı Tüccarı	Feyazoff (Hadji Mehmed Ali)
Giriş Kat	36	Tüccar	Hadji Ali Effendi
Giriş Kat	37	Halı Tüccarı	Hadji Redjeb
Giriş Kat	39	Şekerci	Said (Hussein)
Giriş Kat	40	İranlı Halı Tüccarı	Hadji Mir Ali
Giriş Kat	41	Kuyumcu	Mahmoud Agha
Giriş Kat	44	Kumaş Tüccarı	Pappadopoulo (D.A.) et Cie
Giriş Kat	48	Torba-Çuval	Kassim Agha
Giriş Kat	49	Kağıt Toptancısı	Hadji Abbas
Giriş Kat	53	Terzi	Ismail Ali
1. Kat	5	Tüccar	Baghir Effendi
1. Kat	7	Tüccar	Mirza Agha İspahanli
1. Kat	8	Çay Tüccarı	Mehmed Hussein İbraimoglou
1. Kat	15	Ciltçi	Ibrahim Effendi
1. Kat	17	Ciltçi	Hadji İbrahim
1. Kat	19	Komisyoncu	Hindi Abdul Rahim
1. Kat	21	Komisyoncu	Delimanli ve ortakları (Hadji Takir et Hadji Riza)
1. Kat	23	Komisyoncu	Hadji Mermehti Agha
1. Kat	25	Tüccar	Kehnemeli (Hadji Mirza Djevat)
1. Kat	25	Komisyoncu	Seimiri (Ant.N.)
1. Kat	26	Tüccar	Chaldji (Hadji Cheh)
1. Kat	27	Tüccar	Mirza Mehmed Ali Tebrizli
1. Kat	28	Tüccar	Kebri Ahmed
1. Kat	29	Tuhafiye Dükkanı	Abdul Ghassim Agha
1. Kat	31	İranlı Halı Tüccarı	Hadji Halil
1. Kat	33	Tüccar	Hadji Mehmed Bayib Hariri

1. Kat	35	Tüccar	Hadji Mehmed İbrahim Herazi
1. Kat	37	Tüccar	Hadji Abdul Rehim
1. Kat	39	İranlı Halı Tüccarı	Hadji Youssouf
1. Kat	40	Tüccar	Ordoubatli (Hadji İsmail)
1. Kat	41	Tüccar	Hadji Baghir Kendjei
1. Kat	43	Tüccar	Ispahanli Djevad
1. Kat	45	Tüccar	Ispahani Djefer Mehmed
1. Kat	47	Tüccar	Ispahani Djefer Agha
1. Kat	49	Tüccar	Kiochanli (Hassan Agha)
1. Kat	51		Kehnemoul (Musdeli)
1. Kat	53	Tüccar	Ispahanli (İbrahim)
1. Kat	55	Çay Tüccarı	Abdul Agha
1. Kat	59	Tüccar	Baar (Hadji İsmail)
1. Kat	61	Komisyoncu	Hussein Ali Effendi
1. Kat	63	Kağıt Toptancısı	Ismail Effendi
1. Kat	68	İranlı Halı Tüccarı	Zeinel Addin
1. Kat	69	Halı Tüccarı	Ahmed Rehber
1. Kat	70	Tüccar	Hadji Hussein Kouli
1. Kat	72	Tüccar	Hadi İbrahim Agha
1. Kat	74	Tüccar	Tchorabdji (Hadji Sadik)
1. Kat	76	Tüccar	Terazi (Mirza Rehber)
1. Kat	76	Tüccar	Hadji Mehmed Ali Harazi
1. Kat	78	Tüccar	Hadi Mehmed
1. Kat	80	Tüccar	Hadji Youssouf Kouli
1. Kat	82	Tüccar	Hamid Ali
1. Kat	84	Tüccar	Hadji Rassoul Agha
1. Kat	86	Ciltçi	Kebeli Riza
1. Kat	88	Tüccar	Hadji Mehmed Ali Harazi
1. Kat	93	Tüccar	Mir Yahya
1. Kat	94	Tüccar	Hadji Hassim et Hadji Mahmoud
1. Kat	95	Terzi	Hassan Kouli
1. Kat	97	Çay Tüccarı	Hassan Agha
1. Kat	98	Tüccar	Hadji Mahmoud Agha
1. Kat	101	Halı Tüccarı	Mechad (Mehm. Hussein Agha)
1. Kat	102	Tüccar	Mehmed Hussein Agha

	Giriş Kat Cepheleler (Ek-Oda Ayrımı Yapılamamıştır)
	1. Katta Ek Olduğu Düşünülen Yerler

Tablo 6.5: 1913 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları (Fransız Ticaret Yıllıkları)

1913 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları			
Kat	Kapı No	İş Kolu	Firma-Sahip
Giriş Kat	8	Bakkal	Moulla Semet
Giriş Kat	9	Şekerci	Hadji Mehmed
Giriş Kat	10	Bakkal	Hadji Mahmoud
Giriş Kat	18	Tüccar	Castelli (Nearco)
Giriş Kat	18	Tüccar	Giustiniani (Dominique)
Giriş Kat	19	Tüccar	Mirza Chefi Emin
Giriş Kat	20	Tüccar	Hadji Mehmed Baghir Hariri
Giriş Kat	22	Tüccar	Kebli Kassim
Giriş Kat	23	Tüccar	Kebli Kassim
Giriş Kat	25	Tüccar	Hadji Mahmoud Tahbaz
Giriş Kat	26	Tüccar	Hadji Mehmed Ispahani
Giriş Kat	27	Halı Tüccarı	Chekerdji Abdul Rahim
Giriş Kat	28	Camcı	Hadji Hussein
Giriş Kat	31	Tüccar	Hadji Mehmed
Giriş Kat	32	Tüccar	Kassim Agha
Giriş Kat	33	Tüccar	Mirza Sami Tebrizli
Giriş Kat	35	Torba, Çuval	Hadji Abbas
Giriş Kat	39	Şekerci	Said Hussein
Giriş Kat	45	Kumaş Tüccarı	Behar-Ebeoglou
Giriş Kat	47	Kumaş Tüccarı	Behar-Ebeoglou
Giriş Kat	48	Torba, Çuval	Kassim Agha
Giriş Kat	49	Kağıt Toptancısı	Hadji Abbas
Giriş Kat	51	Torba, Çuval	Hadji Djafer
1. Kat	8	Tüccar	Hadji Mirza Mahmoud
1. Kat	9	Çay Tüccarı	Hadji Mehmed
1. Kat	10	Camcı	Hudaverdian (A.)
1. Kat	11	Tüccar	Dilmanli Kardeşler(Hadji Takir et Hadji Riza)
1. Kat	15	Torba-Çuval	Hadji Kerim
1. Kat	19	Tüccar	Hadji Abdul Ispahani
1. Kat	25	Tüccar	Tchorabdji Hadji Mehmed
1. Kat	29	Tüccar	Gulabi Kardeşler
1. Kat	31	İranlı Halı Tüccarı	Hadji Halil
1. Kat	33	Tüccar	Keplissan Alioff
1. Kat	35	Tüccar	Hadji Djafer Hatai
1. Kat	37	Tüccar	Kiazim Agha
1. Kat	41	Tüccar	Hadji Hassan Ali
1. Kat	43	Tüccar	Hadji Djevad İspahanli
1. Kat	45	Tüccar	Hadji Mehmed
1. Kat	47	Tüccar	Hadji Ahmed İspahani

1. Kat	49	Tüccar	Hadji İsmail Agha
1. Kat	52	Camcı	Hadji Habib
1. Kat	52	Tüccar	Hadji Mouktar
1. Kat	53	Tüccar	Ispahanli (İbrahim)
1. Kat	54	Tüccar	Ispahanli (İbrahim)
1. Kat	61	Komisyoncu	Mirza Ali Ekber Harazi
1. Kat	65	Komisyoncu	Hadji Abbas
1. Kat	74	Tüccar	Riza Koulam Tchorabdji
1. Kat	76	Tüccar	Hadji Mehmed Ali Harazi
1. Kat	78	Tüccar	Mehmed Taghir Agha
1. Kat	80	Komisyoncu	Abdul Kassim
1. Kat	82	Tüccar	Kehnemouyi İbrahim
1. Kat	84	Tüccar	Hadji Hussein Agha
1. Kat	88	Tüccar	Hadji Mehmed Baghir Tcherandji
1. Kat	93	Tüccar	Rebioff Hassim
1. Kat	98	Komisyoncu	Koulam Ali
1. Kat	102	Tüccar	Destmaldji Kardeşler
1. Kat	106	Camcı	Hadji Abbas
1. Kat	108	Camcı	Hadji Mirza Mahmoud

	Giriş Kat Cepheler (Ek-Oda Ayrımı Yapılamamıştır)
	1. Katta Ek Olduğu Düşünülen Yerler

Tablo 6.6: 1921 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları (Fransız Ticaret Yıllıkları)

1921 Yılı Orta Avlu Cephelerinde Saptanan İş Kolları			
Kat	Kapı No	İş Kolu	Firma-Sahip
Giriş Kat	2	Tütün Satıcısı	Sadik
Giriş Kat	19	Torba-Çuval	Ali Ekber
Giriş Kat	19	Tüccar	Mirza Chefik Emin
Giriş Kat	22	Tüccar	Kebli Kassim
Giriş Kat	23	Tüccar	Kebli Kassim
Giriş Kat	39	Şekerci	Said Hussein
Giriş Kat	48	Torba-Çuval	Kassim Agha
Giriş Kat	49	Kağıt Toptancısı	Hadji Abbas
Giriş Kat	51	Torba-Çuval	Hadji Djafer
1. Kat	10	Camcı	Hudaverdian (A.)
1. Kat	61	Komisyoncu	Mirza Ali Ekber
1. Kat	65	Komisyoncu	Hadji Abbas

	Giriş Kat Cepheler (Ek-Oda Ayrımı Yapılamamıştır)
	1. Katta Ek Olduğu Düşünülen Yerler

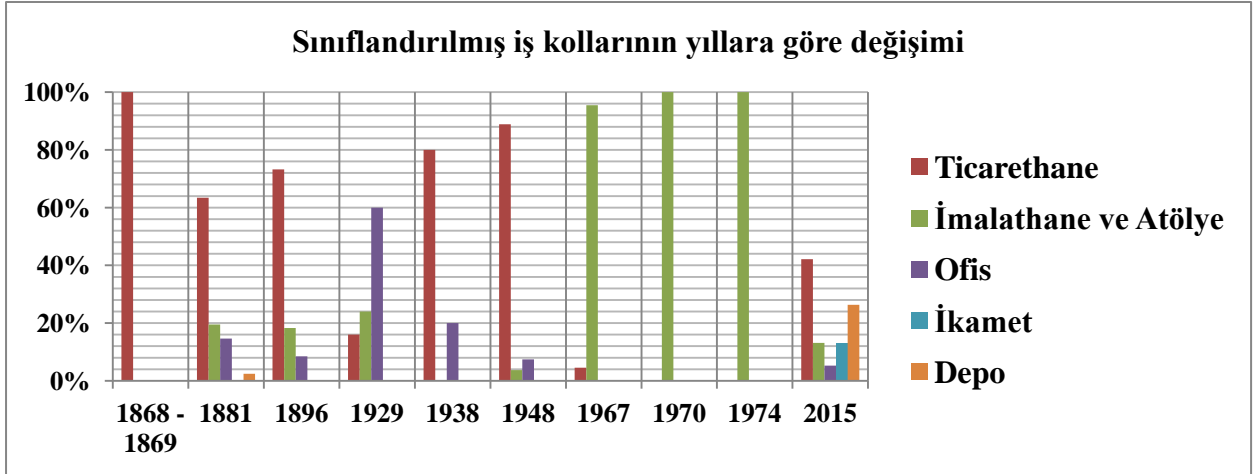
6.C.1 Handaki Üretim İşlevlerinin Sürekliliği/ Değişimi

Tablo 6.7: Handaki Üç Ana İş Kolunun Altında Hangi İş Kollarının Yer Aldığının Gösterilmesi

Ticarethane	İmalathane ve Atölye	Ofis	Depo
Anason İhracatı	Alüminyum döküm atölyesi	Avukat	Erkek giyim depose
Bağırsak ihracatı	Astarcı	Banker	Eşarp depose
Bakır ihracatı	Bağırsak işlenmesi ve tuzlama	Diş hekimi	Gaz lambası depose
Balık ihracatı	Ciltçi	Doktor	Kumaş depose
Balık yağı ihracatı	Dijital baskı	İnşaat firması	Şal depose
Balmumu ihracatı	Dijital baskıcı	Komisyoner	Şal ve örtü depose
Benzin ithalatı	Döşemelik kumaş imalatı	Mühendis	
Buzdolabı ithalatı	Halı İmalatı	Noter	
Çanta tüccarı	Hortum, şerit imalatı	Odabaşı	
Çimento ticareti	İmalatçı	Sigorta firması	
Defne yaprağı ihracatı	İplik boyama atölyesi	Yazıhane	
Deri ihracatı	İplik büküm atölyesi		
Eczayı tıbbiye	Kapı kolu ve ispanyolet imalatı		
Erkek giyim tüccarı	Kaşık imalatı		
Fasülye ihracatı	Kitap basım evi		
Havlu ticareti	Madeni mutfak eşyası imalatı		
Hububat ihracatı	Matbaa		
Kasket, atkı, bere tüccarı	Nargile imalatı		
Keten tohumu ihracatı	Pamuk mensucat boyahanesi		
Kumaş tüccarı	Pamuklu kumaş imalatı		
Kumaş tüccarı	Plastik film imalatı		
Kumaş üreticisi ve tüccarı	Plastik mesina, plastik granül imalatı		
Kuş yemi ihracatı	Şapka imalatı		
Meşrubat büfe	Şapka ve şerit imalatı		
Metal tüccarı	Tava, kepçe imalatı		
Nakliyecilik	Tavla pulu ve taşı imalatı		
Nalbur	Terzi		
Şal ve atkı tüccarı	Tütün üreticisi		
Şapka tüccarı	Yassı ve yuvarlak bel yastığı imalatı		
Şarap ticareti	Yedek parça imalatı		
Şekerci	Yünlü kumaş imalatı		
Sömürge malları ticareti	Yünlü, ipekli kumaş imalatı		
Susam ihracatı	Yünlü, pamuklu kumaş imalatı		
Tüccar	Yünlü, pamuklu kumaş, yatak örtüsü imalatı		
Tüccar ve komisyoner	Yünlü, pamuklu, ipekli kumaş imalatı		
Tüccar ve üretici			
Tuhafîye dükkamı			
Yünlü kumaş tüccarı			
Zeytin ihracatı			
Zeytin yağı ihracatı			

Büyük Valide Han'da 1868 - 1974 yılları arasında Fransız Ticaret Yıllıkları ve İstanbul Ticaret Odası Esnaf Kitabı kayıtlarından tespit edilen ana iş kolları ve bunların alt iş kolu başlıkları Tablo 10'da verilmiştir.

Büyük Valide Han'da tespit edilen ana iş kollarından ticarethane, ofis ve imalathane-atölyenin yıllara göre handaki değişimi grafik 11'de gösterilmiştir.

Grafik 6.1: Sınıflandırılmış İş Kollarının Yıllara Göre Değişim Grafiği

6.1 numaralı grafiğe bakıldığında 1868-1948 yılları arasında handa ağırlıklı olarak ticarethaneler yer almıştır. İmalathane ve atölyeler 1881-1929 arasında yaklaşık %20 - %25 oranında yer almıştır. 1929'a kadar çok az sayıda olan ofis kullanımı 1929 yılında %60 gibi yüksek oranlara ulaşmıştır. 1929 yılındaki ayrıntılı iş kolu grafiğine bakıldığında bu ofislerin %44 oranında komisyonculara, %12 oranında sigorta firmalarına ve %4 oranında da noter ofisine ait olduğu anlaşılmaktadır. 1938-1948 yıllarında ticarethanelerin %80-90 oranında olduğu bunun yanında ofislerin %10-%20 civarında olduğu görülmektedir. 1960'lı yıllara girerken handa ticarethaneler önemini kaybederek 1967-74 yılları arasında imalathane ve atölyelerin ağırlık kazandığı görülmektedir.

Grafik 6.2'de görüldüğü üzere handa tespit edilebilen iş kollarının neredeyse tamamının ticaret içerikli olduğu ancak 1881 yılından itibaren işlerinin çeşitlendiği gözlemlenebilir.

Handaki üretim işlevleri 1868 yılı Indicateur Constantinopolitain, 1891-1930 yılları arasında Annuaire Oriental yıllıklarından, 1931-1945 yılları ise Şark Ticaret Yıllıkları'ndan çıkartılmıştır. 1881'den günümüze kadar handa yapılan üretimin yıllar içerisindeki işlev değişikliği veya sürekliliği araştırılmıştır. 1800'lü yılların sonunda handaki ağırlıklı iş kolu tüccarlıktır. Şark Ticaret Yıllıkları'nda tüccarlar 'negociant' olarak belirtilmekte ve detay verilmemektedir. 1881'de handa çalışanların %37'si sadece tüccar (negociant) olarak kayıt edilmiştir. Ancak bu dönemde, handaki diğer iş kollarına bakıldığında; sömürge malları ticareti, tüccar ve üretici, tüccar ve komisyoncu, kumaş üreticisi ve tüccarı gibi iş kolu tanımlarından, handaki tüccar oranının %37 değil, %59 olduğu anlaşılmaktadır. 1896 yılına da iş kollarının %69'unun tüccar olduğu görülmektedir. Büyük Valide Han bu dönemde İran ticaretinin ve İran'lı tacirlerin merkeziydi. Handa ticareti yapılan mallar ağırlıklı olarak halı ve kumaş olmak üzere her türlü malın ticareti yapılmaktaydı (Dıñoırođlu 2014: 74). Handaki tüccarların bir kısmının tütün tüccarı olduğu, ayrıca %12 imalatçı, %4 doktor/diş hekimisi, %2 matbaa, %2 nalbur, %2 banker gibi çeşitli diğer iş kollarının bulunduğu anlaşılmaktadır. 1881 ile 1896 yılları arasında komisyonculuk iş kollarının sadece %2-4'lük kısmını oluşturmaktadır. Fransız Ticaret yıllıklarında 1896'ya kadar tüccar iş kolu ön plandayken 1929 yılına gelindiğinde tüccar oranının belirgin şekilde azaldığı, komisyoncu (%44) iş kolunun ön plana geçtiği görülmektedir. Gerek İran'ın Avrupa ile olan ticaretinde, gerekse İstanbul'un İran'la olan ticaretinde halı ve kumaş başta olmak üzere çeşitli malların bir çok komisyoncu – aracı ile ulaştırıldığı ve buna paralel olarak da 1920'li yıllardan itibaren handa komisyonculuğun kazanç sağlayan bir iş kolu olarak ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. 1929'da sayısı azalmış olan tüccarların (%16) kumaş, çanta ve sömürge malları ticareti ile uğraştığı görülmüştür.

1881 ve 1896 yıllıklarında toplamda %2 civarında görünen matbaa ve ciltçi iş kolları, 1929 yılına da %20'lik bir orana ulaşmıştır.

1938 yılına gelindiğinde bu yıla kadar handa öncelikli iş kolunu oluşturan tekstil ticaretinin handa ağırlığını kaybettiğini görüyoruz. Bu dönemde komisyonculuğun (%15) yanına yeni bir iş kolu olarak nakliyecilik (%15) eklenmiştir. Bu yılda handa ağırlıklı olarak gıda ihracatı (%65) (zeytin, zeytin yağı, susam, keten tohumu, hububat, fasulye, kuş yemi) yapan iş kollarının bulunduğu tespit edilmiştir.

1948 yılına gelindiğinde, 1938 yılında handa ağırlıklı olarak bulunan komisyonculuk ve nakliyecilik iş kollarının handa artık yer almadığı görülmektedir. 1948 yılında deri/ bağırsak ihracatı %31, balmumu ihracatı %15, kimyasal madde %20, beyaz eşya %4 ve balık ihracatı %4 oranında yapılmıştır.

Fransız Ticaret Yıllıklar'ından en son 1948 yılına ait kayıtlara ulaşılabilmektedir, 1967-74 yıllarına ait bilgiler İTO Esnaf Kitabı'ndan çıkarılmıştır. Buna göre 1967 yılında handa ağırlıklı olarak tekstil üretimi yapıldığını görmekteyiz. Erol Tümertekin'in kitabında İstanbul'daki sanayi kollarının gelişimi tarihsel olarak belirtilmiştir. Bu kaynaktan elde edilen aşağıdaki tabloya bakıldığında 1950-1960 yılları arasında İstanbul genelinde dokuma atölyelerinin sayısında 1940-1950 yılları ile kıyaslandığında 4 kattan fazla artış olduğu görülmektedir. Bu dönemde Büyük Valide Han'da da tekstil üretiminin ağırlık kazandığı yıllara denk gelmektedir. Nitekim 1967 yılındaki Fransız Ticaret Yıllıkları'nda han odalarının ağırlıklı olarak tekstil üretimi yapan atölyelere dönüştüğü görülmektedir. Handaki bu dönüşümün İstanbul'un genel sanayi dönüşümüyle yakından ilişkili olduğu düşünülmüştür. Bu dönemde az sayıda yedek parça imalatı (%5), madeni eşya/ hortum/ şerit imalatı (%15) ve plastik film imalatı (%5), iplik boyama atölyesi (%5) handa tekstil dışındaki iş kolları olarak bulunmaktadır.

Tablo 6.8: 1931-1968 Yılları Sanayi Kolları (Tümertekin 2013:148)

SANAYİ KOLLARI	1931-1940	1941-1950	1951-1960	1961-1968
Dokuma Atölyesi	5	13	58	24
Madeni Eşya Üretimi	11	20	67	57
Giyim Eşyası	6	5	13	10
Gıda Maddeleri	8	15	24	15
Plastik Eşya	3	2	21	16
Elektrik Malzemesi	1	1	15	18
İçki	1	-	1	-
Mobilya	1	1	3	6
Kağıt üretim	1	1	6	3
Matbaa	1	2	1	-
Deri	2	2	5	3
Lastik	2	4	4	3
Kimya	7	13	38	28
Çini taş toprak	2	4	11	9
Şişe cam	1	3	2	6
Nakil araçları	2	-	3	10
Diğerleri	5	2	7	13
Toplam	59	88	279	221

1970 yılında handa 1967'deki gibi ağırlıklı olarak tekstil üretiminin devam ettiği, yine 1967'de küçük bir oranda bulunan iplik boyama atölyesinin 1970'te de benzer oranda devam ettiği görülmüştür. 1970'te yeni iş kolu olarak tavla pulu ve taşı imalatı (%6) , plastik mesina ve granül imalatı (%6) atölyelerinin ilave olduğu görülmüştür.

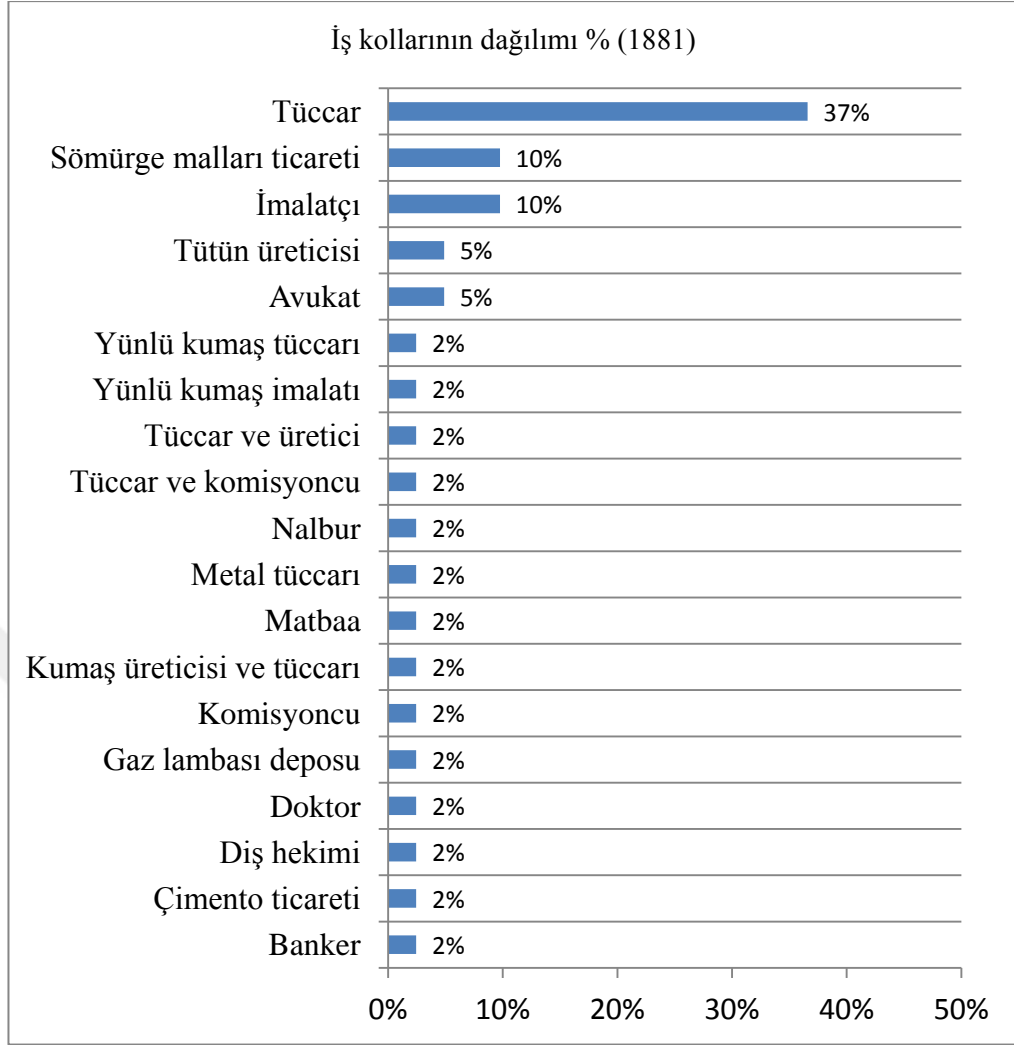
1974 yılına gelindiğinde handa yine ağırlıklı olarak tekstil imalatının (%58) sürdüğü görülmektedir.1967'den beri handa varlığını sürdüren iplik boyama atölyesi benzer oranını koruyarak (%6) handa bulunmaya devam etmiştir. 1974'te de bu dönemde yeni olarak alüminyum döküm atölyesi (%11) ortaya çıkmıştır. 1948'de bağırsak ihracatının 1974 yılında bağırsak işlenmesi ve tuzlama (%6) şeklinde karşımıza çıktığını görüyoruz. Önceki yıllarda var olan metal mutfak eşyası üretimi, tavla pulu ve taşı imalatı 1974 yılında da devam etmiştir.

Büyük Valide Han'daki iş kollarının 1974'ten sonraki dönüşümü ile ilgili kayıtlı bilgi İstanbul Ticaret Odası Esnaf Kitabında yer almamaktadır. 1974'ten bugüne kadar geçen 42 yıldaki iş kollarına dair kayıtlı bilgiye ulaşamamıştır. Bu senelerdeki dönüşümü anlayabilmek üzere hanın odabaşısı Mehdi bey ile yapılan

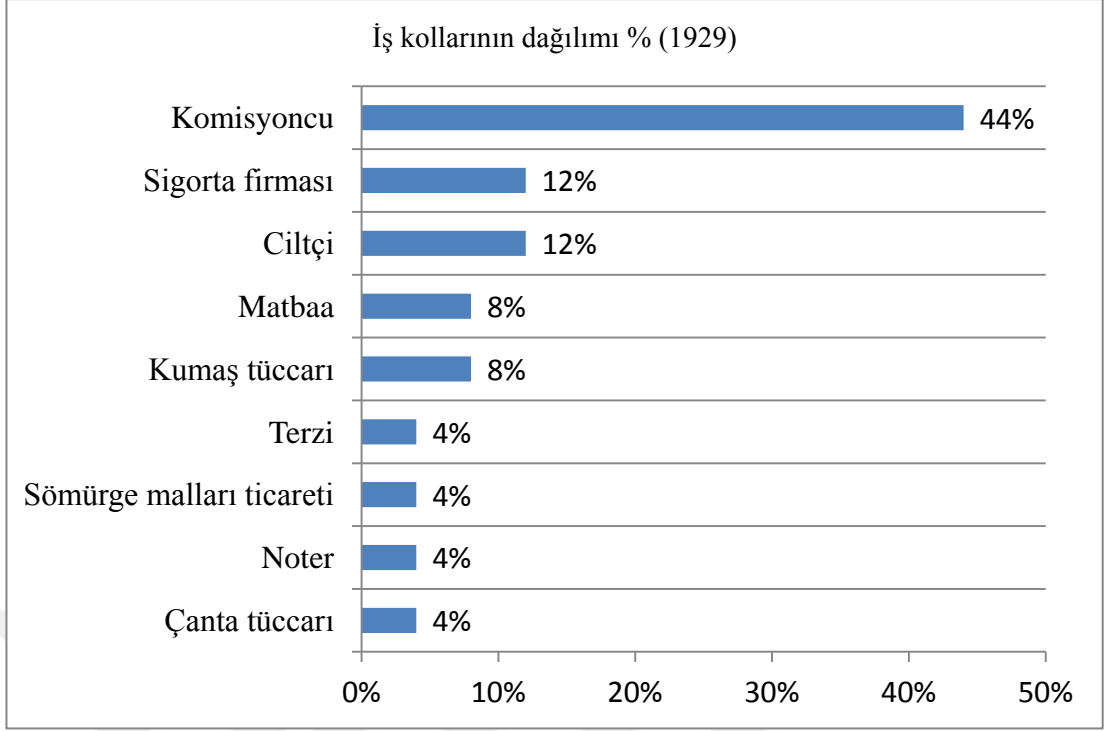
görüşmede 80’li yıllardan itibaren handa tekstil üretim atölyelerinin büyük ölçüde tasfiye olduğu anlaşılmıştır. Mehdi bey’in konuya ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

‘1980’lerin başından itibaren mekanik tezgahların yerini elektronik olanların alması ve Eminönü bölgesinde imalatın yasaklanması ile eski dokuma ustalarının çoğu ya işi bırakmış ya da sanayi sitelerinde çalışmak üzere handan ayrılmıştır. Eskiden üst katta çalışan dokuma tezgahlarının gürültüsünden burada durulmazdı, konuştuklarımızı duyamazdık. Eski dokuma tezgahları ‘mekikli kara tezgahlar’ günde 90 tane iplik çalışıyorlardı, yeni nesil otomatik makinalar bir dakikada 800 iplik çalışıyordu. Buranın eski çalışanı handan ayrılarak Dokusite’ye gitti ve 4 tane yeni makina aldı ve orada çalışmaya devam ediyor. Bu dönüşüm 80’li yıllarda başladı, 90’lı yıllara geldiğinde handa dokuma ile uğraşan kimse kalmadı. 1982 yılında belediye burada imalatı yasakladı ve imalat dışarda olacak dediler, hatta kapıları mühürlemeye kalktılar ve bir duraklama oldu. Daha sonra Eminönü belediye başkanı Kibiroğlu bize kalın dedi, biz de tekrar geri dönüp çalıştık ama bu sefer de bize rağbet azaldı. Baktık ki bizim mekikli kara tezgahlar masrafı bile çıkartmıyor. Ben emekli oldum bıraktım diğerleri de handan gidip teknolojiye ayak uydurdular. Bayrampaşadaki Dokusiteye git bak 4 katlı, her yer otomatik makine dolu.’

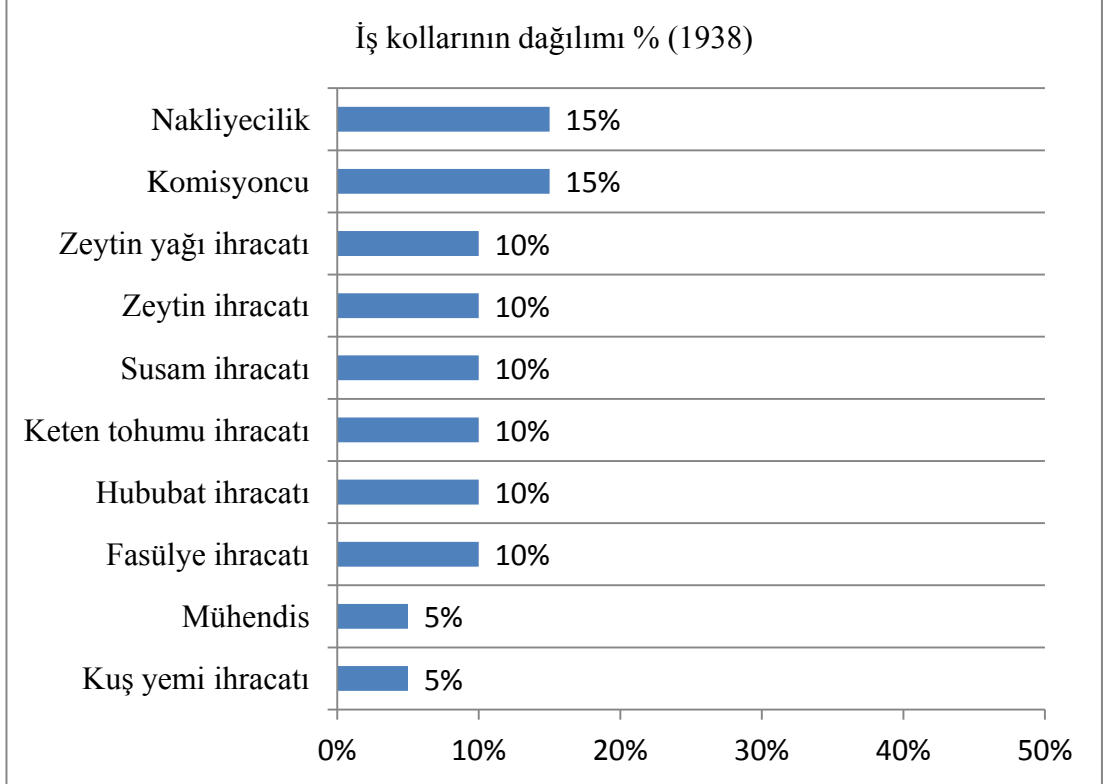
2016 yılında hanın orta avlu eklerindeki iş kollarını belirlemek üzere esnafla yüzyüze görüşmeler yapılmış, hangi iş kolunda çalıştıkları ve ne kadar süredir o ekte o işi yaptıkları öğrenilmeye çalışılmıştır. Buna göre alt katta tekstil üzerine erkek giyim ağırlıklı toptan satıcıların ve depoların bulunduğu tespit edilmiştir. Bu dükkan sahiplerinin büyük bir kısmı son 30-40 yıldır orada bulduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca atkı-şal-şapka, kasket, su damacana bayi, kumaş deposu gibi dükkanlar da bulunmaktadır. Üst kattaki odaların çoğu kapalı ve boş durumdadır. Az sayıda faal atölyede de tekstil ve metal işleri yapılmaktadır. Tekstil grubunda şapka, kep imalatı, şapka şerit dikimi yapan dikiş atölyesi, astarcı yer almaktadır. Üst kattaki metal atölyelerinde nargile imalatı yapanlar ve kalıpçıların odaları bulunmaktadır. Ayrıca bazı bölümler dijital baskı, yazıhane, inşaat ofisi ve kişisel kullanım alanı olarak kullanılmaktadır.

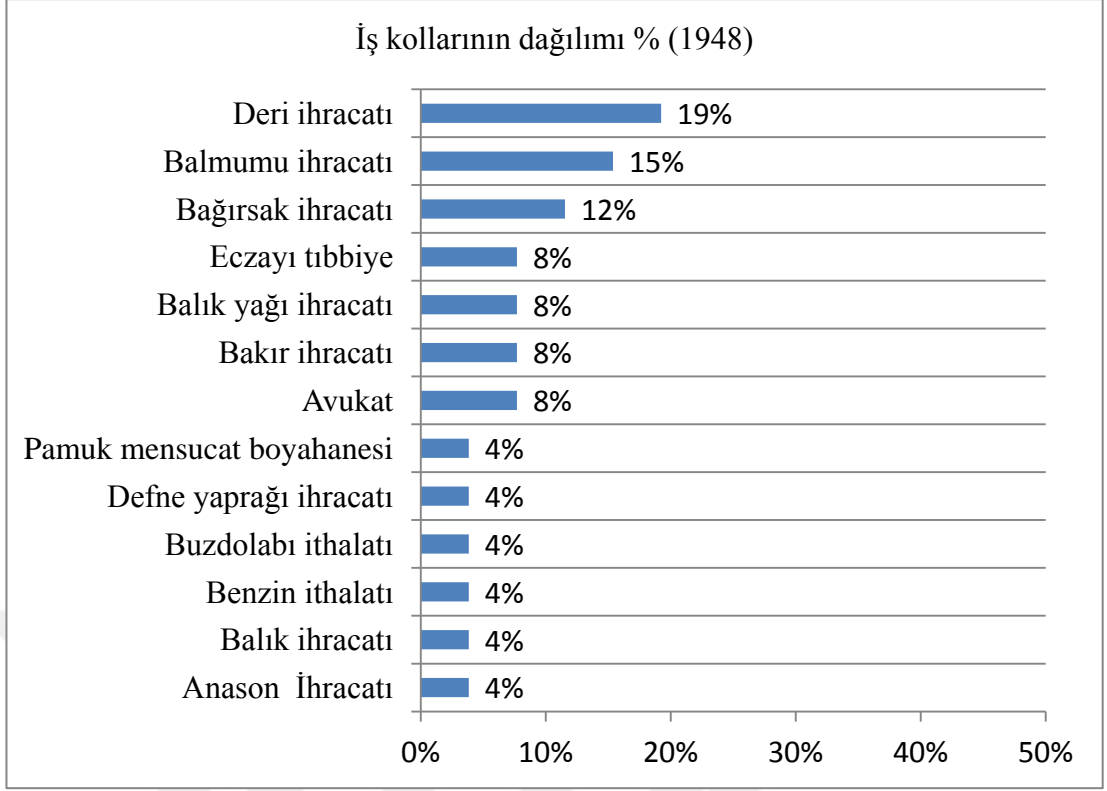
Grafik 6.2: 1881 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdeleri Dağılımı

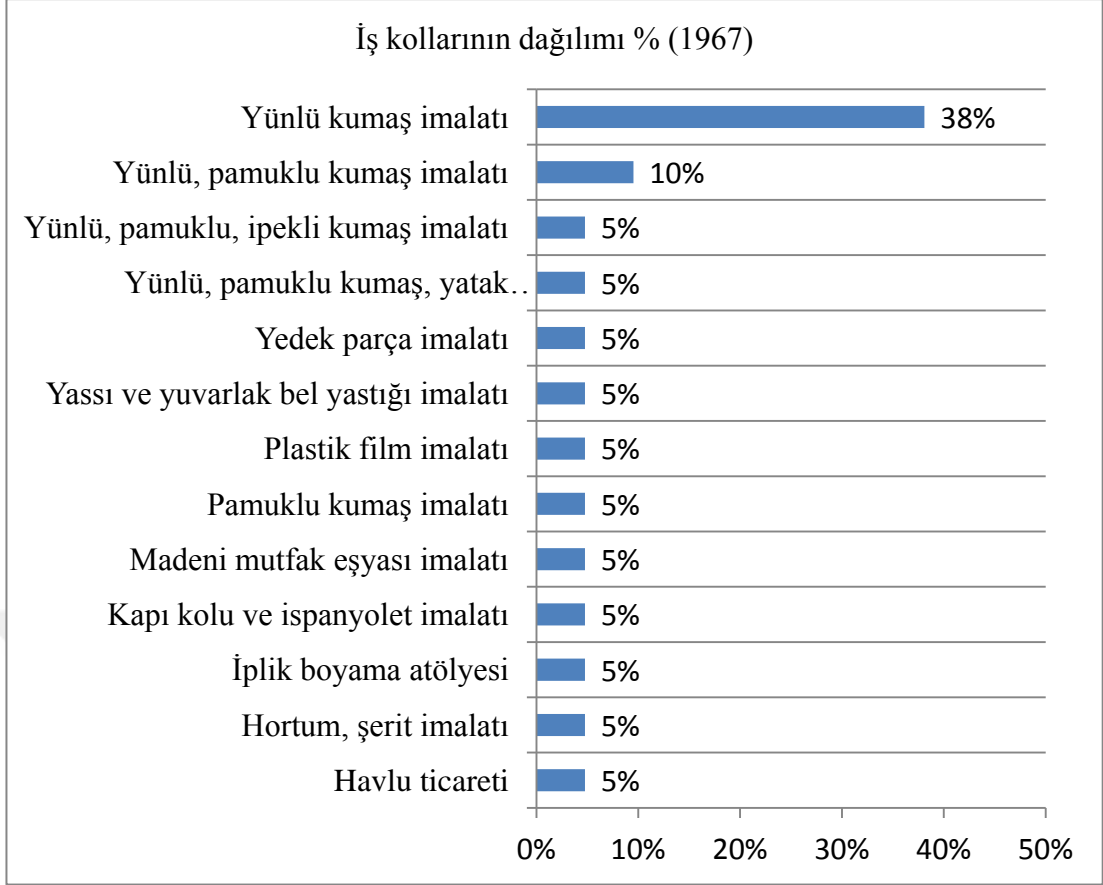
Grafik 6.3: 1929 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdeleri Dağılımı

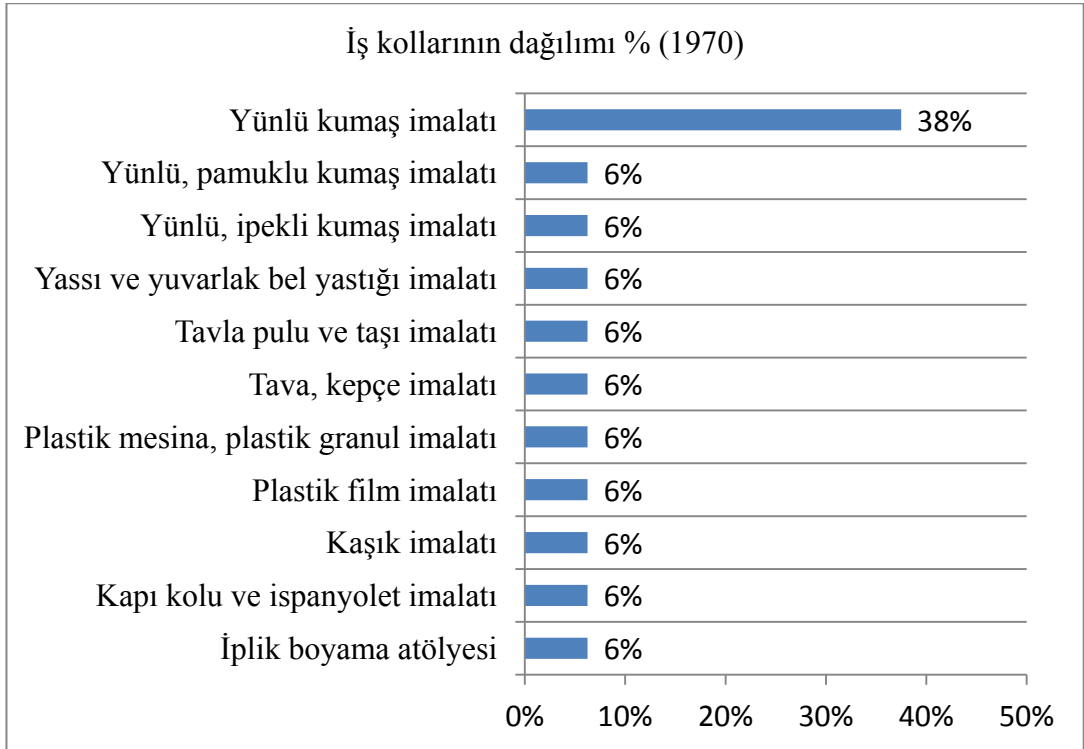
Grafik 6.4: 1938 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdeleri Dağılımı

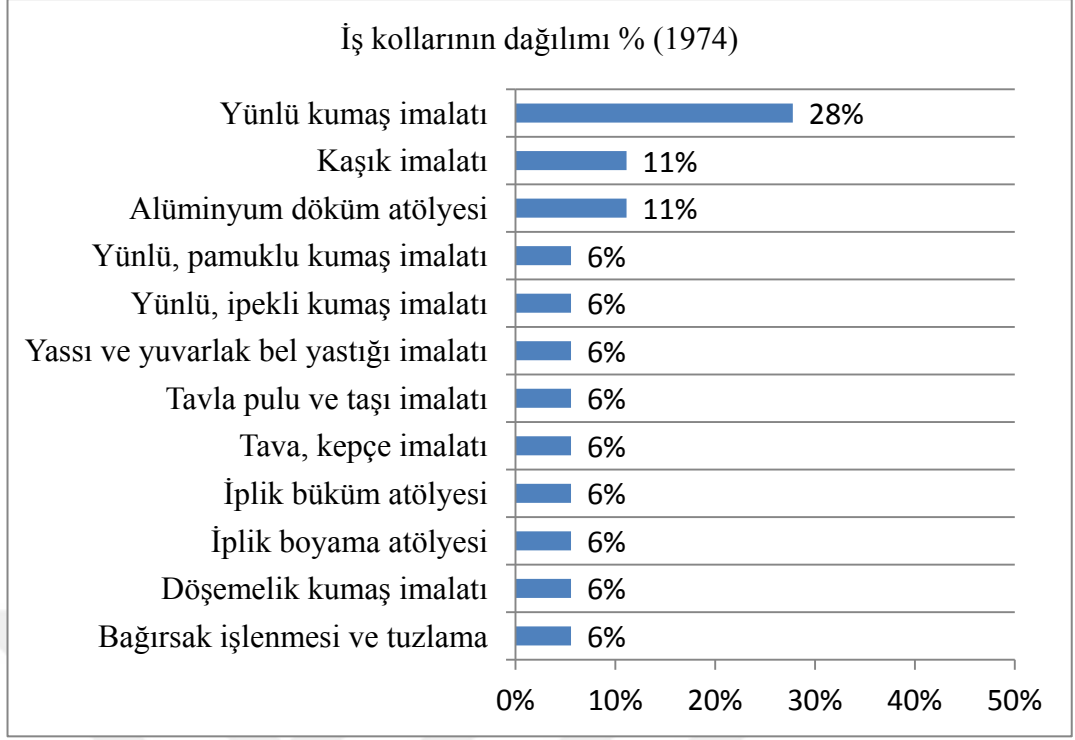
Grafik 6.5: 1948 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdeleri Dağılımı

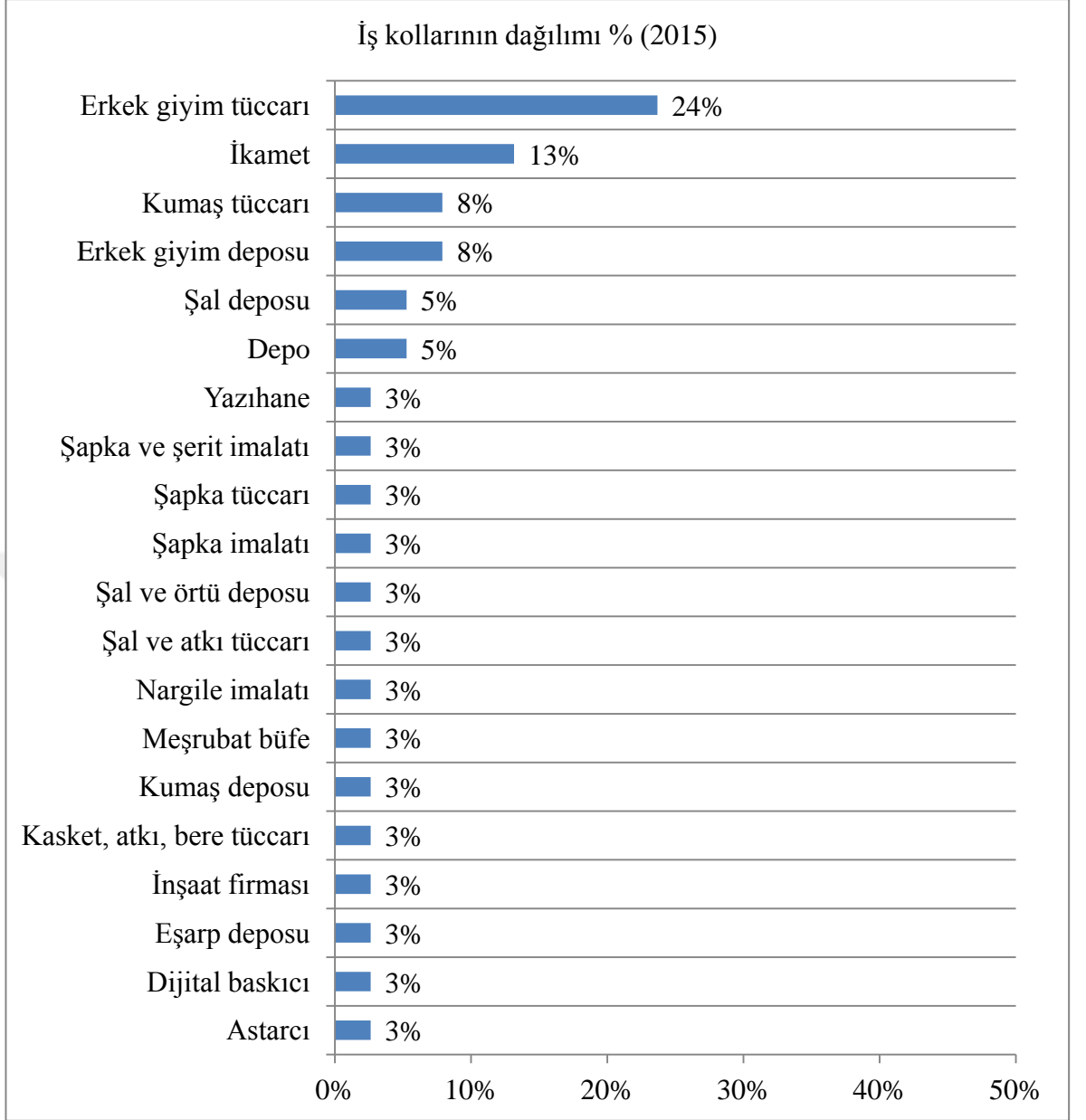
Grafik 6.6: 1967 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdeleri Dağılımı

Grafik 6.7: 1970 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdeleri Dağılımı

Grafik 6.8 1974 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdeleri Dağılımı

Grafik 6.9: 2015 Yılına Ait İş Kollarının Yüzdeleri Dağılımı

Tablo 6.9: 1881-1921 Yılları Arasında İş Kollarının Sürekliliği - Giriş Kat

1881-1921 Yılları Arasında İş Kollarının Sürekliliği - Giriş Kat										
Kapi No	1881		1893-94		1902		1913		1921	
	İş Kolu	Firma-Sahip	İş Kolu	Firma-Sahip	İş Kolu	Firma-Sahip	İş Kolu	Firma-Sahip	İş Kolu	Firma-Sahip
1			Odabaşı	Bournassian (H. Et M.) Chargeurs de monnaires	Banker	Bournassian (H. Et M.)				
2			Tüccar	Merandi (Hadji Mehmed Agha)	Tüccar	Merandi (Hadji Mehmed Agha)			Tütün Tüccarı	Sadik
3										
4										
5	Tüccar	Constantinidi (M.) ve ortakları	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)				
6	İmalatçı	Kallipolitis	İmalatçı	Gallipoliti (Th.)						
7										
8					Tüccar	Hadji Bakir Agha Guendjei	Bakkal	Moulla Semet		
9							Şekerci	Hadji Mehmed		
10					Komisyoncu	Hadji Djefer	Bakkal	Hadji Mahmoud		
11	Tüccar	Arbib (J.) et Cie	Tüccar(Draps)	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)	Kumaş Tüccarı / Komisyoncu	Moise Behar Isac (Ebeoglu) / Hassim Agha				
12			Halı Tüccarı	İsmail Agha et Cie						
13										
14	Kumaş Tüccarı	Stavro (A.)	Tüccar	Subai (Sul) et Fils	Komisyoncu / Banker	Ioannidi (I.) et fils / Karagheusian (Hoyannes)				
15	Komisyoncu	Estefani Hussein Ali	Tüccar	Khorassani (Hadji Rezagoli)	Tüccar	Hadji Ahmed Harirfurouche				
16	Tüccar	Kiazim Hitai Haji	Tüccar	Hadji Kiazim Hetai	Tüccar	Teherandji Freres	Tüccar	Castelli (Nearco) / Giustiniani (Dominique)		
17	Kumaş İmalatı	Fotiadi (D.) ve ortakları	Kumaş İmalatı	Fotiadi (D.) fils	Tüccar	Fotiadi (D.) fils				
18					Tüccar / Tüccar	Castelli (Neareo) / Giustiniani (Brice)	Tüccar	Castelli (Nearco)		
19	Tüccar	Hirschfeld (G.)	Tüccar	İspahani (Mirza Ali Akpar)	Tüccar	Mirza Cheik	Tüccar	Mirza Chefi Emin	Torba-Çuval İmalatı	Ali Ekber
20	Tüccar	Xenophon (F.)	Tüccar	Erdebili (Hadji Agha)	Tüccar	Hadji Cheh Djevad Agha	Tüccar	Hadji Mehmed Baghir Hariri		
21	Kumaş Tüccarı	Constantinidi ve Dimitriadi	Tüccar	Mir (Hadji Agha)	Tüccar	Hadji Hussein Tebrizi				
22	Banker	Eliasco (C.)	Banker	Eliasco (C.)	Banker	Eliasco (C.)	Tüccar	Kebli Kassim	Tüccar	Mirza Chefik Emin
23	Tüccar	Alexiadi ve ortakları	Banker	Eliasco (C.)	Banker	Eliasco (C.)	Tüccar	Kebli Kassim	Tüccar	Mirza Chefik Emin
24	Tüccar	Pervanoglou (Th. B.)	Komisyoncu	Ioannides (Jean)						

25	Kafe	Madros	Tüccar	Hadji Mehmed Taghi Tahbaz	Tüccar	Hadji Mehmed Taghi Tahbaz	Tüccar	Hadji Mahmoud Tahbaz		
26	Tüccar	Thalasso			Tüccar	Vassiliadis (Alex)	Tüccar	Hadji Mehmed Ispahani		
27							Halı Tüccarı	Chekerdji Abdul Rahim		
28					Tüccar	Hadji Kierim Agha	Camcı	Hadji Hussein		
29			Tüccar	Hadji Habib	Tüccar	Hadji Mirza Abdul Kerim				
30	Tüccar	Mirza Ali Akbar İspahani	Tüccar	Guendjeli (Hadji Riza)	Tüccar	Guendjeli (Hadji Riza)				
31	Tüccar	Mirzahfer (Hadji)	Çay Tüccarı	İpekdji (Hadji Ali)	Tüccar	İpekdji (Hadji Ali)	Tüccar	Hadji Mehmed		
32	Akhter Dergisi Yazı Direktörü	Tahir Effendi	Komisyoncu	Hussein(Hadji)	Tüccar	Djafer Agha	Tüccar	Kassim Agha		
33	Tüccar	Mirza Ali Naghi					Tüccar	Mirza Sami Tebrizli		
34	Tüccar	Hayler ve ortakları	Tüccar	Sadik (Hadji Mehmed)	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)				
35	Tüccar	Subai (S.) ve ortakları	Tüccar	Feyazoff (Hadji Mehmed Ali)	Halı Tüccarı	Feyazoff (Hadji Mehmed Ali)				
36			Akhter Dergisi Yöneticiliği	Tahir Eff	Tüccar	Hadji Ali Effendi				
37			Halı Tüccarı	Hadji Redjeb	Halı Tüccarı	Hadji Redjeb	Torba-Çuval İmalatı	Hadji Abbas		
38	İmalatçı	Basmagilar (F.S)	Tüccar	Basmagilar (Ferid) et fils Said						
39			Şekerci	Said (Hussein)	Şekerci	Said (Hussein)	Şekerci	Said Hussein	Şekerci	Said Hussein
40			Tüccar	Kazviinli (Agha Seit Mahmoud)	İranlı Halı Tüccarı	Hadji Mir Ali				
41	Tüccar	Harasi (Hadji Mehmed)	Tüccar	Hadji Mir Ali	Kuyumcu	Mahmoud Agha				
42			Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)				
43	Tüccar	Tapino (D.)	Kumaş Tüccarı	Vassiliadis (Alex)						
44	Kumaş Tüccarı	Pappadopoulo (C.)	Kumaş Tüccarı	Pappadopoulo (Z.A.)et Cie	Kumaş Tüccarı	Pappadopoulo (D.A.) et Cie				
45	Tüccar	Agelastos	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)	Kumaş Tüccarı	Behar Ebeoglou		
46	Tüccar	Agelastos			Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)				
47	Tüccar	Boas (B.J.)	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoglu)	Kumaş Tüccarı	Behar Ebeoglou		
48					Torba-Çuval İmalatı	Kassim Agha	Torba-Çuval İmalatı	Kassim Agha	Torba-Çuval İmalatı	Kassim Agha
49					Kağıt Toptancısı	Hadji Abbas	Kağıt Toptancısı	Hadji Abbas	Kağıt Toptancısı	Hadji Abbas
50	Tüccar	Tapino (D.)	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac (Ebeoğlu)						
51	Tüccar	Capamagian	Tüccar	Castelli (Nearco)	Kumaş Tüccarı	Moise Behar Isac	Torba-Çuval	Hdji Djafer	Torba-Çuval	Hadji Djafer

		(K.) ve ortakları				(Ebeoglu)	İmalatı		İmalatı	
52										
53					Terzi	Ismail Ali				

Tablo 6.10: 1881-1921 Yılları Arasında İş Kollarının Sürekliliği – 1. Kat

1881-1921 Yılları Arasında İş Kollarının Sürekliliği - 1. Kat										
Kapi No	1881		1893-94		1902		1913		1921	
	İş Kolu	Firma-Sahip	İş Kolu	Firma-Sahip	İş Kolu	Firma-Sahip	İş Kolu	Firma-Sahip	İş Kolu	Firma-Sahip
1			Şarap Tüccarı	Papachrissantou (K.)						
2			Terzi	Kiazim						
3										
4										
5	Komisyoncu	Reteossian (T.)	Torba-Çuval Tüccarı	Hadji Mehmed	Tüccar	Baghir Effendi				
6			Tüccar	Teherandji (Mirza Ali Akpar)						
7					Tüccar	Mirza Agha İspahanli				
8			Kuyumcu	Hadji Hasan	Çay Tüccarı	Mehmed Hussein İbraimoglou	Tüccar	Hadji Mirza Mahmoud		
9			Çay Tüccarı	Hadji Abbas Ali			Çay Tüccarı	Hadji Mehmed		
10							Camcı	Hudaverdian (A.)	Camcı	Hudaverdian (A.)
11							Tüccar	Dilmanli Kardeşler(Hadji Takir et Hadji Riza)		
12										
13										
14										
15	Tüccar	Hussein Murandi	Tüccar	Seraf (Ali Akpar)	Ciltçi	Ibrahim Effendi	Torba-Çuval Tüccarı	Hadji Kerim		
16										
17	Tüccar	Kieblemir (Mehmed)			Ciltçi	Hadji İbrahim				
18			Tüccar	Pervanoglou (Th.)						
19			Tüccar	Chaldji (Keble Youssouf)	Komisyoncu	Hindi Abdul Rahim	Tüccar	Hadji Abdul Ispahani		
20			Tüccar	Kieblemir (Mehmed)						
21	Tüccar	Mirza Hadji (Ahmed Esfahani)	Tüccar	Delimanli ve ortakları (Hadji Takir et Hadji Riza)	Komisyoncu	Delimanli ve ortakları (Hadji Takir et Hadji Riza)				
22										
23			Tüccar	Hadji Mermehti Agha	Komisyoncu	Hadji Mermehti Agha				

24										
25			Tüccar	Kehnemeli (Hadji Mirza Djevat)	Tüccar / Courtier en Tapis	Kehnemeli (Hadji Mirza Djevat) / Seimiri (Ant.N.)	Tüccar	Tchorabdji Hadji Mehmed		
26					Tüccar	Chaldji (Hadji Cheh)				
27			Tüccar	Hadji Mirza	Tüccar	Mirza Mehmed Ali Tebrizli				
28			Tüccar	Kebri Ahmed	Tüccar	Kebri Ahmed				
29	Tüccar	Risaaga (Mised)	Tüccar	Hadji Riza Agha	Tuhafiye Dükkanı	Abdul Ghassim Agha	Tüccar	Gulabi Kardeşler		
30										
31	Tüccar	Mirza Abdul Kerim	Tüccar	Djefer (Hadji Mehmed)	İranlı Halı Tüccarı	Hadji Halil	İranlı Halı Tüccarı	Hadji Halil		
32										
33	Tüccar	Seferoglou (Ahmed)	Tüccar / Tüccar	Seferoglou (Ahmed) / Meched Ressoul Agha	Tüccar	Hadji Mehmed Bayib Hariri	Tüccar	Keplessan Alioff		
34										
35	Tüccar	Abdul Ali Agha	Tüccar	Hadji Mehmed Sadi Harir Furus	Tüccar	Hadji Mehmed İbrahim Herazi	Tüccar	Hadji Djafer Hatai		
36										
37	Tüccar	Mehmed Ali Agha	Tüccar	Hadji Abdul Rehim	Tüccar	Hadji Abdul Rehim	Tüccar	Kiazim Agha		
38										
39	Tüccar	Abdul Kassim Agha	Tüccar	Cherif Agha	İranlı Halı Tüccarı	Hadji Youssouf				
40			Tüccar	Odobadi (Hadhi Ismail)	Tüccar	Ordoubatli (Hadji İsmail)				
41	Tüccar	Mamegani (Jeffer)	Tüccar	Abbaz Ali Sahim	Tüccar	Hadji Baghir Kendjei	Tüccar	Hadji Hassan Ali		
42										
43	Tüccar	Kassim Agha	Halı Tüccarı	Kassim Agha	Tüccar	Ispahanli Djevad	Tüccar	Hadji Djevad İspahanli		
44	Tüccar	Ahmet Agha								
45			Tüccar	Hadji Baghir	Tüccar	Ispahani Djefer Mehmed	Tüccar	Hadji Mehmed		
46										
47			Tüccar	Mir (Moustapha)	Tüccar	Ispahani Djefer Agha	Tüccar	Hadji Ahmed İspahani		
48	Tüccar	Baghir Agha								
49	Tüccar	Hassan Agha	Tüccar	Kiocanli (Hassan Agha)	Tüccar	Kiochanli (Hassan Agha)	Tüccar	Hadji İsmail Agha		
50										
51			Ciltçi	Ali Bey		Kehnemoul (Musdeli)				
52							Camcı / Tüccar	Hadji Habib / Hadji Mouktar		
53			Tüccar	Cherbetoglou (Mechet Abbas)	Tüccar	Ispahanli (İbrahim)	Tüccar	Ispahanli (İbrahim)		
54							Tüccar	Ispahanli (İbrahim)		

55			Tüccar	Ispahanlı (Hadji Mehmed Ibrahim)	Çay Tüccarı	Abdul Agha				
56										
57										
58										
59			Tüccar	Nax (Mehmed Djefer)	Tüccar	Baar (Hadji İsmail)				
60										
61					Komisyoncu	Hussein Ali Effendi	Komisyoncu	Mirza Ali Ekber Harazi	Komisyoncu	Mirza Ali Ekber
62										
63					Basım Evi	Ismail Effendi				
64	Tüccar	Tahbaz (Hadji Mehmet Hasan)								
65							Komisyoncu	Hadji Abbas	Komisyoncu	
66										
67										
68					İranlı Halı Tüccarı	Zeinel Addin				
69					Halı Tüccarı	Ahmed Rehber				
70					Tüccar	Hadji Hussein Kouli				
71										
72	Tüccar	Ibrahimoglou (Hadji Kiassim)			Tüccar	Hadi İbrahim Agha				
73										
74	Tüccar	Tahbaz (Messet Tagi)	Tüccar	Tchorabdji (Hadji Said)	Tüccar	Tchorabdji (Hadji Sadik)	Tüccar	Riza Koulam Tchorabdji		
75			Tüccar	Terazi (Mirza Rehber)						
76					Tüccar	Terazi (Mirza Rehber) / Hadji Mehmed Ali Harazi	Tüccar	Hadji Mehmed Ali Harazi		
77										
78			Tüccar	Hadji Mehmed	Tüccar	Hadi Mehmed	Tüccar	Mehmed Taghir Agha		
79										
80			Tüccar	Hadji Essed Agha	Tüccar	Hadji Youssouf Kouli	Komisyoncu	Abdul Kassim		
81										
82	Tüccar	Abdul (Kafour)			Tüccar	Hamid Ali	Tüccar	Kehnemouyi İbrahim		
83										
84			Tüccar	Hadki Essad Chaldi	Tüccar	Hadji Rassoul Agha	Tüccar	Hadji Hussein Agha		
85										
86			Ciltçi	Moudjelit (Kebeli Riza)	Ciltçi	Kebeli Riza				
87										
88			Tüccar	Hadji Mehmed Ali	Tüccar	Hadji Mehmed Ali	Tüccar	Hadji Mehmed		

				Harazi		Harazi		Baghir Tcherandji		
89										
90			Tüccar	Hadji Rassoul Agha						
91										
92										
93			Tüccar	Mourtezavi (Mirza Elub Cassim Agha)	Tüccar	Mir Yahya	Tüccar	Rebioff Hassim		
94					Tüccar	Hadji Hassim et Hadji Mahmoud				
95			İranlı Kitapçı	Mehmed Sadik	Terzi	Hassan Kouli				
96										
97			Tüccar	Trebisli (Hadji Ekber)	Thes	Hassan Agha				
98			Tüccar	Harirfrouche (Ahmed)	Tüccar	Hadji Mahmoud Agha	Komisyoncu	Koulam Ali		
99			İranlı Kitapçı	Hadji Ali Agha						
100										
101			Halı Tüccarı	Mechad (Mehmed Hussein Agha)	Halı Tüccarı	Mechad (Mehm. Hussein Agha)				
102					Tüccar	Mehmed Hussein Agha	Tüccar	Destmaldji Kardeşler		
103										
104										
105										
106							Camcı	Hadji Abbas		
107										
108			Tüccar	Trebisli (Hadji Ibrahim Agha)			Camcı	Hadji Mirza Mahmoud		

1881'den 1921'e kadar olan Büyük Valide Han'ın orta avlusundaki iş kollarından devamlılık gösterenler Fransız Ticaret Yıllıkları'ndan 10'ar yıllık aralıklarla çıkartılmıştır. İş kollarının bulunduğu kapı numaraları bu yıllarda katlara göre ayrılmıştır. Buna göre giriş katında 17 kapı numarasında kumaş tüccarı olarak çalışan Fotiadi ve ortaklarının 1902 yılına kadar bu numarada ticaretlerine devam ettikleri görülmektedir. 21 numarada banker olarak çalışan Eliasco (C.) 'nun yine 1902 'ye kadar varlığını sürdürdüğü tespit edilmiştir. 1893-94 yıllığında 39 numarada şekerçilik yapan Said Hussein 1921 yılında da aynı numarada aynı işi sürdürdüğü tespit edilmiştir. 44 numarada kumaş tüccarı olan Pappadopoulo 1881-1902'ye kadar varlığını sürdürmüştür. 45 numarada kumaş tüccarı Moise Behar Isac Ebeoglu 1893-94'ten 1913'e kadar ticaretini sürdürmüştür. Aynı kişinin 1893-94'te başka bir numarada (47 numarada) daha aynı ticareti yapmakta olduğu anlaşılmaktadır. Ebeoğlu 47 numarada 1893'ten 1913'e kadar yine kumaş tüccarı olarak varlığını sürdürmüştür. 50 kapı numarasında kağıt toptancısı olarak Hadji Abbas'ın 1921 yılında da aynı numarada işini sürdürdüğü görülmüştür.

1. katta süreklilik gösteren iş kollarına bakıldığında 49 numarada Tüccar Hassan Agha'nın 1881- 1902 yılları arasında ticaretini sürdürdüğü görülmektedir. 74 kapı numarasında 1893-94'ten 1913'e kadar çorapçılık iş kolunun devam ettiği ancak tüccar olan kişilerin değişiklik gösterdiği saptanmıştır. 78 numarada da yine iş kolu olarak tüccarlığın 1893-94'ten 1913'e kadar Tüccar Mehmed tarafından sürdürüldüğü görülmektedir. Ticaret yıllıklarında burada olduğu gibi bazı iş kolları sadece 'negociant' (tüccar) olarak belirtilmiş ancak ne ticareti ile uğraştığı açıklanmamıştır.

6.C.2 Hanın Sosyal Yapısındaki Dönüşümlere Dair Değerlendirme

Filiz Dığıroğlu'nun makalesinde (2014) '1908'den itibaren 1920'lere kadar handaki esnaf oranında düzenli bir düşüş olduğu belirtilmiştir. Bunun nedenleri bilinmemekle beraber bu dönemde handaki İranlı tacir oranında anlamlı bir değişiklik olmadığı' makalede belirtilmiştir.

Büyük Valide Han 1931 yılına kadar İranlılar ve Azeriler'in konaklama amacıyla kullandıkları bir yapıydı. Büyük Valide Han'da genellikle bekarlar yaşıyorlardı.

İstanbul'a gelen bazı yabancılar da bu handa kalıyorlardı. Han ikametgah olma özelliğini Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar sürdürmüştür.

Filiz Dığıroğlu'nun aynı makalesinde Büyük Valide Han'da ticaret yapan tacirlerin handa buldukları sürelelere bakıldığında 10 yılın altında ticaret yapan esnaf bulunmamaktadır. Ayrıca handa aile işletmelerinin yaygın bir işletme modeli olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Bugün de işletmelerin özellikle orta avlu giriş katta bulunan işletmelerin bir kısmında bu özellik dikkati çekmektedir. Bugün işletme sahibi olarak konuştuğumuz kişiler çocukluk yaşlarından itibaren burada bulduklarını ve işletmeyi babalarından, babalarının da dedelerinden devralmış olduğunu belirtmişlerdir. 1868 tarihli Şark Ticaret Yıllıklar'ındaki verilerden hanın en eski tacir grubunun gayrimüslimler olduğu anlaşılmaktadır. Sonraki yıllarda hem müslüman hem de gayrimüslim tacirler birarada ticaret hayatlarını sürdürmüşlerdir.

İstanbul'un tarihinde önemli bir yere sahip olan Büyük Valide Han yıllar içinde fiziki olarak büyük bir değişime uğramıştır. Hemen hemen tüm revak kemerleri çıkma şeklinde yapılan odalarla kapatılmış, bu odaların bazılarının üstüne kat çıkılmıştır. Odaların iç düzeni bozulmuş, çoğuna ara kat yapılmıştır.

Yüzyılın başından itibaren önce fiziki olarak sonra da sosyal ve ekonomik bir yapı olarak hızlı bir değişim sürecine girmiştir. Bu değişimin pek de olumlu bir değişim olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Bir zamanlar handa varlığını sürdüren canlı ticaret hayatı giderek yerini küçük üretime ya da toptancı depolarına bırakmıştır. Özellikle üretimin yeni teknolojilerle yapılmaya başlanması ve bazı üretim faaliyetlerinin (dokuma,döküm,kuyum gibi) tarihi yarımadadan çıkartılmasına yönelik kararlar bu değişimin başlıca nedenleri arasındadır. Büyük Valide Han'da esnaf olarak bulunanların dışında odabaşı ve hamalbaşı, hanın merkezi unsurlarındandır. Çaycı, berber, bakkal ve ayakkabı boyacısı da hanın en eski kullanıcıları arasındadır.

1931'de konaklama amacıyla kullanılamayacağına karar verilmesi üzerine, han boşaltılmıştır. O yıllarda görev yapan odabaşı Ahmet Bahadır'ın ifadesine göre hanın odalarının ticarethane olarak kiraya verilmesi üzerine harekete geçilmiş ve güçlükle kiralanabilmiştir. Hanın sosyal değişimi hem hanın fiziki değişimi hem de genel olarak ülkenin özel olarak İstanbul'un endüstrileşme hızı ile doğrudan ilişkilidir. 1950'li yıllardan itibaren ülkenin önde gelen endüstriyel kentlerinden biri haline

gelmiş bu da iş alanlarının gelişmesi ve yoğunlaşmasını sağlamıştır. Büyük Valide Han da bu ekonomik gelişime paralel olarak küçük üreticiye yer sağlayan bir yapıya dönüşmüştür. 1950 ve 1960 yıllar arasında Eminönü, bir iş merkezi olarak gelişimini sürdürmüştür. Büyük Valide Han'ın içinde bulunduğu Mercan da sanayi alanı olarak gelişmiştir. Büyük Valide Han bu dönemden itibaren üretim faaliyetlerine ev sahipliği yapmıştır. Üst katları da bu süreçte bekar odaları olmaktan çıkıp üretim faaliyetleri için kullanılmaya başlanmıştır. 1950'li yıllarda burada bulunan Ermeni metal ustalarının yanına Anadolu'dan göç ederek gelen gençler çırak olarak çalışmış, zamanla ayrılan ustaların işlerini bu çıraklar sürdürmüştür. 1980'lere kadar yoğun biçimde kullanılan mekikli kara tezgahlar ortadan kalkmış yerini nargile kandil gibi turistik eşya yapan küçük üreticiler almıştır.

Ticaret ve sanayinin başka kentlerde gelişmesine paralel olarak Büyük Valide Han'ın geleneksel müşterisi olan Anadolu tüccarının hana eskisi kadar rabet göstermemiş ve son yıllarda Çin'den ithal edilen ucuz ürünler nedeniyle handaki işler olumsuz etkilenmiştir.

1881'den 1974 yılına kadar kayıtlardan izini sürdüğümüz ve Büyük Valide Han'da faaliyet gösterdiğini saptadığımız pek çok iş kolu bugün gerek teknolojik gelişmeler nedeniyle, gerekse bu işlere olan talebin azalması yüzünden artık varlığını sürdürmemektedir. Bazı iş kollarının yönetimler tarafından başka merkezlere kaydırılmış olması da bu dönüşüme neden olmuş olabilir.

Sonuç

Bu tez çalışmasıyla Büyük Valide Han'ın orta avluya bakan cephelerinde yer alan ekler, oluşturulan kriterler çerçevesinde analiz edildi ve avlularında ek olan hanlara nasıl bir yaklaşım izlenmesi konusunda model önerildi. Önerilen bu model hem eklerin mimari özelliklerini, hem de hanın tarihsel süreci içerisinde sosyo-ekonomik dönüşüm sürecini içermektedir. Hanın eklerle olan ilişkisini tanımlayabilmek adına 3 ana başlık oluşturulmuştur. Bunlar morfolojik özellikler, planimetrik ilişki ve volumetrik ilişkilerdir. Morfolojik özelliklerin analizi sonucunda özgün yapı-ek ilişkisinde 1. ve 4. cephelerde kemerlerin izlerini ve revaklı bölümün kubbelerini görebilmekteyiz. 2. ve 3. cephelerde ise kemerlerin neredeyse tamamının eklerle kapatıldığını, revaklı bölümün yapının içinde kaldığını görmekteyiz. Bu cephelerde yer alan revak kubbelerinin sadece birkaç tanesi ayakta kalmıştır, kalan kısımlar volta döşeme ile kapatıldığı saptanmıştır.

Eklerin işlevlerine baktığımızda giriş katta ağırlıklı olarak konfeksiyon dükkanları ve depolarının yer aldığını 1. katta ise az sayıda, üretimin yapıldığı atölyelerin olduğu tespit edilmiştir. 2. ve 3. cephelerde üst katta yer alan eklerin çoğunun boş ve kullanılmadığı görülmüştür.

Eklerin malzeme özelliklerinin analizinde çok verimli sonuçlar elde edilememiştir. Çalışma alanında raspa yapılamadığı için çoğu yapının malzemesini tespit etmek mümkün olmamıştır.

Eklerin genişlik ve yüksekliklerinin oranlarına baktığımızda cephe 1 ve cephe 2'de genişlik 2/yükseklik 1 ve genişlik 2/yüksekliğin 2 birim olduğu örneklerin ağırlıklı olarak bu iki cephede olduğu; cephe 3 ve cephe 4 'ün bu iki cepheye göre daha çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir.

Eklerin geometrik analizinde ise cephelerde ağırlıklı olarak dikdörtgen + kare ve dikdörtgen biçimli eklerin yapılmış olduğu tespit edilmiştir. Diğer cephelerden farklı olarak Cephe 2 'de dikdörtgen + dairesel biçimli ekler ve cephe 4'te kare+dairesel biçimli ekler bulunduğu tespit edilmiştir.

Planimetrik analizde; ekin arkad konturunun içinde/dışında olma durumunda giriş katta yer alan birimlerin tamamının içinde olduğu, 1. katta ise cephe 2 ve cephe 3'te içinde olma durumunu, cephe 4 'te dışında olma durumunu ve cephe 1'in de hem içinde hem de dışında olduğu örnekleri barındırdığı tespit edilmiştir. Ekin arkad boşluğunu tamamen/kısmen doldurma durumunda ise giriş katta yer alan birimler tamamını doldururken; 1. katta cephe 2 ve cephe 3 arkad boşluğunun tamamının doldurulduğu örnekler, cephe 1 ve cephe 4'te ise kısmen doldurma durumu tespit edilmiştir.

Volumetrik analizde ekin arkad yüksekliğini tamamen / kısmen doldurma durumunda 4 tip tespit edilmiştir. Cephelerdeki eklerin ağırlıklı olarak tip 2 ve tip 3 şekline uyduğu tespit edilmiştir.

Arkad örtü kesidi / ek örtü kesidi ilişkisinde ise eklerin arkad ile olan durumunu analiz eden kesitler çizilmiştir. 26 farklı ilişki durumu bulunmuş ve ek numaralarına göre hangi ekin hangi kesit grubuna girdiği tespit edilmiştir. Bu tiplerin hangi cephelerde değişkenlik, hangi cephelerde benzerlik gösterdiği gruplandırılmış ve eklerin genel olarak revak kemerlerini içine alacak şekilde yapılarak, ara katlar çıkıldığı tespit edilmiştir. Alt katlarda bulunan toptancılara ait dükkanların birbirine benzer şekilde kullanıldığı saptanmıştır.

Hanın cephesinde yer alan eklerin; mevcut mimariye uyum sağlayan ortak bir mimari dile sahip olup olmamasının araştırılması yönüyle konu daha önce ele alınmamıştır. Bu anlamda çalışma farklı bir yaklaşım modeli sunmaktadır. Bu model, eke sahip olan hanların belirli kriterlere göre mimari açıdan sınıflandırılmasını sağlamıştır. Bu çalışmada incelenen orta avludaki eklerin neredeyse tamamı hanın revak kısmına yapıldığı için arkad ile ekin ilişkisi ağırlıklı olarak incelenmiştir.

Eklerin büyük bir çoğunluğunun mimari yapıyla olan uyumsuzluğu, çok mülkiyetli olması nedeniyle gelişmiş güzel bir yapılanmaya gidilmiş olması bu yapının korunmasını-rehabilitasyonunu zorlaştırmaktadır.

Handaki restorasyonu söz konusu olduğunda bu eklerin koruma kavramı açısından nasıl değerlendirileceği gündeme gelmektedir. Eklerin bir çoğu yapı ve cephe özellikleri konvansiyonel uyumluluk kriterleri açısından hanın orjinal yapısına uyum sağlamadığı ancak; ülkenin sosyo-ekonomik dönüşümüne paralel olarak ortaya çıkan ihtiyaçları gidermek üzere genişletildiği (ara kat çıkmak, depo alanları oluşturmak gibi) anlaşılmıştır. Bu dönüşümleri yansıtacak birer kültürel birikim değeri olarak algılanabilecek potansiyel taşıdıkları anlaşılmıştır. Bu potansiyel tez kapsamında gerek eklerin kendi içindeki morfolojik özellikleri, gerekse eklerin mevcut yapı ile kurdukları biçimsel ilişkiler bağlamında sistematize edilerek, bu kültürel değerlere karşılık gelecek morfolojik özellikler tanımlanmaya çalışılmıştır.

İncelemeler sırasında dönem eki olarak tanımlayabilecek ekler de bulunmaktadır. Bu eklere üslup olarak bakıldığında batılılaşma döneminde yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. Mimari özellik olarak, kullanılan malzeme, kapı-pencere detayları, bezemeler ortak bir dile sahiptir ve bu eklerin kendi içlerinde bir uyumu vardır. İş kollarının tarihsel sürecini simgeleyen ve içinde çok fazla insan hikayesinin bulunduğu bu ekler handaki yaşanmışlığa dair izleri sonraki nesillere hatırlatan yapılarıdır.

Ticaret hayatı ve tekstil imalatı han odalarında olduğu kadar bu eklerde de aktif olarak sürdürülmüştür. Pek çok insan bu eklerde çırak olarak işe başlayıp bugün hala ileri yaşlarına rağmen işlerini sürdürmeye devam etmektedirler. Bu eklerin içinde sadece iş kolu dönüşümleri değil aynı zamanda pek çok insan hikayesi de yer almaktadır. Dolayısıyla dönem ekleri yönüyle eklerin korunmasının bu tarihe tanıklık etmeleri açısından önemli olacağı düşünülmüştür.

KAYNAKLAR

- Akçe, M. 2008. *Tarihi Yarımada İçerisinde Bulunan Hanlar Bölgesi'nin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi*. İTÜ Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Akar, T. 2009. *Osmanlı Kentinde Ticari Mekanlar Bedesten-Han-Arasta-Çarşı Mekanları Literatür Değerlendirmesi*. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi. Cilt 7. Sayı 13.
- Akbayar, N. 2015. ' *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* '. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. Cilt 7. İstanbul.
- Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları*. 2007. TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- Arun, G. 2007. *Studies On Historical Heritage SSH 07 International Symposium*. YTÜ. Antalya.
- Baykan, A; Boynudelik, Z vd. 2014. ' *Tarihi Belleğimiz İçinde Büyük Valide Han* '. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. İstanbul.
- Bilsel,C, Pinon,P. 2010. *İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyet'in Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936-1951)*. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü. İstanbul
- Boyacıoğlu, D. 2010. *Arap Hanı ve Yapının 18-19. Yüzyıl İstanbul Hanları İçindeki Yeri*,Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi. Cilt 15. Sayı 2.
- Candemir, Y; Kavzaoğlu, T.2009. *İstanbul Goad haritalarının Bilgi Sistemine Aktarılması ve Değişim Analizi*. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı (11-15 Mayıs).
- Çelik, Z. 1993. ' *19.yy'da 'Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul* '. İstanbul.
- Denel,S. 1982. *Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim ve Nedenleri*. Yüksek Lisans Tezi ODTÜ. Ankara.
- Dıgıroğlu,F. 2014. *İstanbul-Tebriz Ticaret Hattında Valide Han (XIX-XX Yüzyıl)*. Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi 31.

- Edisyon. 2003. *Kıtaların, Denizlerin, Yolların, Tacirlerin Buluştuğu Kent. İstanbul.* İstanbul Ticaret Odası ve Tarih Vakfı Yayınları. İstanbul.
- Eyüboğlu, E. 1998. *Tarihsel Süreç İçinde Şehirselleşmeyi Yönlendiren Etkiler ve İstanbul Örneği.* İTÜ Doktora Tezi. İstanbul.
- Gülenaz, N. 2011. 'Batılılaşma Dönemi İstanbul'unda Hanlar ve Pasajlar', İTO Yayınları, İstanbul.
- Güran, C. 1978. 'Türk Hanlarının Gelişimi ve İstanbul Hanları Mimarisi'. Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları. İstanbul.
- Grimmer, A. Weeks, K. 'New Exterior Additions To Historic Buildings.
- Hasol, D. 2005. 'Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü'. Yapı Yayın. İstanbul.
- 'İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyet'in Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936-1951)'. 2010. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü. İstanbul.
- Kuban, D. 2010. 'Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları'. YEM Yayınları. İstanbul.
- Kuban, D. 2010. 'İstanbul Bir Kent Tarihi Bizantion, Konstantinopolis'. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. İstanbul.
- Kösemen, D. 2005. *İstanbul Ticaret Bölgesinin Oluşumunu Etkileyen Çevresel Faktörler ve Hanların Mimari Kurgusu.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. MSGSÜ FBE.
- Lewis, J. 2011. 'Lewis's Illustrations Of Constantinople In The Years 1835-6'. Denizler Kitabevi, İstanbul.
- Madran, E. 1997. *Cumhuriyet'in İlk Otuz Yılında (1929-1950) Koruma Alanının Örgütlenmesi-II.* ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi. Ankara.
- Müller; W. Wiener. 1998. 'Bizans'tan Osmanlı'ya İstanbul Limanı'. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. İstanbul.
- Şahin, M. 2011. 'Bir Yanılsama : Ek'. Mimarlık Dergisi. no:359.
- Tümertekin., E. 2015. 'İnsan ve Mekan'. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. İstanbul.

Yenen. Z, Akın, O, Yakar,H,2000. Eyüp Dönüşüm Sürecinde Sosyal-Ekonomik-Mekansal Yapı. Eyüp Belediyesi Yayınları 12. İstanbul.

İnternet Kaynakları

<http://buyukvalidehan.yildiz.edu.tr/>

<http://stock-images.antiqueprints.com/stock/city-plans.html>

<https://www.google.com.tr/maps/place/B%C3%BCy%C3%BCk+Valide+Han/@41.013131,28.9662942,17z/data=!3m1!4b1!4m2!3m1!1s0x14cab993a6d1e76b:0x226e8ac24a9b8a93?hl=tr>

http://buyukvalidehan.yildiz.edu.tr/buildingcharacteristics_tr.html

http://buyukvalidehan.yildiz.edu.tr/maps_tr.html

<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=373&RecID=2652>

<http://www.nps.gov/tps/how-to-preserve/briefs/14-exterior-additions.html>

<http://openarchive.icomos.org/1318/> (Standards and Guidelines For The Conservation Of Historic Places In Canada, 2 nd Eddition)

2015 BÜYÜK VALİDE HAN MÜLKİYET DURUMU

SIRA NO	MALİK	ADA	PARSEL	CİNSİ	M2	HİSSE
1	RAMAZAN YEŞİLÇİMEN	339	340	BÜRO	6,01	38/3390
2	HASAN ALİ GÜVEN	339	340	BÜRO	536,5	37/3390
3	ORHAN SOFUOĞLU	339	20	KARGİR DÜKKAN	41	1/3
3	NURHAN SOFUOĞLU	339	20	KARGİR DÜKKAN	41	1/3
3	PERİHAN HANIM ERGİN	339	20	KARGİR DÜKKAN	41	1/3
4	ANTUVANET KARAKOÇ	339	40	KARGİR DÜKKAN	8	2/16
4	RAFAEL YUHAY	339	40	KARGİR DÜKKAN	8	3475/8000
4	OVADYA YUHAY	339	40	KARGİR DÜKKAN	8	423/2560
4	LUNA LİNET İMANO	339	40	KARGİR DÜKKAN	8	423/2560
4	SULTANA YUHAY	339	40	KARGİR DÜKKAN	8	141/1280
5	MELİH ŞENTÜRK	339	50	KARGİR DÜKKAN	13	TAM
6	MEFTUNE ŞAHİNTÜRK	339	70	ODASI OLAN KARGİR DÜKKAN	102	4/32
6	ERHAN ŞAHİNTÜRK	339	70	ODASI OLAN KARGİR DÜKKAN	102	3/32
6	AYHAN DOĞU	339	70	ODASI OLAN KARGİR DÜKKAN	102	3/32
6	BURHAN ŞAHİNTÜRK	339	70	ODASI OLAN KARGİR DÜKKAN	102	3/32
6	İSMAİL İLHAN ŞAHİNTÜRK	339	70	ODASI OLAN KARGİR DÜKKAN	102	19/32
7	BEYOĞLU MUSEVİ HAMAMHANE	339	80	KARGİR ODA	97/5	TAM
8	ABDÜLAZİZ ÖNDER	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
9	FATMA BAĞCI	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
9	SEDA ERDOĞAN	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
9	EMİNE DERYA ŞİMŞEK	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
10	MUSTAFA ÖZÇELİK	339	340	BÜRO	536,5	45/3390
10	HAMDİ ÖZÇELİK	339	340	BÜRO	536,5	45/3390
11	MUHAMMET EMİN ER	339	340	BÜRO	536,5	21/3390
12	MUSTAFA ÖZÇELİK	339	340	BÜRO	536,5	24/3390
13	ASYA TÜRKAN	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
14	BİRSEN KANDEMİR	339	340	BÜRO	536,5	54/3390
15	BİRSEN KANDEMİR	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
16	GAZEL DUMAN	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
17	SELAHATTİN GÜNDÜZ	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
17	MUHSİN GÜNDÜZ	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
18	HALİM ÜNAL	339	340	BÜRO	536,5	24/3390
19	MEMET DEMİR	339	340	BÜRO	536,5	18/3390
20	MEMET DEMİR	339	340	BÜRO	536,5	15/3390
21	AYFER BECİRİ	339	340	BÜRO	536,5	15/3390
22	MUSTAFA TERGAN	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
22	MÜMİN TERGAN	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
22	AHMET TERGAN	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
23	AHMET TERGAN	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
23	MÜMİN TERGAN	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
23	MUSTAFA TERGAN	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
24	ŞEHNAZ SERPİL KÖYLÜOĞLU	339	340	BÜRO	536,5	33/3390

24	SERNİL SEVİL ÖNER	339	340	BÜRO	536,5	33/3390
24	GÜLSEREN KÖYLÜOĞLU	339	340	BÜRO	536,5	33/3390
25	HAMDİ ÖZÇELİK	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
26	MAHMUT GÜREL	339	340	BÜRO	536,5	60/3390
27	SAİT GÜNDÜZ	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
28	AYHAN GÜNDÜZ	339	340	BÜRO	536,5	48/3390
29	MUSTAFA GÜVEN	339	340	BÜRO	536,5	45/3390
30	AHMET ATMACA	339	340	BÜRO	536,5	39/3390
31	NAMUK VATANSEVER	339	340	BÜRO	536,5	39/3390
32	MEHMET ÇELİK	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
33	MEHMET AKTI	339	340	BÜRO	536,5	45/3390
34	EYÜP ŞAHİNLER	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
35	RAMAZAN BÜYÜKBİRER	339	340	BÜRO	536,5	21/3390
35	KEZİBAN BEYHAN	339	340	BÜRO	536,5	21/3390
35	EKREM BÜYÜKBİRER	339	340	BÜRO	536,5	21/3390
35	CEMİLE AKYILDIZ	339	340	BÜRO	536,5	21/3390
35	EMİNE TARİ	339	340	BÜRO	536,5	21/3390
35	RAHİME ALABAY	339	340	BÜRO	536,5	21/3390
35	SİDDİK BÜYÜKBİRER	339	340	BÜRO	536,5	21/3390
36	MEHMET GÜVEN	339	340	BÜRO	536,5	24/3390
36	SEFER TAŞDELEN	339	340	BÜRO	536,5	24/3390
37	MEHMET GÜVEN	339	340	BÜRO	536,5	45/3390
37	SEFER TAŞDELEN	339	340	BÜRO	536,5	45/3390
38	DURİYE ERŞAHİN	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
39	FATMA KARAGÜLLE	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
40	AYŞE KÜP	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
41	GAZEL DUMAN	339	340	BÜRO	536,5	48/3390
42	ATALAY ALBAYRAK	339	340	BÜRO	536,5	51/3390
42	MEHMET YILDIRAY ALBAYRAK	339	340	BÜRO	536,5	51/3390
43	EMİNE ÇEVİK	339	340	BÜRO	536,5	75/3390
43	MÜBERRA YEĞİNALTAY	339	340	BÜRO	536,5	75/3390
43	MEHMET HİKMET TÜRKEŞ	339	340	BÜRO	536,5	75/3390
44	NURİSA KUYUMCU	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
44	NURİSA KUYUMCU	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
45	HASAN GALİP PAÇACI	339	340	BÜRO	536,5	45/3390
46	İBRAHİM KAZAN	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
47	YAŞAR GÜVENER	339	340	BÜRO	536,5	90/3390
47	FİRDES GÜVENER	339	340	BÜRO	536,5	90/3390
47	YAŞAR GÜVENER	339	340	BÜRO	536,5	90/3390
47	İBRAHİM GÜVENER	339	340	BÜRO	536,5	90/3390
47	OSMAN GÜVENER	339	340	BÜRO	536,5	90/3390
48	YAŞAR GÜVENER	339	340	BÜRO	536,5	60/3390
48	FİRDES GÜVENER	339	340	BÜRO	536,5	60/3390
48	YAŞAR GÜVENER	339	340	BÜRO	536,5	60/3390
48	İBRAHİM GÜVENER	339	340	BÜRO	536,5	60/3390
48	OSMAN GÜVENER	339	340	BÜRO	536,5	60/3390

49	ÜRFET ŞAHİNLER	339	340	BÜRO	536,5	60/3390
49	NİHAL ŞAHİNLER	339	340	BÜRO	536,5	60/3390
49	KADRİYE ŞAHİNLER	339	340	BÜRO	536,5	60/3390
49	BÜLENT ŞAHİNLER	339	340	BÜRO	536,5	60/3390
49	LEVENT ŞAHİNLER	339	340	BÜRO	536,5	60/3390
50	NURAN KULLE	339	340	BÜRO	536,5	150/3390
50	NEVİN MISIR	339	340	BÜRO	536,5	150/3390
50	NURCAN IŞIK	339	340	BÜRO	536,5	150/3390
50	NURAY KULLE	339	340	BÜRO	536,5	150/3390
51	ACEM ZEREN	339	340	BÜRO	536,5	105/3390
51	REMZİ MEHMET VARAN	339	340	BÜRO	536,5	105/3390
52	MUSTAFA ALTINBAŞ	339	340	BÜRO	536,5	90/3390
53	CEMAİL VARDAR	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
54	İBRAHİM METE VARDAR	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
55	İRFAN ERGÜVEN	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
56	OSMAN YERİNDE	339	90	KARGİR ODA	86	104/120
56	CEDİD VALİDE SULTAN VAKFI	339	90	KARGİR ODA	86	2/15
57	MEHMET MÜFİT UĞUR	339	100	BODRUMDA DÜKKANI OLAN KARGİR İMALATHANE	70	1/4
57	AHMET NURETTİN UĞUR	339	100	BODRUMDA DÜKKANI OLAN KARGİR İMALATHANE	70	1/4
57	AHMET NECATİ UĞUR	339	100	BODRUMDA DÜKKANI OLAN KARGİR İMALATHANE	70	1/4
57	MESUT UĞUR	339	100	BODRUMDA DÜKKANI OLAN KARGİR İMALATHANE	70	1/4
58	DURMUŞ MERCAN	339	101	ODA	78,5	1/2
58	ABDULLAH TAŞ	339	101	ODA	78,5	1/2
59	HAKAN RUMİNA	339	102	KAGİR ODA	38,5	TAM
60	HÜSEYİN RUMİNA	339	103	KAGİR ODA	36	TAM
61	MUZAFFER ÇAKIR	339	104	HARAP ODA	38,5	TAM
62	SABRİ KARAPINAR	339	105	HARAP ODA	58,5	TAM
63	HÜSEYİN ÇİZMECİOĞLU	339	106	HARAP ODA	76	TAM
64	YAŞAR DOĞANAY	339	107	ODA	70	TAM
65	AHMET AYDEMİR	339	108	HARAP ODA	36	TAM
66	NİYAZİ SAY	339	109	KARGİR ODA	67,5	TAM
67	AHMET ZİYA IŞIK	339	110	HARAP ODA	66	TAM
68	KAMİL KARLI	339	120	KAGİR ODA	56	TAM
69	MESUT TANDOĞAN	339	130	ARDİYE	92,5	1/3
69	NURİ SİNAN TANDOĞAN	339	130	ARDİYE	92,5	1/3
69	MEHMET SAİM TANDOĞAN	339	130	ARDİYE	92,5	1/3
70	SEYİT AHMET DERESİ MESCİDİ VE FAKİRLERE YARDIM VE EĞİTİM VAKFI	339	140	ÜSTÜNDE ODASI OLAN KAGİR DÜKKAN	31	TAM
71	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	150	KAGİR ODA	11,5	TAM
72	TÜRKİYE İRANLILAR HAYIR VE YARDIMLAŞMA CEMİYETİ	339	160	ALTINDA BODRUMU OLAN KAGİR ODA	11	TAM
73	ERMENİ KATOLİK SURP ASD VAZAZİN MERYEM ANA KİLİSESİ	339	170	KAGİR ODA	11,5	TAM
74	ÖMER KOLUNSAĞ	339	180	KAGİR ODA	36,75	1/3
74	HALUK KOLUNSAĞ	339	180	KAGİR ODA	36,75	1/3
74	UĞUR KERİM KOLUNSAĞ	339	180	KAGİR ODA	36,75	1/6
74	AYŞEGÜL KEÇECİ	339	180	KAGİR ODA	36,75	1/6
75	YAŞAR YÜKSEL	339	200	KAGİR ODA	15,5	TAM
76	HÜSEYİN	339	201	KAGİR ODA	13	316800/2764800

76	İSHAK VEHBİ	339	201	KAGİR ODA	13	86400/2764800
76	AYŞE	339	201	KAGİR ODA	13	14400/2764800
76	HÜSEYİN KAMİL	339	201	KAGİR ODA	13	10800/2764800
76	MEHMET	339	201	KAGİR ODA	13	10800/2764801
76	ADİL	339	201	KAGİR ODA	13	10800/2764802
76	FATMA	339	201	KAGİR ODA	13	10800/2764803
76	HÜRMÜZ	339	201	KAGİR ODA	13	14400/2764800
76	ZEHRA	339	201	KAGİR ODA	13	21600/2764800
76	EMİNE	339	201	KAGİR ODA	13	21600/2764800
76	AYŞE	339	201	KAGİR ODA	13	21600/2764800
76	ZEYNEP	339	201	KAGİR ODA	13	50400/2764800
76	HAVA	339	201	KAGİR ODA	13	50400/2764800
76	ZEYNEP	339	201	KAGİR ODA	13	43200/2764800
76	MEHMET FIRAT	339	201	KAGİR ODA	13	28800/2764800
76	ABDULLAH SAİM	339	201	KAGİR ODA	13	28800/2764800
76	KAMİLE	339	201	KAGİR ODA	13	28800/2764800
76	MUSTAFA	339	201	KAGİR ODA	13	101088/2764800
76	HASAN	339	201	KAGİR ODA	13	101088/2764800
76	EMİNE	339	201	KAGİR ODA	13	101088/2764800
76	ŞÜKRÜ	339	201	KAGİR ODA	13	21600/2764800
76	MEHMET	339	201	KAGİR ODA	13	900/2764800
76	AYŞE	339	201	KAGİR ODA	13	3600/2764800
76	MEHMET TEVFİK YÜCE	339	201	KAGİR ODA	13	43200/2764800
76	HÜSEYİN BERBER	339	201	KAGİR ODA	13	266056/2764800
76	HÜSEYİN BERBER	339	201	KAGİR ODA	13	1327680/2764800
77	İBRAHİM ÖNİER	339	202	ÜSTÜNDE ODASI OLAN KAGİR DÜKKAN	6,5	1/2
77	FAZLI HASAN ÖNİER	339	202	ÜSTÜNDE ODASI OLAN KAGİR DÜKKAN	6,5	1/2
78	ŞERİF CANKUT	339	203	BARAKA KAHVE	10,5	TAM
79	VEDAT KORKMAZ	339	205	KAGİR İMALATHANE	132,5	1/2
79	SEDAT KORKMAZ	339	205	KAGİR İMALATHANE	132,5	1/2
80	ÖMER DEĞER	339	209	ÜSTÜNDE ODASI OLAN KAGİR DÜKKAN	10,5	TAM
81	RECEP KIRCALAR	339	220	KAGİR DÜKKAN	9	1/3
81	RÜŞTÜ KIRCALAR	339	220	KAGİR DÜKKAN	9	1/3
81	CELİL KIRCALAR	339	220	KAGİR DÜKKAN	9	1/3
82	CEMAL TAŞDEMİR	339	230	DÜKKANLI YAZIHANE	30	1/2
82	CEMAL TAŞDEMİR	339	230	DÜKKANLI YAZIHANE	30	1/2
83	MADİLEN OHANOĞLU	339	250	KAGİR DÜKKAN	15,5	TAM
84	BAYRAM YAVAŞ	339	270	KAGİR DÜKKAN	35	TAM
85	SEMA TOKMAK	339	280	KARGİR ODA	13	TAM
86	YILMAZ DUMAN	339	340	BÜRO	536,5	45/3390
87	YILMAZ DUMAN	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
88	BASRİ KEBAPCI	339	340	BÜRO	536,5	48/3390
89	MUSTAFA ALTINBAŞ	339	340	BÜRO	536,5	51/3390
90	ŞAHİN KABALAR	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
91	MEHMET MUSTAFA ÖZBAY	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
92	ŞEREF MEHMET YÜKSEK	339	340	BÜRO	536,5	60/3390

93	MEHMET MUSTAFA ÖZBAY	339	340	BÜRO	536,5	24/3390
94	MÜHİDE PİLAVOĞLU	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
95	DARÜLACEZE BAŞKANLIĞI	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
96	MEHMET SALİH ŞAKİ	339	340	BÜRO	536,5	75/3390
97	ADNAN GENÇ	339	340	BÜRO	536,5	45/3390
97	ŞERİF GENÇ	339	340	BÜRO	536,5	45/3390
98	ZEHRA TOKÖZLÜ	339	340	BÜRO	536,5	39/3390
99	OSMAN ÖZKAN AKER	339	340	BÜRO	536,5	75/3390
100	FETULLAH KARAMAN	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
101	TURGUT BAHÇECİ	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
102	İDRİS ŞAHİN	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
103	İDRİS ŞAHİN	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
103	ALİ ŞAHİN	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
103	ÖMER ŞAHİN	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
104	BAYRAM ALİ	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
104	OSMAN ARI	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
104	VELİ ARI	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
105	EMİN YAĞCI	339	340	BÜRO	536,5	30/3390
106	NACİ VAROL	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
107	ZÜLFÜ YILMAZ	339	340	BÜRO	536,5	51/3390
107	ZÜHDÜ YILMAZ	339	340	BÜRO	536,5	51/3390
107	MÜLAYİM YILMAZ	339	340	BÜRO	536,5	51/3390
108	GÜLCAN DENER	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
108	MİNE GENÇ EREL	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
108	İREM GENÇ	339	340	BÜRO	536,5	27/3390
109	AHMET BAYIR	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
110	AHMET BAYIR	339	340	BÜRO	536,5	51/3390
111	MUSTAFA GENÇ	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
112	ŞEVKET ÇAKIN	339	340	BÜRO	536,5	42/3390
113	ŞEYMA KILAVUZ	339	340	BÜRO	536,5	42/3390
114	NACİ VAROL	339	340	BÜRO	536,5	21/3390
115	NİMET VAROL	339	340	BÜRO	536,5	24/3390
116	NİMET VAROL	339	340	BÜRO	536,5	36/3390
117	ŞEVKET ÇAKIN	339	340	BÜRO	536,5	90/3390
118	NECLA KÜÇÜKÇALIK	339	290	ÜSTÜNDE ODASI OLAN KAGIR DÜKKAN	43,5	TAM
119	ÇİNİLİ VALDE SULTAN VAKFI	339	306	ODA ARSASI	29	TAM
120	AHMET SIRMA	339	304	DÜKKAN	30,5	2050/3050
120	ŞEREFBEY ÖZKÖK	339	304	DÜKKAN	30,5	1000/3050
121	MÜZDAT AĞANOĞLU	339	310	ARSA	204	TAM
122	MEHMET TALAY	339	308	ARSA	27,5	TAM
123	VALİDE SULTAN VAKFI	339	300	ODA ARSASI	30	TAM
124	ŞABAN GÜLEN	339	301	ODA ARSASI	34,5	TAM
125	VALDE SULTAN VAKFI	339	302	ODA ARSASI	56	TAM
126	AHMET SIRMA	339	303	ODA ARSASI	33	TAM
127	ALİ AYDENİZ	339	305	ODA ARSASI	30,5	20/120
127	ABDULLAH AYDENİZ	339	305	ODA ARSASI	30,5	20/120

127	NURTEN AYDENİZ	339	305	ODA ARSASI	30,5	20/120
127	RECEP AYDENİZ	339	305	ODA ARSASI	30,5	20/120
127	ZÜBİDE KARADAĞ	339	305	ODA ARSASI	30,5	20/120
127	RUKİYE AYDENİZ	339	305	ODA ARSASI	30,5	5/120
127	NURAY AYDENİZ	339	305	ODA ARSASI	30,5	3/120
127	NURSEL AYDENİZ	339	305	ODA ARSASI	30,5	3/120
127	ŞAHİN AYDENİZ	339	305	ODA ARSASI	30,5	3/120
127	SONGÜL AYDENİZ	339	305	ODA ARSASI	30,5	3/120
127	SELİM AYDENİZ	339	305	ODA ARSASI	30,5	3/120
128	MEHMET TALAY	339	307	ODA ARSASI	27,5	TAM
129	BOGOS ARET HOVNANOĞLU	339	320	MÜFREZ KAGİR DÜKKAN	51,75	1/2
129	HAŞİM KAR	339	320	MÜFREZ KAGİR DÜKKAN	51,75	1/2
130	GÜLER BİNGÖL	339	330	KAGİR EV	37,7	36/144
130	MERAL ÖZMERT	339	330	KAGİR EV	37,7	36/144
130	KADRİYE ÖZGÜR	339	330	KAGİR EV	37,7	36/144
130	HAKAN SONGÜLER	339	330	KAGİR EV	37,7	13/144
130	SİBEL SÖZMEZGİL	339	330	KAGİR EV	37,7	13/144
130	YASEMİN SONGÜLER	339	330	KAGİR EV	37,7	10/144
131	FATMA KÜKÜM	339	30	DÜKKAN VE BODRUMU OLAN KAGİR İKİ ODA	38,5	1/2
131	HATİCE GÜLER	339	30	DÜKKAN VE BODRUMU OLAN KAGİR İKİ ODA	38,5	1/2
132	MALİKSİZ	339	340	BEŞ KATLI SEKSENBİR BAĞIMSIZ BÖLÜMLÜ KARGİR İŞ HANI	536,5	
133	ERSİN ÖZYENİCE	339	210	KAGİR DÜKKAN	17	TAM
134	ÇİNLİ VALDE SULTAN VAKFI	339	78	KAGİR ODA	96	TAM
135	ÇİNLİ VALİDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR HARAP ODA	36,4	1/2
135	NİHAL OZAN	339		KAGİR HARAP ODA	36,4	2/4
136	ÇİNLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339	94	HARAP ODA	33,5	TAM
137	ÇİNLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	119	ODA	61	TAM
138	ÇİNLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	148	KAGİR DÜKKAN	8	TAM
139	CEDİD VALDE SULTAN VAKFI	339	154	KARGİR ODA	11,5	TAM
140	ÇİNLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339	163	ODA	10,5	TAM
141	ÇİNLİ CEDİT MAHPEYKER KÖSEM VALDE SULTAN VAKFI	339	165	KAGİR ODA	10,5	TAM
142	ÇİNLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	173	KAGİR ODA	0	TAM
143	HOCA SİNAN VAKFI	339	227	ARSA	85	TAM
144	ÇANDARLI İBRAHİM PAŞA VAKFI	339	263	AHŞAP EV	58,5	TAM
145	ÇANDARLI İBRAHİM PAŞA VAKFI	339	266	ARSA	157	TAM
146	ÇİNLİ CEDİT VELDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR ODA	34,5	TAM
147	ÇİNLİ CEDİT VELDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR ODA	45,5	TAM
148	ÇİNLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR ODA	43	TAM
149	VALİDE SULTAN VAKFI	339	299	ARSA	30	TAM
150	ÇİNLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR HARAP ODA	0	TAM
151	ÇİNLİ VALDE SULTAN VAKFI	339		HARAP KARGİR ODA	0	TAM
152	ÇİNLİ VALDE SULTAN VAKFI	339		HARAP ODA	0	TAM
153	MUHSİN	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35
153	AHMET	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35
153	MURTAZA	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35
153	REFİĞ	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35

153	HÜSEYİN	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35
153	MAHMUT	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35
153	HAŞİM	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35
153	DÜRBAYE	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35
153	HATİCE SALİHA	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35
153	FATMA SUGARA	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35
153	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		HARAP KAGİR ODA	0	3/35
154	MAHMUT SANİ VAKFI	339	222	KAGİR DÜKKAN	5,5	TAM
155	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		ODASI OLAN KAGİR MUTBAK	13	TAM
156	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	142	KARGİR DÜKKAN	5,5	1/2
156	EMİNE ÇİFTKAŞ	339	142	KARGİR DÜKKAN	5,5	1/8
156	SEDA SOYATA	339	142	KARGİR DÜKKAN	5,5	3/8
157	HASAN KASIM	339		KARGİR ODA	65	1/2
157	SARA HEZELU	339		KARGİR ODA	65	0/1
157	MEHMU HEZELU	339		KARGİR ODA	65	0/1
157	CANI	339		KARGİR ODA	65	0/1
157	ÇİNİLİ VALDE SULTAN VAKFI	339		KARGİR ODA	65	1/2
158	HASAN KASIM	339	281	KAGİR ODA	75	32/128
158	SARA HEZRLU	339	281	KAGİR ODA	75	13/128
158	MEHMER HEZRLU	339	281	KAGİR ODA	75	13/128
158	CANI BEYGOM	339	281	KAGİR ODA	75	6/128
158	ÇİNİLİ VALDE SULTAN VAKFI	339	281	KAGİR ODA	75	1/2
159	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	171	KARGİR ODA	11	TAM
160	ÇİNİLİ VALİDE SULTAN VAKFI	339	116	HARAB ODA	15,5	TAM
161	MUHSİN	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
161	AHMET	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
161	MURTEZA	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
161	ŞEFİĞ	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
161	HÜSEYİN	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
161	DÜRBAYE	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
161	MAHMUT	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
161	HAŞİM	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
161	HATİCE SALİHA	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
161	FATMA SUGARE	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
161	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		HARAP KARGİR ODA	0	3/35
162	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		KAGİR ODA	7,5	TAM
163	ÇİNİLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339	93	HARAP ODA	37,5	TAM
164	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	117	HARAB FEVKANİ ODA ARSASI	25	TAM
165	ÇİNİLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339		HARAP ODA	0	TAM
166	ÇİNİLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339		HARAP ODA	0	TAM
167	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339	161	ODA	12	TAM
168	ÇİNİLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339		HARAP ODA	0	TAM
169	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339	298	ODA ARSASI	31,5	TAM
170	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR ODA	42,5	TAM
171	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		ODASI OLAN KAGİR MUTBAK	13	TAM
172	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		AHŞAP MUTPAK	6	TAM

173	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		AHŞAP MUTPAK	5,5	TAM
174	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		HARAP ODA VE KALE	0	TAM
175	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		KARGİR ODA	0	TAM
176	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		HARAP KAGİR ODA	0	TAM
177	ALİ EKBER	339	168	KAGİR ODA	11	1/2
177	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339	168	KAGİR ODA	11	1/2
178	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		AHŞAP MUTBAK	15,5	TAM
179	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		AHŞAP KÖMÜRLÜK	17	TAM
180	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		KAGİR ODA	50	TAM
181	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		HAVA ARSASI	14,5	TAM
182	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		ODA	31	TAM
183	BALAT SURP HREŞTEGABET ERMENİ KİLİSESİ VE MEHTEBİ VAKFI	339		AHŞAP MUTBAK	12,5	TAM
184	BALAT SURP HREŞTEGABET ERMENİ KİLİSESİ VE MEHTEBİ VAKFI	339		KARGİR ODA	47,5	TAM
185	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR ODA	48,5	TAM
186	SEYMEN AKSU	339		AHŞAP MUTBAK	16	TAM
186	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		AHŞAP MUTBAK	16	TAM
187	AHMET BAHADIR	339	65	DÜKKAN	28,5	2/54
187	AHMET BAHADIR	339	65	DÜKKAN	28,5	2/54
187	AHMET BAHADIR	339	65	DÜKKAN	28,5	2/54
187	MALİYE HAZİNESİ	339	65	DÜKKAN	28,5	18/54
187	ÇİNİLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339	65	DÜKKAN	28,5	30/54
188	NİHAL OZAN	339		KARGİR ODA	0	2/12
188	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		KARGİR ODA	0	10/12
189	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	162	BODRUMU OLAN KAGİR ODA	12	TAM
190	DAYE HATUN VAKFI	339	225	KAGİR DÜKKAN	8	TAM
191	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	169	BODRUMU OLAN KAGİR ODA	0	TAM
192	FATMA	339		ODASI OLAN AHŞAP MUTBAK	11	1/2
192	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		ODASI OLAN AHŞAP MUTBAK	11	1/2
193	VALİDE SULTAN VAKFI	339	152	KAGİR ODA	11	TAM
194	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR ODA	40,5	1/2
194	MEHMET YILDIRIM	339		KAGİR ODA	40,5	1/2
195	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR ODA	39,5	TAM
196	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		ODASI OLAN AHŞAP MUTBAK	14	TAM
197	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR ODA	48,5	TAM
198	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		AHŞAP ODA VE MUTBAK	15	TAM
199	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		AHŞAP MUTBAK	15,5	TAM
200	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		AHŞAP MUTBAK	24	TAM
201	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR ODA	49,5	TAM
202	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		AHŞAP MUTBAK	42,5	TAM
203	ÇİNİLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339	156	KAGİR ODA	3,5	TAM
204	HAREMEYNİ ŞEREFYİN CİBAYETİ SANİ VE HAREMEYN VAKFI	339	236	DÜKKAN	9,5	TAM
205	ÇİNİLİ VALDE SULTAN CAMİİ ŞERİFİ VAKFI	339		HARAP KAGİR ODA	0	TAM
206	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	167	ALTINDA BODRUMU OLAN KAGİR ODA	10,5	TAM
207	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		KAGİR ODA	0	TAM
208	ÇİNİLİ CEDİT VALİDE SULTAN VAKFI	339		AHŞAP MUTPAK	15	TAM
209	VALDE SULTAN VAKFI	339	153	KAGİR ODA	11	TAM

210	ÇİNİLİ VALİDE SULTAN VAKFI	339		HARAP KAGİR ODA	0	TAM
211	MÜNİFE	339		FERKANİ KARGİR ODA	0	15/480
211	AĞA KASİM	339		FERKANİ KARGİR ODA	0	80/480
211	SERİYE	339		FERKANİ KARGİR ODA	0	80/480
211	HÜSEYİN	339		FERKANİ KARGİR ODA	0	32/480
211	VALİDE SULTAN VAKFI	339		FERKANİ KARGİR ODA	0	40/480
211	OSMAN GÜN	339		FERKANİ KARGİR ODA	0	140/480
211	HÜSEYİN	339		FERKANİ KARGİR ODA	0	48/480
211	ŞAZİYE	339		FERKANİ KARGİR ODA	0	5/480
212	KEMALETTİN HAMAMCI	339		KAGİR ODA	47,5	36/45
212	AYŞE	339		KAGİR ODA	47,5	3/15
213	ÇANDARLI ZADE İBRAHİM PAŞA VAKFI	339	259	MA MÜŞTEMİLAT HARAP CAMİ	1156	TAM
214	VAKIFLAR İDARESİ	339	124	KAGİR ÇEŞME	40	TAM
215	ÇİNİLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339	155	CAMİ METHALİ	8,5	TAM
216	ÇANDARLI İBRAHİM PAŞA VAKFI	339	265	ARSA	32,5	TAM
217	ÇANDARLI İBRAHİM PAŞA VAKFI	339	261	MEDRESE ARSASI	691,5	TAM
218	ÇİMİLLİ CEDİT VALDE SULTAN VAKFI	339		FEVKANİ CAMİ	0	TAM
219	HOCA SİNAN VAKFI	339	218	CAMİİ ŞERİF	216,5	TAM
220	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339	264	KAGİR ÇEŞME	22,5	TAM
221	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339	175	KAGİR ÇEŞME	10,5	TAM
222	SEYFİ METE ATADAN	339		KAGİR ODA	33,5	1/6
222	ŞEFİK METİN ATADAN	339		KAGİR ODA	33,5	1/6
222	MUSTAFA ÇETİN ATADAN	339		KAGİR ODA	33,5	1/6
222	BİLLUR ÜÇERLER	339		KAGİR ODA	33,5	1/6
222	GÜNNUR TOPRAKSEVEN	339		KAGİR ODA	33,5	1/6
222	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	339		KAGİR ODA	33,5	1/6

Ek 6.1: 2015 Yılı Büyük Valide Han Mülkiyet Durumu (VGM Arşivi)

ÖZGEÇMİŞ

Ece Çokça 1989 yılında Ankara’da doğdu. Lisans eğitimini Başkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümünde tamamladı. 2013 yılında İtalya’da A’ Design Award tasarım yarışmasında Banyo Tasarım kategorisinde 3.lük ödülü kazandı. 2012-2015 yılları arasında Bien Yapı Ürünleri A.Ş.’de İç Mimar olarak çalıştı.

